

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ**

František Petr (1863-1938) – život a dílo historika Havlíčkova Brodu

Bc. Dagmar Danielová

Diplomová práce

2013

**UNIVERSITY OF PARDUBICE
FACULTY OF ARTS AND PHILOSOPHY**

František Petr (1863-1938) – life and work of the historian Havlíčkův Brod

Bc. Dagmar Danielová

Diploma paper

2013

2

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Dagmar Danielová
Osobní číslo: H11003
Studijní program: N7105 Historické vědy
Studijní obor: Kulturní dějiny: Regionální
Název tématu: František Petr (1863 - 1938). Život a dílo historika Havlíčkova
Brodu
Zadávající katedra: Ústav historických věd

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Autorka by měla zpracovat klasickou biografii vybrané osobnosti. Bude proto pracovat jak s existující literaturou, tak s tištěnými i archivními prameny. Práce bude mít klasickou strukturu: nejprve obecné životopisné poznámky o sledované osobě, následně dílo rozdělené na tématické kapitoly. Tou nejobecnější bude prozkoumání profesního života Františka Petra, tedy jeho činnost učitelská. Pak budou zařazeny části sledující jeho jednotlivé další aktivity. Součástí práce by mělo být jeho zhodnocení díla, tak případný "druhý život" této mnohověstevnaté osobnosti.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

SOkA Havlíčkův Brod. Fond Gymnázia Havlíčkův Brod, knihy 1 a 2, školní roky 1880-1938. SOkA Havlíčkův Brod. Osobní pozůstalost Františka Petra: 1863-1938. Dvě stě let německobrodského gymnasia. Německý Brod 1935. Gymnázium Havlíčkův Brod 1735-2010. Havlíčkův Brod 2010. Ottův slovník naučný 19. díl. Praha 1902. Zprávy městského musea v Německém Brodě (zde ročníky, kde jsou články Františka Petra a články týkající se jeho osoby).

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Marie Macková, Ph.D.

Ústav historických věd

Datum zadání diplomové práce:

30. dubna 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2013

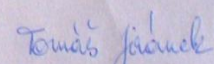

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

 Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10 Pardubice, Studentská 84

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2012

Prohlašuji, že předkládanou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu pramenů a literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

Ve Vepříkově dne 23. června 2013

.....

Dagmar Danielová

Ráda bych na tomto místě poděkovala doc. PhDr. Marii Mackové, Ph.D. za přínosné rady, podporu a velkou trpělivost.

Všem ostatním, kteří mě při studiu na univerzitě, bádání i sepisování práce trpělivě podporovali a pomáhali, upřímně děkuji.

**Jindřich Hošek Příbyslavský: Za apoštolem Karla Havlíčka Borovského profesorem
Františkem Petrem**

*„Už Tebe nikdy nepotkám
při procházkách na ulici –
míval jsi v duši vzácný klid
a vlídný úsměv v líci...“*

*A do Brodu kdo zavítal,
znám býval jsi kdekomu –
všechny jsi rovnou vodíval
do Havlíčkova domu!*

*Často jsem k němu vídával
Tvé vážné kroky spěti –
o Havlíčkovi neuměl
tak leckdo vyprávěti...“*

*V síních za teskné nálady
plynul Tvůj hlas tak tklivý –
jak Havlíček by odešel
odtud před krátkou chvílí!*

*Za kruté noci mrazivé,
když do vyhnanství spěchal –
a vše, co měl – i bolest svou
zde národu svému nechal.*

*I ty jsi se skromně vytratil,
žel, neposlech' mého hlasu –
vše na papír abys zachytil:
„Je na to dosti času...“*

*A toho želim nejvíce,
jak dumám za svým stolem –
kdo o Havlíčkovi bude zde
tak šťastným apoštolem?!*

8. 2. 1938¹

¹ Státní okresní archiv Havlíčkův Brod (dále SOkA HB), fond František Petr (dále PETR), kart. II. 14, inv. č. 110, výstřižky z tisku o úmrtí prof. Fr. Petra, In *Českomoravské listy*, 11. 2. 1938.

NÁZEV

František Petr (1863-1938) – život a dílo historika Havlíčkova Brodu

ANOTACE

Diplomová práce popisuje život a dílo učitele, přírodovědce, regionálního historika a muzejníka Františka Petra (1863-1938) ve městě Německý Brod (dnes Havlíčkův Brod). Na základě korespondence je sledováno přátelství a kontakt s významnými osobnostmi jeho doby.

KLÍČOVÁ SLOVA

František Petr, Německý Brod, Gymnázium v Německém Brodě, Městské muzeum v Německém Brodě, Zprávy městského muzea v Německém Brodě

TITTLE

František Petr (1863-1938) – The life and work of the historian Havlíčkův Brod

ABSTRACT

This thesis describes the life and work of teachers, scientists, regional historian and museologist František Petr (1863-1938) in Německý Brod (today Havlíčkův Brod). Based on correspondence is monitored friendships and contacts with important figures of his time.

KEYWORDS

František Petr, Německý Brod, Gymnasium in Německý Brod, City Museum in Německý Brod, Zprávy městského muzea v Německém Brodě

Obsah

1. Úvod.....	13
2. Rozbor pramenné a literární základny	14
3. Město Německý Brod.....	20
4. Rodina, dětství a studium Františka Petra	24
4.1 Rodina a dětství.....	24
4.2 Školní a studentská léta	25
4.3 Rodinný život Františka Petra	28
5. František Petr učitel.....	30
5.1 Počátky učitelské kariéry.....	30
5.2 Gymnázium v Německém Brodě	30
5.3 František Petr profesorem	32
5.4 Zástupce výboru živnostenské pokračovací školy v Německém Brodě	33
5.5 Mimoškolská práce	34
5.6 Ukončení učitelské kariéry	35
6. František Petr – přírodovědec	36
6.1 Láska k přírodě.....	36
6.2 František Vejdovský.....	37
6.3 Počátky vědecké činnosti	38
6.4 Úspěchy v zahraničí	38
6.5 Věrníci.....	39
6.6 Publikační činnost	39
6.7 Přínos Františka Petra v oblasti přírodních věd	40
7. František Petr historik	42
7.1 Historie muzea v Německém Brodě v letech 1874 – 1945	42
7.2 Vydávání Zpráv městského muzea v Německém Brodě.....	44

7.3 František Petr vlastivědec, historik, muzejník, archivář, památkář, kronikář a vystavující	46
7.3.1 Vlastivědec a historik	46
7.3.2 Pracovník a správce muzea	49
7.3.3 Archivář.....	51
7.3.4 Památkář.....	53
7.3.5 Kronikář	55
7.3.6 František Petr a činnost výstavnická	56
7.4 Petrovy historické články, příspěvky a publikace	59
8. Záliby a volný čas	65
9. Přátelství a dopisování s významnými osobnostmi.....	66
9.1 Korespondence s Václavem Vojtíškem.....	67
9.2 Korespondence Zdeňka Nejedlého.....	70
9.3 Korespondence Zdenka Wirtha.....	72
9.4 Dopisy Stanislava Stuny.....	75
9.5 Korespondence Václava Jaroslava Klofáče	80
9.6 Korespondence s Josefem Vítězslavem Šimákem	83
9.7 Korespondence Otakara Štáfla	85
9.8 Dopisy Josefa Jahody	86
9.9 Korespondence Karla Kazbundy.....	88
9.10 Dopis Františka Hamzy	90
9.11 Dopisy Karla Gutha.....	91
9.12 Korespondence Bohdana Zahradníka Brodského	92
9.13 Dopisy Karla Václava Adámka.....	94
9.14 Korespondence Vladimíra Zákrejse	95
9.15 Korespondence Hryhoryj Omelčenka	96
9.16 Korespondence Emila Sekery	97

9.17 Dopisy Cyrila Purkyně	99
9.18 Ostatní korespondence	101
10. Čestný občan města Německého Brodu	102
11. Závěr.....	103
12. Seznam pramenů a literatury	111
12.1 Archivní fondy a sbírky.....	111
12.2 Encyklopedie a slovníky	111
12.3 Časopisecké studie a novinové články	111
12.4 Zprávy muzea v Německém Brodě a konkrétní použité články z nich.....	112
12.5 Knižní publikace, monografie a sborníky	114
12.6 Internetové zdroje.....	117
13. Přílohy	118
13.1 František Petr – seznam příloh	118
13.2 František Petr učitel – seznam příloh	122
13.4 František Petr přírodovědec – seznam příloh	126
13.5 František Petr historik – seznam příloh.....	130
14. Resumé	136

1. Úvod

Předkládaná diplomová práce se zabývá životem a dílem Františka Petra (3. prosince 1863 – 6. února 1938), pedagoga, přírodovědce, vlastivědce, historika, kronikáře, archiváře a správce muzea v Německém Brodě.

Životní práce Františka Petra přinesla městu Německý Brod přínos v mnoha podobách. Rodák a milovník Německého Brodu se zasloužil o sepsání dějin, záchranu památek a zviditelnění tohoto města Českomoravské vrchoviny. Byl jednou z předních osob při znovuotevření městského muzea, a také učitelem a profesorem místního gymnázia.

Okresní archivář Antonín Šouba o Františku Petrovi napsal: „*Museu německobrodskému odešel vzácný pracovník, člověk čistého srdce, nezištný, poctivý, až úzkostlivě svědomitý, vzor píše, taktu a laskavosti, bohatý neobyčejnou pamětí, dokonale znalý svého rodného města, k němuž lnul neobyčejnou láskou. Dožil se krásného věku 74 let v plné svěžesti tělesné i duševní. Jak vyrovnaně žil, tak klidně navždy odešel, obklopen láskou všech spoluobčanů německobrodských, vytržen z pilné práce museální, které obětoval všechna poslední léta svého života.*“²

Cílem této práce je přiblížit rozsáhlou činnost a práci této vícestranně zaměřené osobnosti a rozšířit dosud známé informace o oddaném brodském rodákovi. Předpokladem práce je zprostředkovat činnost a přínos Františka Petra nejen pro město Německý Brod (dnes Havlíčkův Brod) na základě souhrnu všech oblastí, kterými se zabýval. Předním úkolem bude využití cenných pramenů z fondu pozůstalosti po Františku Petrovi.

Petrova práce se dotýká regionální historie, památkové péče, muzeologie, ale i přírodních věd. Za svůj život napsal více jak 200 odborných článků, řadu publikací a uspořádal desítky výstav.³

Úkolem této práce bude zpracovat biografii Františka Petra. Podkladem bude existující literatura a tištěné a archivní prameny. Práce bude strukturována z životopisných poznámek a následně z tematických kapitol. Tyto kapitoly se budou zabývat profesí a dalšími aktivitami této osoby. Dále bude popsán Petrův kontakt a písemný styk s výraznou řadou osobností jeho doby.

² ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 3 – 4.

³ Autor neuveden, Krajská knihovna vysočina, *katalog Clavius: František Petr* [cit. 2013-05-27]. URL: <http://www.kkvysociny.cz/clavius/l.dll?h%7E=&DD=1&H1=Franti%9Aek+Petr&V1=z&P1=2&H2=&V2=z&P2=3&H3=&V3=z&P3=4&H4=&V4=z&P4=33>.

2. Rozbor pramenné a literární základny

Nejzákladnější pramennou základnou této práce bude fond pozůstalosti profesora Františka Petra. Ten zahrnuje celou řadu podkladů, které budou pro tuto práci stěžejní, jen malá část této pozůstalosti bude v této práci nevyužita.

Pozůstalost profesora Františka Petra tvoří uspořádaný fond ve Státním okresním archivu v Havlíčkově Brodě. Archivní pomůckou k tomuto fondu je inventář, který v roce 1955 zpracoval havlíčkobrodský archivář Antonín Šouba.⁴ Inventář je složen ze dvou částí, první krátce pojednává o životě Františka Petra, druhou část tvoří klasický inventární seznam.⁵

Pozůstalost je uchována ve dvou kartonech a jedné archivní krabici, vše dohledatelné pod signaturou SA II. Je zpracovaná z archivních památek, které po zesnulém profesoru Petrovi darovala německobrodskému muzeu jeho dcera Helena Petrová.⁶ Celá pozůstalost je zachovaná ve velmi dobrém stavu díky péči Petrovy dcery, muzea a později archivu, a tím, že jde o poměrně mladý materiál.

Časově je tento archivní fond ohraničen léty Petrova života, tj. 1863 – 1938, na obou stranách s jistým přesahem, jelikož obsahuje i osobní dokumenty jeho otce a zprávy publikované po jeho úmrtí. Pozůstalost Františka Petra zahrnuje osobní doklady jeho rodičů, gymnaziální vysvědčení, žádost o slevu školného, jmenování a dokumenty související s učitelskou činností Františka Petra na německobrodském gymnáziu, pojištění, povolení cestovních stipendií, členské legitimace, soukromou korespondenci, rukopisy, diplomy, deník, osobní poznámky, výstřižky z tisku a adresář a kondolence.

Osobní doklady otce Františka Petra tvoří jen několik dokumentů. Poslouží charakterizovat základní informace pro kapitolu o rodině Františka Petra. Z dokumentů lze čerpat nejzákladnější údaje, jako datum narození a úmrtí, povolání, trvalé bydliště, údaje o svatbě atp.

⁴ Antonín Šouba (1886 - 1972) působil v letech 1954-58 jako okresní archivář v Okresním archivu v Havlíčkově Brodě, do roku 1970 pak s tímto archivem spolupracoval. Zaměřoval se na regionální historii, zejména na dějiny sokolského hnutí. HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha 2000. ISBN 80-7277-023-3, s. 637.

⁵⁵ ŠOUBA, Antonín. Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra, čestného občana města Německého Brodu, prof. zdejšího gymnasia, kustoda městského musea, městského archiváře a kronikáře a obětavého kulturního pracovníka: 1863 – 1938. Státní okresní archiv Havlíčkův Brod. Havlíčkův Brod 1955. (dále Inventář pozůstalosti)

⁶ Tamtéž, s. 1.

Gymnaziální a maturitní vysvědčení dokládají, jak vynikajícím studentem Petr byl. Spolu s žádostí o slevu školného pomohou ukázat poměry na německobrodském gymnáziu v letech, kdy zde Petr studoval.

Cenný zdroj informací zahrnují dokumenty související s Petrovou činností učitelskou. Mezi ně patří jmenování na Gymnázium v Německém Brodě, jmenování zemským výborem jako zástupce u živnostenských škol pokračovacích v Německém Brodě, povolení cestovních stipendií aj. Tyto dokumenty jsou podkladem pro kapitolu František Petr učitel. I když se nejedná o velké množství materiálů, jejich vypovídací hodnota je značná. Prozradí cenné informace o vedlejších učitelských aktivitách, taktéž pomohou lépe vymezit učitelská léta Františka Petra.

Asi nejvýznamnější část pozůstalosti je osobní korespondence s významnými osobnostmi. Jedná se asi o 120 dopisů určených Františku Petrovi. Výčet odesílatelů této korespondence je bohatý na vůbec nejvýraznější a nejvlivnější osobnosti Petrovy doby (Zdeněk Nejedlý, Stanislav Stuna, Zdeněk Wirth, Václav Vojtíšek, Karel Kazbunda, Cyril Purkyně, Jozef Vítězslav Šimák, Karel Adámek, Vladimír Zákrejs, František Hamza, Emil Sekera, Václav Klofáč, Otakar Štáfl, Hryhoryj Omelčenko, Josef Jahoda, Antonín Hajn a mnoho dalších). Studium korespondence akademiků, spisovatelů, malířů, novinářů a politiků tvoří vůbec nejzajímavější část Petrovy pozůstalosti.

Tyto dopisy jsou psané většinou ručně, méně často na stroji. Zachovaly se pohlednice, dopisnice, dopisy na hlavičkovém papíře, u některých je zachována obálka. Část dopisů je charakteru formálního, větší počet je povahy přátelské.

Tato korespondence se nabízí pro důkladnou analýzu z mnoha hledisek. Snahou bude zjistit, co všechno pojilo tyto významné odesílatele s Františkem Petrem. Jistou linií tvoří osobnosti, které jsou spjaty s Německým Brodem, často se jedná o místní rodáky. Další linií tvoří osobnosti, které se zajímají o historii města v souvislosti s vlastivědným dílem profesora Petra. Německý Brod ale pravděpodobně nebude jediným pojítkem této korespondence, ty ostatní se pokusí tato práce poodhalit.

Předně bude zajímavé, jaký klíč volil profesor Petr při úschově této korespondence. Tyto dopisy jsou svědectvím určitého vzdělaného okruhu lidí. Práce si klade za úkol je prostudovat jak z hlediska obsahového, tak po formální stránce. Výsledkem prostudované korespondence by měl být též obrázek soudobého dění.

Další významnou část pozůstalosti tvoří rukopisy. Jedná se o rukopis Havlíčkův dům a rukopisy související s průběhem první světové války v Německém Brodě a převratem 28. října 1918. Byly otištěny v Hlasech Posázaví a Zprávách městského muzea v Německém

Brodě.⁷ Jejich součástí jsou i Petrovy poznámky, ty mohou poukázat na to, jak Petr při své práci postupoval. Zajímavé budou části, které ve výsledné práci otištěné nebyly. Na základě rukopisů lze prostudovat formální úpravu, jazykové prostředky atp. Snahou bude též poodhalit, jak na tyto události František Petr nahlížel. Rukopisy jsou psány na nepříliš kvalitním papíře, inkoust je často rozmazaný, písmo je místy nečitelné. Jejich rozbor přináší informace o práci Františka Petra vlastivědce, historika a kronikáře.

Mezi tisky jsou v pozůstalosti řazeny pochvalné uznání Sokola německobrodského, instrukce profesoru Petrovi, jakožto zástupci Zemského výboru živnostenských škol pokračovacích v Německém Brodě, upomínka na biřmování, diplomové uznání z výstavy řemesel, obchodu a průmyslu v Německém Brodě z roku 1935. Tyto zejména upomínkové dokumenty pochází ze sklonku života Františka Petra, lze podle nich charakterizovat, jak místní společnost na Petra nahlížela a ukazují jeho veřejný život.

Poměrně rozsáhlá část pozůstalosti je spojena se smrtí profesora Petra. Tvoří ji úmrtní oznámení, články a výstřižky z tisku k úmrtí Františka Petra, poděkování rady města Německého Brodu, projev předsedy kuratoria muzea, kopie dopisů od správy muzea, dále pak kondolence měst a okresů, muzejních spolků, různých korporací a soukromých osob (mezi nimi spisovatele Jahody, Zahradníka-Brodského, ak. malíře Fr. A. Jelínka, ministra Nečese, Zadiny aj.). Součástí této části fondu je dopis od rodiny Petrovy o daru Jelínkova originálu městské galerii.

Výstřižky z tisku jsou vylepeny na tvrdém papíře, zachovány jsou tak ve velmi dobrém stavu. Pravděpodobně se jedná o soubor všech novin a časopisů, které se vyjádřily k úmrtí Františka Petra. Pravděpodobně je shromáždila jeho dcera Helena Petrová, popřípadě havlíckobrodští archiváři. Takto tříděný materiál samozřejmě usnadňuje bádání. K úmrtí Františka Petra se vyjádřil zejména regionální tisk, jako např. *Českomoravské listy*, *Lidové noviny*, *Německobrodsko*, dále přírodopisné časopisy jako *Věda přírodní* či *Vesmír*. Z těchto výstřižků a článků lze vysledovat další linie Petrova významu.

Další část pozůstalosti tvoří diář Františka Petra z roku 1917. Ten obsahuje kontakty a poznámky k Petrově vlastivědné práci, dále pak zápisky o soudobém dění. Přiblíží, jak historik a kronikář Petr postupoval při práci

Poslední součástí pozůstalosti je krabička výstřižků a poznámek, které tvořily další část přípravné práce pro vlastivědné dílo Františka Petra. Rozdělena je do kapitol: konšelé,

⁷ PETR, František. Havlíkův dům. In *Hlasy z Posázaví*, III. ročník, č. 28, PETR, František. Začátek a konec světové války v Německém Brodě. In *Zprávy Městského muzea v Německém Brodě*, č. 12. Německý Brod 1938, s. 15-45,

rychtáři, Trčkové, páni z Lichtenburka, klášter, gymnázium, bratrstvo, hostince – pivovary, popisy domů, cechy aj.

Vedle fondu pozůstalosti Františka Petra je třeba využít odbornou literaturu.

V jakékoli práci týkající se města Havlíčkův Brod je nutné předně vymezit použití názvu Německý a Havlíčkův Brod. V této práci budou tyto názvy rozlišovány záměrně podle doby, kdy byl který název správně používán. Problematiku změny názvu města Brodu popisuje téměř každá literatura o historii tohoto města, velmi dobře tuto problematiku řeší článek Jaroslava Davida.⁸ Jelikož se současný název Havlíčkův Brod používá od roku 1945, tedy až po smrti Františka Petra, bude v práci využíván převážně přívlastek „Německý“.

V předkládané práci se nelze vyhnout konkrétním publikacím o městě a jeho historii. Vylíčit dějiny města Havlíčkův Brod si dává za úkol mnoho publikací. Poměrně nová publikace Pavla Nocara popisuje obecné dějiny Brodu spíše stručněji, význam lze ale spatřit v jejím detailním popisu historie domů na náměstí ve srovnání s dnešním stavem. Tato publikace je pro tuto práci zajímavá i z toho hlediska, že Nocar hojně vychází z článků Františka Petra, navíc jde o jedno z mála děl popisující výlučně dějiny města Havlíčkova Brodu.⁹ Významnou literaturou k dějinám Havlíčkova Brodu jsou např. práce Jiřího Sochra.¹⁰

Následující práce je členěna do kapitol, které popisují povolání, nebo činnost, kterým se František Petr věnoval. Množství informačních zdrojů a literatury pro každou kapitolu zvlášť se bude lišit, ke každé kapitole je totiž rozdílná dostupnost a dochovanost pramenů a literatury.

Klíčovým pramenem a literaturou pro všechny kapitoly jsou novější drobné články k výročí Františka Petra, např. *Cesta Vysočiny, Noviny Vysočiny*.¹¹ Dalším zdrojem informací shrnující Petrův život jsou nekrology, projevy a poděkování v nejrůznějších časopisech a novinách, které bezprostředně reagovaly na smrt výrazné osobnosti v roce 1938 (např. *Zprávy památkové péče, Národní politika, Lidové noviny* aj.).¹²

⁸ DAVID, Jaroslav. Brod Smilův, Německý nebo Havlíčkův? In *Havlíčkovobrodsko 16*. Havlíčkův Brod 2001.

⁹ NOCAR, Pavel. *Havlíčkův Brod: Ohlédnutí za minulostí našeho města*. Havlíčkův Brod 2008.

¹⁰ SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod*. Havlíčkův Brod 1969. SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod a staletí*. Havlíčkův Brod 1971. SOCHR, Jiří – SOCHROVÁ, Marie. *Havlíčkův Brod a okolí*. Havlíčkův Brod 1992.

¹¹ ZEDNÍK, Pavel. František Petr. Osobnosti regionu. In *Cesta Vysočiny* 43, 2004, č. 49, s. 3. ZBOROVSKÁ, Zdena. František Petr – profesor, jehož láskou byla historie města Havlíčkova. In *Noviny Vysočiny* 6, 1997, č. 219, s. 8.

¹² Autor neuveden. Zpráva o úmrtí. In *Zprávy památkové péče* 2, 1938, č. 4, s. 68. Zpráva o úmrtí. In *Národní politika*, 1938, s. 4. *Lidové noviny*, 1938, č. 68, s. 5.

Informační základnou pro kapitolu Rodina, dětství a studium bude již zmiňovaná část pozůstalosti profesora Františka Petra.¹³ O rodině a dětství Františka Petra pojednává článek Antonína Šouby ve Zprávách městského muzea v Německém Brodě.¹⁴ Obdobné informace sepsal Šouba i do úvodu inventáře k fondu František Petr, kde je patrný Šoubův obdiv k Petrově osobě, proto je třeba přihlížet k tomuto textu lehce kriticky.¹⁵ Při zkoumání studia Františka Petra je třeba vycházet z literatury o ústavech, kde František Petr studoval. O historii gymnázia pojednává publikace vzniklá u příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě.¹⁶ K přiblížení Petrových vysokoškolských studií poslouží publikace o Univerzitě Karlově.¹⁷

V kapitole František Petr učitel je třeba vycházet z materiálů škol, kde jako pedagog působil. Většinu svého života vyučoval Petr na Gymnáziu v Německém Brodě. O vývoji této školy pojednává již výše zmíněná publikace o gymnáziu z roku 2010.¹⁸ Obdobná publikace vznikla již dříve v rámci oslav 200 letého výročí německobrodského gymnázia.¹⁹ Obecně o středním školství ve starém Rakousku pojednává kniha Kateřiny Řezníčkové.²⁰ Vedle těchto literárních zdrojů a pramenů z pozůstalosti Františka Petra lze vysledovat působení kantora Petra a vývoj německobrodského gymnázia z výročních zpráv.²¹

Roly a význam Františka Petra pro přírodní vědy shrnují nekrology a zprávy o úmrtí v přírodovědeckých časopisech, např. v časopise *Vesmír*.²² Publikace, která shrnuje vývoj biologického myšlení a to v rámci evropských kulturních dějin, je nedávno do češtiny přeložené dílo Emanuela Rádl. Tato publikace by měla pomoci přiblížit vývoj přírodních věd doby, kdy František Petr v této oblasti působil.²³

Významnou osobností zoologického ústavu české univerzity, v době Petrova studia biologie na české Karlově univerzitě, byl František Vejdovský. Vejdovský značně ovlivnil

¹³ SOKA HB, PETR, kart II. 13, inv. č. 103, Osobní doklady otce Fr. Petra Františka Petra.

¹⁴ ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938

¹⁵ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955.

¹⁶ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5.

¹⁷ HAVRÁNEK, Jan. *Dějiny Univerzity Karlovy 1802 – 1918*. Praha 1997.

¹⁸ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5.

¹⁹ *Dvě stě let německobrodského gymnasia*. Německý Brod 1935.

²⁰ ŘEZŇÍČKOVÁ, Kateřina. *Študáci a kantoři za starého Rakouska*. České střední školy v letech 1867-1918. Praha 2007. ISBN 978-80-7277-163-9.

²¹ *Výroční zprávy Státního reálného gymnasia v Německém Brodě*. Zde jednotlivé ročníky z let, kdy zde František Petr vyučoval.

²² Autor neuveden. Nekrolog. In *Vesmír* 16, č. 7. Praha 1937-1938, s. 198.

²³ RÁDL, Emanuel. *Dějiny biologických teorií novověku II*. Praha 2006.

Petrovo studium a následnou přírodovědeckou dráhu.²⁴ Život a přínos Františka Vejdovského shrnuje ve svém článku Daniela Brádlarová.²⁵

V kapitole František Petr přírodovědec nelze opomíjet samotná přírodovědecká díla Františka Petra.²⁶

Jako vlastivědec, historik, kronikář, archivář a muzejník působil profesor František Petr především v rámci Městského muzea v Německém Brodě. Je tedy třeba popsat dějiny této instituce. Dějiny muzea v Brodě v letech 1874 – 1983 detailněji popisuje závěrečná práce postgraduálního studia muzeologie FF UJEP v Brně, výtah z této práce zpracoval havlíckobrodský muzejník Eduard Veselý pro časopis Havlíckobrodsko v roce 1971.²⁷

Regionální dějiny jako takové a vysvětlení specifické metody regionálního výzkumu shrnují skripta profesora Vorla, tato skripta budou využita zejména pro vlastní přístup k této diplomové práci. Lépe pomohou objasnit i základní pojmy jako vlastivěda a historická regionalistika.²⁸

Pro kapitolu František Petr vlastivědec bude předlohou Roubíkova Příručka vlastivědné práce.²⁹ Vývoj českého muzejnictví v dobách Petrova působení v německobrodském muzeu pomůže přiblížit přehledová publikace Jiřího Špěta.³⁰ Stručný vývoj archivnictví a především nejznámější české archiváře představuje *Biografický slovník archivářů* editorek Jaroslavy Hoffmannové a Jany Pražákové.³¹ Vývoj a ideu památkové péče podkryvá například publikace Tomáše Hájka: *Zánik a vznik památkových péčí*.³² Úskalí obecních kronik a kronikářů popisuje článek Petra Raka.³³

²⁴ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 43.

²⁵ BRÁDLEROVÁ, Daniela. *František Vejdovský: 150. výročí narození, 60. výročí úmrtí*, 25. 6. 2008. Akademický bulletin. Oficiální časopis Akademie věd ČR [cit. 2013-02-03]. URL: <<http://abicko.avcr.cz/archiv/1999/12/obsah/frantisek-vejdovsky-150.-vyroci-narozeni-60.-vyroci-umrti.html>>.

²⁶ Seznam všech přírodovědných prací a článků Františka Petra zaznamenal přírodovědec Vladimír Sotorník. SOTORNIK, Vladimír. Prof. Fr. Petr – úspěšný přírodovědec. In *XII. Zprávy Havlíckova muzea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 10 – 13.

²⁷ VESELÝ, Eduard. Historie muzea v Havlíčkově Brodě 1874 - 1945. In *Havlíckobrodsko 2*. Okresní muzeum Havlíčkův Brod 1971, s. 26 – 29.

²⁸ VOREL, Petr. *Základy historické regionalistiky*. Metodika výzkumu a interpretace pramenných zdrojů regionálních dějin. Pardubice 2005.

²⁹ ROUBÍK, František. *Příručka vlastivědné práce*. Praha 1947.

³⁰ ŠPĚT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945)*. Brno 2003. ISBN 80-210-3206-5.

³¹ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha, 2000. ISBN 80-7277-023-3.

³² HÁJEK, Tomáš. *Zánik a vznik památkových péčí*. Filozofie památkové péče. Praha 2005. ISBN 80-86328-71-6.

³³ RAK, Petr. Obecní kroniky a jejich úskalí. In *Česká Beseda o německých i českých kronikách, pamětech a dalších vyprávěcích pramenech*. Dolní Březany 2006. ISBN 80-86197-70-0.

3. Město Německý Brod

Život a dílo Františka Petra jsou úzce propojeny s městem Německý Brod. František Petr se ve městě Německý Brod narodil, studoval zde na gymnáziu, po návratu z vysokoškolských studií zde začal působit v mnoha profesích. O městě napsal mnoho článků a publikací a zasloužil se o záchranu městských památek archivních, muzejních, ale i stavebních. František Petr je jeden z nejvýznamnějších regionálních historiků bývalého Německobrodsko a současného Havlíčkobrodsko.

Město Německý Brod ve svých dějinách změnilo hned několikrát svůj název. Původně se jmenovalo jednoduše Brod, vzhledem k jeho poloze na řece Sázavě. Tento název byl brzy přeměněn na Smilův Brod, podle jeho zakladatele Smila z Lichtenburka. Nejdéle ve své historii neslo toto město jméno Německý Brod, to se používalo od počátku 14. století, název byl odvozen podle převažující části obyvatelstva ve městě. Mezníkem pro změnu názvu města s přívlastkem Německý na Havlíčkův byl rok 1945. Důvod je zcela patrný, město se po válce logicky chtělo zbavit všeho „německého“ a tak začalo právě od svého názvu. Poslední název města - Havlíčkův Brod je odvozen podle jedné z nejslavnějších osobností tohoto města – Karlu Havlíčku Borovskému.³⁴

Město Havlíčkův Brod leží na řece Sázavě na Českomoravské vrchovině, v dnešním kraji Vysočina, 23 kilometrů od krajského města Jihlava.³⁵ První písemné zmínky o území, kde bylo založeno poddanské a horní město Německý Brod, jsou známy až z 12. a z počátku 13. století. V pomezí krajině Čech a Moravy zde procházela okolo řeky Sázavy důležitá obchodní stezka, zvaná Haberská. Na druhém břehu se postupně vytvořila malá osada, nazývaná Brod.³⁶ Tato osada a výhodná poloha křižovatky obchodní stezky s řekou Sázavou se stala základem pro budování města pánů z Lichtenburka.

Přesné datum založení města není známo, předpokládá se ale, že k němu dal svolení Smil z Lichtenburka někdy v letech 1251 – 1257. Kolonisty do města přivedl lokátor Wernehr, zvaný Rybář.³⁷ Nově založené město dostalo pravidelný půdorys s podélným

³⁴ DAVID, Jaroslav. Brod Smilův, Německý nebo Havlíčkův? In *Havlíčkobrodsko 16*. Havlíčkův Brod 2001.

³⁵ Autor neuveden, web obce Havlíčkův Brod, datum zveřejnění neuvedeno [cit 2013-05-10]. URL: <http://mic.muhb.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=100676&id=818918&p1=3950>.

³⁶ Doklady o osadě Brod nejsou přesně doložené. K názoru, že tato osada existovala, se přiklání např. publikace Jiřího Sochra. SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod*. Havlíčkův Brod 1969. SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod a staletí*. Havlíčkův Brod 1971. SOCHR, Jiří – SOCHROVÁ, Marie. *Havlíčkův Brod a okolí*. Havlíčkův Brod 1992. Jiné publikace mluví o počátcích osady až v době příchodu zakladatele města Smila z Lichtenburka. NOCAR, Pavel. *Havlíčkův Brod: ohlédnutí za minulostí našeho města*. Havlíčkův Brod 2008.

³⁷ Wernher za to dostal od majitele Smila z Lichtenburka do dědičného vlastnictví městskou rychtu., později dostal také ves Macourov. Za své závazky pro případ války se stal navíc panským leníkem. Wernher měl široké

náměstím, jednotlivé bloky domů byly stavěny okolo hlavní komunikace. V severozápadním rohu náměstí byl postaven kostel na Nebevzetí Panny Marie.³⁸

Rozvoj a sláva města mají úzkou souvislost s dolováním stříbra.³⁹ Nálezy stříbrné rudy byly velkým lákadlem a tak do města přicházelo velké množství horníků, zejména německých kolonizátorů. Smil z Lichtenburka daroval měšťanům významná práva a svobody, obdobná právům jihlavským. Hornická sláva a s ní související bohatství však netrvalo dlouho. Stará naleziště stříbra byla brzy vyčerpána. Nález stříbra u Kutné Hory ve 2. polovině 13. století znamenal odchod horníků a úpadek a uzavření německobrodských dolů.⁴⁰

Pro ochranu a další rozvoj města bylo nutné vybudovat městské hradby. Ke stavbě městského opevnění získali brodští měšťané svolení Oty Braniborského už v roce 1278. První opevnění však bylo brzy nedostačující a tak hned začalo město vyjednávat o svolení k opevnění lepšímu. Schválení stavby důkladných kamenných zdí se město dočkalo až v roce 1310 od tehdejšího pána města Reimunda z Lichtenburka. Výstavba kvalitního městského opevnění trvala řadu let, v 15. století byly městské zdi ještě zesíleny. Postupně ale městské opevnění ztrácelo svůj význam a tak po jeho rozrušení Švédy v 17. století se nadále nepokračovalo v jeho údržbě.⁴¹

Ačkoli po roce 1300 upadal význam Německého Brodu jako hornického sídla, stávalo se město střediskem řemeslné a zemědělské výroby. V čele města tehdy stál brodský patriciát a početná řada řemeslníků. Nejdůležitějšími v této době byla řemesla potravinářská, tedy především řezníci, sladovníci, pivovarníci, mlynáři a pekaři. Také tento rychlý rozvoj města byl brzy přerušen a to požárem v roce 1340, kdy vyhořela velká část města.⁴²

Za husitské revoluce bylo město, vzhledem k výraznému vlivu německého patriciátu a řádu německých rytířů, oporou domácí reakce. V lednu roku 1422 došlo k velké bitvě u hradeb Německého Brodu mezi husitskými vojsky Jana Žižky a armádou římského krále Zikmunda Lucemburského. Interventům byla uštědřena jedna z největších porážek, ta byla pár dnů na to dovršena dobytím a vypálením města Německého Brodu.

V době pohusitské a pobělohorské už v Německém Brodě převládalo obyvatelstvo české. Postupně docházelo k hospodářskému rozmachu měšťanstva. V roce 1637 získal Německý Brod práva svobodného města. Za třicetileté války bylo město několikrát

soudní pravomoce. Listiny jím vydané dokazují, že byl nejen soudcem nad brodským obyvatelstvem, ale také rychtářem nad horami okolo Německého Brodu. SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod*. Havlíčkův Brod 1969, s. 10.

³⁸ SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod*. Havlíčkův Brod 1969, s. 9 – 10.

³⁹ O počátcích dolování svědčí listina Smila z Lichtenburka z roku 1258. Tamtéž, s. 11.

⁴⁰ Tamtéž, s. 11 – 13. O stříbrných dolech pojednává jeden z článků profesora Františka Petra. PETR, František. Stříbrné doly v okolí Německého Brodu. In *Havlíčkobrodsko*. Č. 5. Havlíčkův Brod 1992, s. 14 – 24.

⁴¹ SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod*. Havlíčkův Brod 1969, s. 13 – 16.

⁴² Tamtéž, s. 16 – 17. SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod a staletí*. Havlíčkův Brod 1971, s. 11 – 46.

vydrancováno vojsky, zachvátila jej epidemie moru a hlad. Spolu s násilnou rekatolizací docházelo k vyliďňování města. Aktivita katolické církve je nejvíce patrná v období protireformace. Ve zchudlém městě se usadili zejména augustiniáni, což dokazuje početná řada dochovaných barokních památek.⁴³

Velmi důležitou událostí pro město Německý Brod bylo založení místního gymnázia. To bylo umožněno díky daru brodské měšťanky Kateřiny Kobzinové v roce 1730.⁴⁴ Již pár let poté byla žádost brodského magistrátu o povolení této školy kladně vyřízena dekretem Karlem VI. Slavnostně bylo gymnázium otevřeno dne 4. listopadu roku 1735, oficiálním názvem pro něj bylo „Carolinum“. Původně mělo gymnázium čtyři třídy, od roku 1737 už tříd šest. Pro výuku na gymnáziu vydržoval magistrát brodské augustiniány. Za svou existenci bylo gymnázium mnohokrát ohroženo, v roce 1742 se jej zmocnili Sasové, také v době sedmileté války bylo obsazeno vojskem.⁴⁵

Brod získal znovu svou důležitost polohou na zemské silnici z Čech do Jihlavy a Vídně (nová císařská silnice 1752-65). Dopravní důležitost města pak zdůraznila roku 1871 otevřená železnice z Vídně přes Jihlavu do Kolína, k níž záhy přibýly další tratě, do konce 19. století se město stalo nejdůležitějším železničním uzlem jihovýchodních Čech.⁴⁶

Nejslavnější etapy města Havlíčkův Brod připomíná celá řada historických památek. Ve východní části bývalého hrazeného města nalezneme zbytky pásu z městského opevnění. V severovýchodním rohu náměstí nalezneme více jak 600 let starou dominantu města – kostel Nanebevzetí Panny Marie. Hlavní náměstí – dnes Havlíčkovo – prošlo od 13. století do současnosti asi nejvíce proměnami. Nejvýznamnějšími budovami Havlíčkova náměstí je Stará radnice, Stará rychta, dům zvaný Hanusovský, Malinův dům a domy „U zlatého lva“, „U bílého koníčka“, „U zlatého beránka“ a Havlíčkův dům.⁴⁷ Uprostřed Havlíčkova náměstí se nachází kamenná kašna se sochou Tritóna a barokní morový sloup. Mezi další významné památky lze zařadit klášter augustiniánů, kostel Sv. Rodiny, sochu T. G. Masaryka a mnoho dalších.⁴⁸

⁴³ Autor neuveden. *Havlíčkův Brod*. Turistický průvodce po městě. Praha 1987.

⁴⁴ Barbora Kateřina Kobzinová (1673 – 1730), manželka brodského císařského rychtáře Tomáše Kobziny, je považována za zakladatelku gymnázia v Německém Brodě. Ve své závěti odkázala 8600 zlatých jako nadaci na zřízení latinských škol. SOCHR, Jiří – SOCHORVÁ, Marie. *Havlíčkův Brod a okolí*. Havlíčkův Brod 1992, s. 62.

⁴⁵ SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod*. Havlíčkův Brod 1969, s. 39 – 40.

⁴⁶ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Díl II. Praha 1997.

⁴⁷ Havlíčkův dům je sídlem Muzea v Havlíčkově Brodě.

⁴⁸ SOCHR, Jiří – SOCHROVÁ, Marie. *Havlíčkův Brod a okolí*. Havlíčkův Brod 1992, s. 56 – 58. SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod*. Havlíčkův Brod 1969, s. 66 – 73.

S městem Brod se pojí celá řada významných osobností. Bez pochyby nejznámější jsou bývalí žáci německobrodského gymnázia Josef Dobrovský, Bedřich Smetana a Karel Havlíček Borovský.⁴⁹ K dalším slavným osobnostem patří např. historik František Bačkovský, grafik a typograf Bohuslav Blažej, historik a archivář Bohuslav Borovička, akademický malíř František Jelínek, politik a diplomat Antonín Kalina, politik a žurnalista V. J. Klofáč, legionář a generál Karel Kutlvašr, básník a lyrik Bohuslav Reynek, básník a prozaik František Jaromír Rubeš, hudební skladatel Jan Václav Stamic, básník a prozaik Fráňa Šrámek, dramatik, prozaik a novinář Josef Kajetán Tyl, spisovatel Vladislav Vančura, malíř Jan Zrzavý a mnoho dalších.⁵⁰

⁴⁹ Autor neuveden. *Průvodce po Německém Brodě a okolí*. Německý Brod 1923, s. 10.

⁵⁰ SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod*. Havlíčkův Brod 1969, s. 59 - 67.

4. Rodina, dětství a studium Františka Petra

4.1 Rodina a dětství

František Petr se narodil 3. prosince 1863 v Německém Brodě Františku a Marii Petrovým.⁵¹

Otec František Petr byl 54 let učitelem, především na hlavní škole německobrodské. Pocházel z Podhorního Újezda, vesnice nedaleko Jičina, kde je Petrův rod dohledatelný jako usedlý.⁵² Od nejstaršího člena Kryštofa Petra (narozen r. 1649) se na zděděném majetku vystříдалo celých devět generací rodiny Petrových. Tito členové v rodném Újezdě zastávali významné funkce, z kterých byli vybírání vrchnostenští rychtáři. Učitel František Petr byl třetí z dvanácti dětí, z nichž tři nastoupili učitelskou dráhu, která byla tradičně přejímána i po další generace.⁵³

Petrova matka Marie, rozená Brtnická, pocházela z německobrodské rodiny pekařů. Pekařství Antonína Brtnického se nacházelo u horní brány a jeho součástí bylo i rozsáhlé hospodářství. Brtnický rod patřil mezi nejstarší a nejrozšířenější patricijské rodiny Německého Brodu.⁵⁴

*„Pekař Brtnický, dříve než provdal Marii, musil se na důchodě zavázati reversem, že bude svoji dceru ze své živnosti i ze svého hospodářství vyživovati, neboť plat učitelův obnášel tehdy pouhých 100 – 150 zl. ročně.“*⁵⁵ Po svatbě se Marii a Františku Petrovým narodil syn Hynek, který ještě v dětství zemřel.⁵⁶ Vzpomínka na něj se v rodině udržovala po celá léta.⁵⁷

⁵¹ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 2.

⁵² Petrův rod lze sledovat podle matriky chomutické fary od roku 1679. ŠOUBA, Antonín. *Profesor František Petr*. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod, 1938, s. 4.

⁵³ Tradici učitelské rodiny po svém otci zachoval nejen profesor František Petr, ale taktéž jeho dcera Helena Petrová, která dlouhá léta učila na německobrodském gymnáziu. ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 3. Otec Františka Petra – taktéž František Petr zemřel v roce 1907 v 87 letech na zánět plic, vyznání byl katolického. SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 103, Osobní doklady otce profesora Fr. Petra Františka Petra, učitele na hlavní škole v Německém Brodě, Úmrtní list otce Fr. Petra.

⁵⁴ Rod Brtnických lze sledovat v německobrodských matrikách. ŠOUBA, Antonín. *Profesor František Petr*. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod, 1938, s. 5. Oba prarodiče zemřeli více jak 20 let po narození vnuka Františka Petra. Lze se domnívat, že se podíleli na vnukově výchově. Petrův dědeček Antonín Brtnický zemřel roku 1893, babička Josefa Brtnická roku 1886. SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 103, Osobní doklady otce profesora Fr. Petra Františka Petra, učitele na hlavní škole v Německém Brodě, úmrtní list Brtnického Antonína, úmrtní list Brtnické Josefy.

⁵⁵ Výši platů a cen v 19. století popisuje např. SEJBAL, Jiří. *Základy peněžního vývoje*. Brno 1997. ISBN 80-210-1734-1, S. 314.

⁵⁶ Rodiče Františka Petra se vzali v roce 1859. SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 103, Osobní doklady otce profesora Fr. Petra Františka Petra, učitele na hlavní škole v Německém Brodě, Kopulační list rodičů.

⁵⁷ ŠOUBA, Antonín. *Profesor František Petr*. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 4-5.

Dcera Anna se narodila jako druhorozená.⁵⁸ Nejmladší syn se narodil v roce 1863 na sv. Františka Xaverského, proto byl tímto jménem pokřtěn. František Petr byl od raného dětství miláčkem rodiny a i navzdory přísným učitelským zásadám, které v rodině Petrových panovaly, mu otec často nadržoval.⁵⁹

4.2 Školní a studentská léta

V dětství Františka brával otec – učitel častokrát do školy ještě dříve, než byl školou povinný. Malý pozorovatel bedlivě výuku sledoval a nemohl se dočkat, až bude sám smět sedávat ve školní lavici každý den.

Stará školní budova, kterou začal František jako šestiletý navštěvovat, sídlila v bývalé kapli sv. Barbory.⁶⁰ Na školní léta vzpomínal František Petr s radostí, kladná vzpomínka mu zůstala na učitele Josefu Patočku, Josefa Kotýka a Englberta Ambrože. Důležitým předmětem bylo náboženství, to vyučovali zdejší kaplani, později ředitel školy, želivský premonstrát páter Štibral. Psávalo se tužkou, méně pak perem a inkoustem. Typickým trestem bývala rákoska, které se nevyhnul ani malý František.

Na německobrodské gymnázium nastoupil František Petr po dokončení čtvrté třídy.⁶¹ Osmileté gymnázium reálné a vyšší studoval František Petr v letech 1875 – 1882.⁶² Po celých osm let byl jeho třídním profesorem Heřman Kratochvíl, velmi vzdělaný premonstrát a český vlastenec, který své studenty vyučoval češtinu, latinu a němčinu.⁶³ Studium na německobrodském gymnáziu nebylo jednoduché. V době Rakouska–Uherska měla škola dohled nad studenty nejen v době výuky, ale obecně celý den po celá léta, co student školu navštěvoval. Škola tak dohlížela i na studentovo bydlení, uvádělo se, v jakých podmínkách se má student učit, jak se má oblékat a jak se má chovat na veřejnosti. Škola byla také časově velmi náročná. Učilo se od pondělí do soboty, osm hodin denně, vyučovací hodina měla okolo

⁵⁸ Anna Marie Josefa Petrová se narodila v roce 1861. SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 103, Osobní doklady otce profesora Fr. Petra Františka Petra, učitele na hlavní škole v Německém Brodě, Křestní Anny Petrové.

⁵⁹ ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 4-5.

⁶⁰ O dějinách staré školní budovy a o kapli sv. Barbory samotné sepsal František Petr článek. PETR, František. K dějinám kaple sv. Barbory v Německém Brodě. In *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1926 - 1930*. Německý Brod 1931, s. 73.

⁶¹ ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 4-5.

⁶² SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 104, maturitní vysvědčení.

⁶³ ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 4-7.

55 minut. Po škole se student připravoval na další dny a ani neděli neměli studenti volnou, jelikož bylo povinností účastnit se církevních záležitostí.⁶⁴

Za výuku se navíc muselo platit. Rodina Petrových nedisponovala velkými finančními prostředky a tak v prvním roce Františkova studia zažádala o tzv. slevu platu školního. V této žádosti byly uvedeny následující důvody: „1. Nemají jeho rodiče dle přílohy A tolik jmění, aby školní plat za prosícího bez obtíží platiti mohli, jelikož kromě něho ještě jedno dítě nezaopatřené živiti musí. 2. Hledí prosící dle přílohy B mravy chvalitebné a prospěch dobrý zachovati.“ Této žádosti ze dne 7. 3. 1875 gymnázium kladně vyhovělo.⁶⁵ Školné v roce 1877 bylo 7 zlatých za každé pololetí. Za vyučování nepovinných předmětů se neplatilo.⁶⁶

Gymnaziální třída čítala v letech, kdy zde mladý František studoval okolo 50 studentů. Vyučovalo se náboženství, latina, řečtina, čeština, němčina, zeměpis, dějepis, matematika, přírodopis, fyzika (nazývajících se silozpyt), filozofie, dále např. rýsování či malování.⁶⁷ Hodnocena byla také studentova pilnost, mravné chování a úprava písemných prací. Kontroloval se počet zameškaných hodin.⁶⁸

Středoškolský student František Petr vynikal v mnoha předmětech, nejvíce ho však uchvátil přírodopis. Ten vyučoval Jozef Novák, vynikající přírodopisec a botanik. S Novákem chodívало několik zainteresovaných studentů na botanické procházky do okolí města. Ty si mladý student natolik oblíbil, že nebyl v širokém okolí rybník, nebo tůňka, které by František Petr neznal. Není tedy překvapením, že snem mladého gymnazisty byla studia přírodních věd. Stejně významný vliv na Petrovu budoucnost měl i profesor matematiky a fyziky Antonín Dufek, ačkoli na něj studenti vzpomínali, jako na učitele velmi mírného. Profesor Dufek se především snažil, aby z obtížné fyziky nikdo nepropadl. Mladého Petra už na gymnáziu zajímaly také dějiny, ty přednášel pozdější ředitel gymnázia Fulgent Ledvinka, historik zaměřující se především na české dějiny, zejména na období husitské.⁶⁹ Za ředitele Ledvinky se proměnily poměry na gymnáziu. Výrazně stoupl počet studentů a nepovinně se začala

⁶⁴ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 42 – 43.

⁶⁵ SOKA HB, PETR, kart. II. 13, inv. č. 104, Žádost o slevu školného ze dne 7. 3. 1875.

⁶⁶ *Druhá roční zpráva reálného a vyššího gymnasia v Německém Brodě*. Vydána ředitelem ústavu na konci roku školního 1876-77. Německý Brod 1877, 84.

⁶⁷ Ve III. třídě gymnázia měla třída, kde studoval František Petr 2 hodiny náboženství, 6 hodin latiny, 4 hodiny češtiny, 3 hodiny francouzštiny, 2 hodiny češtiny, 4 hodiny němčiny, 3 hodiny zeměpisu a dějepisu, 2 hodiny aritmetiky, 3 hodiny fyziky, 2 hodiny měřičství a rýsování a 4 hodiny kreslení za týden. *Druhá roční zpráva reálného a vyššího gymnasia v Německém Brodě*. Vydána ředitelem ústavu na konci roku školního 1876-77. Německý Brod 1877, s. 63-64.

⁶⁸ SOKA HB, PETR, kart. II. 13, inv. č. 104, Gymnasijní vysvědčení.

⁶⁹ ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 4-7.

vyučovat francouzština a narázově i angličtina. Dominujícími jazyky zůstávala latina a řečtina.⁷⁰

Na německobrodském gymnáziu studoval František po celá léta s vyznamenáním a s vyznamenáním zde také 11. června 1882 odmaturoval.⁷¹

Následující Petrovo studium směřovalo k vědám přírodním, matematice a fyzice, které absolvoval na univerzitě v Praze.⁷²

Přírodní vědy se na pražské univerzitě v době Petrova studia vyučovaly v rámci filozofické fakulty. František Petr byl na studia přijat v zimním semestru 1882 – 83, v době, kdy byla univerzita rozdělena na českou Karlovu a německou Ferdinandovu.⁷³ V Praze bydlel na Václavském náměstí u Eixnerů, svých příbuzných. Pro rodinu byla Františkova studia velkou finanční zátěží, aby František dostudoval, musela si rodina mnoho odříkat.⁷⁴ Během vysokoškolských studií mladého Petra navíc zachvátil těžký zápal plic, ze zdravotních důvodů si tedy nemohl na studia ani přivydělávat jako jeho spolužáci.⁷⁵

V oblasti přírodního výzkumu, byla doba Petrových studií neobyčejně přínosná. Pozornost badatelů nově směřovala ke studiu drobných bezobratlých živočichů, nutno podotknout, že právě do této oblasti později František Petr přispěl svým výzkumem nového živočišného druhu. Vzdělání v oblasti přírodních věd navíc Petr získal od jednoho nejvýznamnějších zoologů své doby – Františka Vejdovského.

Studium přírodních věd probíhalo především formou seminářů a laboratorních cvičení.⁷⁶ Studijní zázemí na zoologickém ústavu české části univerzity nebylo, obzvláště v porovnání s dneškem, příliš příznivé. Většinu pomůcek do laboratoře a k výzkumu si museli studenti obstarávat sami na vlastní náklady, literaturu studentům poskytoval Vejdovský ze své soukromé knihovny.⁷⁷

⁷⁰ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 43.

⁷¹ Z oblíbených předmětů přírodopisu, fyziky, matematiky a dějepisu měl student František po celá léta známku „výborně“. „Chvalitebnou“ měl ohodnocenu většinou řečtinu a latinu. Co nejlepší bylo i studentovo chování, pilnost a písemná úprava, počet zameškaných hodin měl student František na gymnáziu minimum. SOKA HB, PETR, kart. II. 13, inv. č. 104, Gymnasijní vysvědčení, Maturitní vysvědčení.

⁷² ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 2.

⁷³ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 135.

⁷⁴ Měsíční příjem otce Františka Petra byl tehdy 25 zlatých. ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 6.

⁷⁵ Studenti si často přivydělávali kondicemi v zámožnějších rodinách. Tamtéž, s. 7.

⁷⁶ HAVRÁNEK, Jan. *Dějiny Univerzity Karlovy 1802 – 1918*. Praha 1997, s. 293.

⁷⁷ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 135.

Převážnou část fakulty filozofické čekala dráha středoškolských profesorů. Tito studenti zakončovali studium státními zkouškami ze tří zvolených předmětů, jimž pak vyučovali.⁷⁸ Zkoušky skládali před státní zkušební komisí pro učitelství na gymnáziích, již tvořili fakultní profesori. V době studia Františka Petra se podmínky pro kandidáty učitelství na středních školách řídily zkušebním řádem z roku 1884. Tento řád mimo jiné nařizoval pro kandidáty absolvování 8 semestrů místo dosavadních šesti. Státní zkouška se skládala z několika částí: z domácí písemné práce z každého zkušebního oboru,⁷⁹ z písemné práce didakticko-pedagogické, z klauzurní práce a ze zkoušky ústní. Od roku 1882 se zvýraznil sociální a národní profil fakulty, který vyplynul z dlouhodobějšího počestování. Převážnou část studentů filozofické fakulty české části univerzity tvořili synové učitelů, středoškolských profesorů, státních a jiných úředníků středního a nižšího postavení. Počet studentů filozofické fakulty české univerzity byl v době Petrova studia dost nízký, v prvním desetiletí působení nepřekročil počet 200 studentů. Počet absolventů se zvýšil až po dokončení studia Františka Petra, z důvodu růstu uplatnění absolventů na českých středních školách.⁸⁰ I přes častokrát velmi složitou finanční situaci, František Petr úspěšně studia dokončil v roce 1889 a otevřela se tak před ním, v rodině tradiční, učitelská kariéra.⁸¹

4.3 Rodinný život Františka Petra

Založení rodiny mohlo být pro mladého pedagoga složité. Vzhledem ke společenskému postavení mohl být učitel lákavou partií, z finančních důvodů ovšem učitelé odkládali ženění i několik let. Většinou se čekalo, až bude mít učitel definitivní místo.⁸² Tak to bylo i v případě Františka Petra.

⁷⁸ František Petr skládal státní zkoušky z matematiky, přírodopisu a fyziky. ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 6.

⁷⁹ Pro Františka Petra to byly práce ze tří vybraných oborů, kterým chtěl v budoucnu vyučovat, tj. matematika, přírodopis a fyzika. ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 6.

⁸⁰ HAVRÁNEK, Jan. *Dějiny Univerzity Karlovy 1802 – 1918*. Praha 1997, s. 293 -

⁸¹ ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 7.

⁸² ŘEZNIČKOVÁ, Kateřina. *Študenti a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867-1918*. Praha 2007. ISBN 978-80-7277-163-9, s. 163.

Svou ženu Marii potkal František Petr krátce po začátku své učitelské kariéry, když ve městě Jičín dva roky působil na zdejší Učitelské ústavě. Brzy po svatbě se jim narodila dcera Helena, následovala dcera Marie a syn Bohuš.⁸³

Společenská prestiž středoškolských pedagogů byla čestná. Ve městech, jako Německý Brod, patřili středoškolští profesori do „vybrané společnosti“. To ovšem znamenalo zavázání se k určitému typu chování nejen na veřejnosti, ale i doma. Od profesorů se navíc očekávalo navazování společenských kontaktů a účastnění se na nejrůznějších společenských akcích, např. na plesech nebo divadelních představeních. Profesor ve středně velkém městě byl vlastně neustále sledovaný. Musel navštěvovat „správná“ místa, např. jen určitá restaurační zařízení.⁸⁴ Tyto fakty samozřejmě velmi ovlivňovaly Petrův rodinný život. Mladý manžel a otec neměl na rodinu příliš mnoho času, protože se musel zapojit do veřejného německobrodského života. Celé rodinné dění se muselo hlavně rodiny přizpůsobit.

Rodina Františka Petra žila ve vile přímo u budovy gymnázia. Můžeme se jen domnívat, zda bydlení přímo v prostorách zaměstnání bylo pro rodinu a samotného Františka Petra výhodné, či nikoli. Tato vila byla zbouraná kvůli rekonstrukci gymnázia, až po smrti profesora Petra, v roce 1979.⁸⁵

Právě dcera Helena darovala archivní památky po zesnulém profesoru Petrovi německobrodskému muzeu.⁸⁶ Helena Petrová pokračovala v rodině tradiční učitelské kariéře. Na německobrodském gymnáziu začala Helena Petrová učit jako výpomocná učitelka od 1. listopadu 1922 do konce školního roku 1925.⁸⁷

⁸³ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 136.

⁸⁴ ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. Študáci a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867-1918. Praha 2007. ISBN 978-80-7277-163-9, s. 161-163.

⁸⁵ Tamtéž, s. 136.

⁸⁶ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 2.

⁸⁷ *LI. Výroční zpráva státního reálného gymnasia Karla Havlíčka Borovského v Německém Brodě*. Za školní rok 1925-6, s. 10.

5. František Petr učitel

5.1 Počátky učitelské kariéry

Po studiu na vysoké škole se František Petr vrátil do rodného Německého Brodu. Zde na místním gymnáziu, které sám dobře znal ze svých středoškolských let, si ve školním roce 1889/1890 odsloužil svůj zkušební rok,⁸⁸ tzv. Probenjahr. Ten měl čerstvým absolventům zajistit dostatečné praktické pedagogické zkušenosti. Jeden rok tak budoucí učitelé zdarma působili na veřejné střední škole. První půl rok budoucí učitel pouze hospitoval, v druhém pololetí pak odučil několik hodin pod dohledem vedoucího profesora.⁸⁹ Na německobrodské gymnázium byl František Petr řádně jmenován a uveden Ministerstvem kultu a vyučování 18. září 1889 na základě žádosti o tento post.⁹⁰

Další školní rok František Petr vyučoval krátce na gymnáziu v Příbrami. Poté dva roky působil na Učitelském ústavu v Jičíně a následující dva roky pak na chrudimském gymnáziu.⁹¹

5.2 Gymnázium v Německém Brodě

Rodné město Františka Petra neustále přitahovalo a tak chtěl učitelskou kariéru budovat právě tam. Na německobrodském gymnáziu začal natrvalo učit 1. září roku 1894. Zde učil pak celých 34 let až do 1. února 1924.⁹² František Petr zde vyučoval především přírodopis, matematiku a fyziku,⁹³ také byl správcem přírodopisného kabinetu a školní botanické zahrady.⁹⁴

Německobrodské gymnázium prošlo od dob Petrových studií do počátků jeho učitelské kariéry mnoha proměnami. V roce 1885 bylo gymnázium zestátněno. Přechod

⁸⁸ ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 7.

⁸⁹ ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *Študáci a kantoři za starého Rakouska*. České střední školy v letech 1867-1918. Praha 2007. ISBN 978-80-7277-163-9, s. 148.

⁹⁰ SOKA HB, PETR, kart. II. 13, inv. č. 104, Jmenování na gymnázium v Německém Brodě.

⁹¹ ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 7.

⁹² ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 7.

⁹³ SOKA HB, PETR, kart. II. 13, inv. č. 110, Výstřižky z tisku o úmrtí profesora Petra, *Lidové Noviny*, 8. 2. 1938.

⁹⁴ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 136.

gymnázia ze samosprávy města pod správu státní znamenal pro školu zejména lepší finanční podporu. V této době došlo i k dalším změnám. Přepracovány byly vyučovací osnovy a nižší reálné gymnázium bylo přeměněno na gymnázium klasické. Došlo i ke změně názvu na c. k. státní vyšší gymnasium, všichni učitelé se tak stali státními zaměstnanci. Navýšilo se ale také školné, což vedlo k rapidnímu poklesu počtu studentů v následujících letech.⁹⁵ V prvních letech Petrova působení se začala přestavovat stará budova gymnázia, rekonstrukce byla dokončena až v roce 1907.⁹⁶

Jako státní úředník byl pedagog František Petr ve svém postavení odstupňován podle pozice v učitelském sboru, ale také podle hodnostní třídy. Hodnostní třídy byly rozděleny podle kvalifikace, vzdělání a délky praxe. Finanční situace pedagogů nebyla moc dobrá. Učitelé byli odkázáni na svůj plat, který nebyl příliš vysoký.⁹⁷

Učitelem byl František Petr výborným. Nechyběl mu stálý úsměv, ani přiměřená přísnost ke studentům. Jeho student Jiří Veselý ve svých pamětech vzpomíná na Petrovo pokárání na školním výletě: „*Chovejte se slušně, jste přece už gymnasisté a ne zanedbaná mládež!*“⁹⁸ Své studenty vedl Petr k svědomité práci, lásce k přírodě a národnímu uvědomění. Prázdniny pak věnoval cestování. Vědecké poznatky sbíral např. v Solné Komoře, v Istrii, Přímoří, Dalmácii, Bosně, Hercegovině, v Dolních Rakousích a v Německu.⁹⁹ Volné prázdniny byly jistou výhodou oproti jiným povoláním. Středoškolské učitelé ale v době prázdnin nedostávali plat,¹⁰⁰ proto Petrovo cestování nebylo z finančních důvodů zcela samozřejmé.

⁹⁵ Druhým důvodem klesajícího počtu studentů byl narůstající počet nových gymnázií v této době. Tamtéž, s. 45.

⁹⁶ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 45 – 55. Podrobněji o zestátnění gymnázia viz Dějiny ústavu, část V., od zestátnění r. 1885 do konce roku 1925/26. In *LI. Výroční zpráva státního reálného gymnasia Karla Havlíčka Borovského v Německém Brodě, vydaná za školní rok 1925-26 ředitelem s přispěním sboru profesorského*. Německý Brod 1925, s. 3.

⁹⁷ Učitelé platy se odvíjeli podle velikosti města, kde sídlila střední škola. Učitelé plat od roku 1898 činil základní služné 1400 zlatých ročně, po odsloužení 5 let v učitelské praxi dostávali učitelé i příplatky (František Petr měl nárok na příplatek 200-300 zlatých v roce 1895). V roce 1907 byly platy učitelů upraveny. Jednalo se o částky v korunách, základní plat se ale v podstatě nezměnil, činil asi 2800 korun ročně. ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *Študenti a kantoři za starého Rakouska*. České střední školy v letech 1867-1918. Praha 2007. ISBN 978-80-7277-163-9, s. 154-159.

⁹⁸ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 57.

⁹⁹ ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zpráva Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 7.

¹⁰⁰ ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *Študenti a kantoři za starého Rakouska*. České střední školy v letech 1867-1918. Praha 2007. ISBN 978-80-7277-163-9, s. 156-158.

„Nepřehledná je řada žáků, v nichž profesor Petr probouzel lásku k přírodě i vědě. Jeho přednášky byly vždy pečlivě připraveny, podněcovaly, stejně jako poučovaly. Byl svými žáky ctěn a milován.“¹⁰¹

Jak výborným učitelem František Petr byl, zavzpomínalo i několik jeho bývalých studentů na jeho pohřbu v roce 1938, k úspěšným Petrovým studentům patřil např. ředitel německobrodské nemocnice zdravotní rada MUDr. Pavel Trnka, nebo československý konzul v Curychu Jan Laška.¹⁰²

5.3 František Petr profesorem

Nejvyšší titul pro středoškolského učitele – profesor – získal František Petr už v roce 1897, tedy pouhé tři roky poté, co začal trvale učit na německobrodském gymnáziu a pouhý půl rok po té, co zde byl řádným učitelem jmenován. *„Takový vzestup nebýval obvyklý, mnozí učitelé čekali na povýšení i několik let.“¹⁰³*

Ačkoli se Petrovi v učitelské profesi dařilo a uznávali ho nejen kolegové, ale i studenti, gymnázium zažívalo další zvraty, které zasahovaly do běžných školních dnů. Jedním ze zlomů pro gymnázium byl příchod světové války, kdy několik učitelů gymnázia muselo nastoupit do vojenské služby, a po celá léta války zasahovaly do chodu školy přísná nařízení c. k. školní zemské rady.¹⁰⁴

Novému státnímu zřízení složili učitelé přísahu na začátku prosince roku 1918. Nový stát měl ale postupnou tendenci reformace školství. Tou nejzásadnější byla přeměna německobrodského gymnázia na reálné gymnázium typu A, tj. reformní gymnázium. Ačkoli tato změna z roku 1920 vzbudila mnoho obav a nejistoty, v zásadě se změnil jen počet vyučovaných hodin řečtiny, francouzštiny a deskriptivní geometrie. František Petr tehdy zasedal v učitelském sboru spolu dalšími 25 profesory, kteří vyučovali 278 žáků.¹⁰⁵

¹⁰¹ SOkA HB, PETR, kar. II. 14, inv. č. 110, Výstřižky z tisku o úmrtí profesora Petra, článek Boženy Novákové ze dne 24. 2. 1938.

¹⁰² Tamtéž, *Slovo českomoravského pomezí 10. února 1938*.

¹⁰³ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 136.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 54 – 56.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 57 - 59.

Týdně odučil profesor Petr asi 25 hodin matematiky a přírodopisu asi v pěti třídách. Jistý čas mu zabírala i příprava a správa přírodopisných sbírek.¹⁰⁶

5.4 Zástupce výboru živnostenské pokračovací školy v Německém Brodě

O tom, že v učitelské oblasti v Německém Brodě zastával František přední místo, svědčí i mnohá jmenování do významných učitelských postů a funkcí.

31. března roku 1915 byl c. k.¹⁰⁷ profesor František Petr jmenován zemskou správní komisí království Českého zástupcem ve výboru pokračovací školy živnostenské v Německém Brodě. Toto jmenování František přijal spolu s instrukcemi k tomuto postu hned následující měsíc a tuto váženou funkci vykonával následujících 6 let.¹⁰⁸

Zemský správní výbor v Praze pak jmenoval 12. ledna roku 1920 opětovně profesora Františka Petra zástupcem do výboru živnostenské pokračovací školy v Německém Brodě na dobu 6 let. Spolu s touto funkcí získal profesor Petr, jako zástupce země ve výboru okresní komise, funkci zástupce pro poskytování poválečného úvěru živnostníkům válkou poškozeným.¹⁰⁹ V roce 1924 byl František Petr jmenován zástupcem do výboru živnostenské školy na dobu tří let,¹¹⁰ do této funkce byl opětovně jmenován ještě 5. října 1927, 19. prosince 1930 a 24. října 1934.¹¹¹

Jako zástupce zemského správního výboru pro Čechy ve školních výborech pokračovacích škol průmyslových, kupeckých a jiných, měl František především funkci dozoru. Dohlížet měl na vypracování jednacího řádu pro tyto školy, na učitelský sbor na těchto školách, na správné rozdělení žáků do tříd dle potřeb živností, dohlížet měl i na docházku a především na finanční hospodaření na těchto školách.¹¹²

Živnostenské pokračovací školy patřily do systému vzdělávání, kterému se říkalo „průmyslové školství“. Toto školství souviselo s průmyslovou revolucí a mělo vychovávat profesně ty, kteří se chtěli uplatnit v některém z oborů průmyslové výroby. Mezi první

¹⁰⁶ Zprávy školní. In *LII. Výroční zpráva státního a reálného gymnasia Karla Havlíčka Borovského v Německém Brodě vydaná za školní rok 1926-27 ředitelem s přispěním sboru profesorského*. Německý Brod 1927, s. 16.

¹⁰⁷ c. k. je zkratka označující titul *císařsko-královský*, používala se pro označení v titulu orgánů rakouské části monarchie v době Rakouska-Uherska.

¹⁰⁸ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 105, Jmenování ze dne 10. dubna 1915.

¹⁰⁹ Tamtéž, Jmenování ze dne 12. ledna 1920.

¹¹⁰ Tamtéž, Jmenování ze dne 30. července 1924.

¹¹¹¹¹¹ Do této funkce byl vždy jmenován na dobu tří let. Tamtéž, Jmenování ze dne 5. října 1927, 19. prosince 1930 a 24. října 1934.

¹¹² SOkA HB, PETR, kart. II. 13, inv. č. 105, Jmenování ze dne 30. července 1924

pokračovací školy patřily kurzy večerní a nedělní, ty vznikaly při nižších reálkách a od 50. let 19. století je podporoval stát.¹¹³

V kuratoriích městských a spolkových škol středních, obchodních, rodinných, hudebních, pokračovacích a živnostenských zastávalo v roce 1925 100 profesorů 106 funkcí.¹¹⁴

5.5 Mimoškolská práce

Publikování prací a dobrovolná vedlejší činnost středoškolských profesorů, byla ve své době poměrně běžnou záležitostí. Josef Vavřinec uvádí ve svém statistickém přehledu pro publikaci o mimoškolských pracích středoškolských profesorů ČSR hned celou řadu činností, kterými se středoškolská profesora zabývali. Jednalo se zejména o činnost v zákonodárných a samosprávných sborech, činnost v zemských a župních správních výborech, členství v obecních zastupitelstvech, činnost v korporacích vzdělávacích a sociálních. Poměrně častá je práce vědecká a práce v podpůrných studentských spolcích ústavních, méně často středoškolská profesora pracovali pro spolky chudých studujících, snad proto, že takové spolky nebyly typické v každém městě.¹¹⁵

V přehledné publikaci o práci středoškolských profesorů je František Petr uveden především jako vědecký pracovník. Zmiňovány jsou zde především práce přírodovědné.¹¹⁶ Drobná zmínka je zde věnována také publikacím Františka Petra o historii Německého Brodu. O zbylé Petrově vedlejší práci, především v různých spolcích a kuratoriích, zde zmínka není. Je však vidět, že většina středoškolských profesorů v nové republice bylo velmi činných v nejrůznějších oblastech a František Petr svou všestrannou činností a pílí netvořil výjimku.¹¹⁷

Přední mimoškolskou činností Františka Petra byla především ta publikační. Ačkoli František Petr publikoval v celé řadě novin a časopisů, některé své příspěvky zprostředkoval i

¹¹³ BRABENCOVÁ, Jana. Vývoj živnostenského pokračovacího školství a jeho místo v systému průmyslového vzdělávání v Čechách v letech 1850-1914. In *Studie k sociálním dějinám*, 6. Kutná Hora – Praha – Opava 2001. ISBN 80-86224-15-5, s. 238-246.

¹¹⁴ SCHAMS, Rudolf – ŠMOK, Mikuláš. *Mimoškolské práce profesorů československých středních škol*. Praha 1925, s. 11.

¹¹⁵ SCHAMS, Rudolf – ŠMOK, Mikuláš. *Mimoškolské práce profesorů československých středních škol*. Praha 1925, s. 5 – 17.

¹¹⁶ Tyto práce budou rozepsány v kapitole František Petr přírodovědec.

¹¹⁷ SCHAMS, Rudolf – ŠMOK, Mikuláš. *Mimoškolské práce profesorů československých středních škol*. Praha 1925, s. 172 – 173.

skrze výroční zprávy německobrodského gymnázia.¹¹⁸ Od profesorů se očekávalo vyvíjení vlastní vědecké činnosti. Téměř každá střední škola každý rok ve své výroční zprávě uveřejňovala odborný článek některého ze svých pedagogů.¹¹⁹

5.6 Ukončení učitelské kariéry

Profesor, jako státní úředník, byl pod penzí. To znamenalo, že mohl být do penze poslán nadřízenými úřady, nebo mohl odejít na vlastní žádost.¹²⁰

Svou učitelskou kariéru ukončil František Petr odchodem do důchodu na základě vlastní žádosti 1. února roku 1929. Ministerstvo školství a národní osvěty udělilo profesoru Petrovi za jeho dlouholetou školní i mimoškolní a kulturní a vědeckou činnost dík a uznání.¹²¹ Jako učitel František Petr působil 38 let.¹²² Po této době mohl profesor požádat o udělení penze, nebo o jednorázové odstupné.¹²³

V rodinné učitelské tradici pokračovala dcera Františka Petra Helena Petrová, která vyučovala ještě mnoho let po smrti svého otce na německobrodském gymnáziu.¹²⁴

Jméno František Petr se Gymnáziem v Německém Brodě nese do dnešních dní. Zmínky o něm nechybí v žádné významnější vzpomínce na bývalý učitelský sbor.¹²⁵

¹¹⁸ Např. PETR, František. Stříbrné doly v okolí Německého Brodu. In *XXII. Výroční zpráva c. k. státního vyššího gymnasia v Německém Brodě za školní rok 1896*. Německý Brod 1897, s. 3-24.

¹¹⁹ ŘEZNIČKOVÁ, Kateřina. *Študáci a kantoři za starého Rakouska*. České střední školy v letech 1867-1918. Praha 2007. ISBN 978-80-7277-163-9, s. 162.

¹²⁰ Tamtéž, s. 159.

¹²¹ Zprávy školní. In *LIV. Výroční zpráva státního reálného gymnasia Karla Havlíčka Borovského v Německém Brodě vydaná za školní rok 1928-29 ředitelem s přispěním sboru profesorského*. Německý Brod 1929.

¹²² SOkA HB, PETR, kart. II. 15, inv. č. 110. Výstřižky z tisku o úmrtí profesora Petra. Českomoravské listy 11. února 1938.

¹²³ ŘEZNIČKOVÁ, Kateřina. *Študáci a kantoři za starého Rakouska*. České střední školy v letech 1867-1918. Praha 2007. ISBN 978-80-7277-163-9, s. 160.

¹²⁴ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 1.

¹²⁵ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*.

6. František Petr – přírodovědec

6.1 Láska k přírodě

František Petr miloval přírodu od dětství. Oproti ostatním žáků na gymnáziu velmi vynikal v přírodopise. Stal se tak oblíbencem učitelů tohoto předmětu profesora Viléma Kurze a přírodopisce Jozefa Nováka. Právě tento botanik zapáleného studenta uvedl do zázraku přírody, upozornil jej na jednotlivé přírodniny, bral ho na botanické procházky po okolí Německého Brodu a nabádal k usilovnému pozorování a poznávání. Mladý gymnazista přírodu zbožňoval a s radostí ji prozkoumával v každém svém volném čase a tak již několik let před maturitou byl rozhodnut, jakým směrem se bude ubírat jeho následující studium.¹²⁶ Z přírodních věd se na gymnáziu vyučovala především matematika a geometrie. Fyzika, zvaná silozpyt, se vyučovala formálně jako jeden předmět s biologií, výuka jednotlivých předmětů se většinou po půlroce střídala. Právě ve fyzice a biologii se kladl důraz na pozorování a pokusy,¹²⁷ které zrodily ve studentovi Petrovi lásku k přírodě a přírodním vědám.

V době vysokoškolského studia mladého přírodovědce byla česká biologie stále ve svém rozvoji. Zájem o biologii v Čechách byl výrazný zejména na počátku 19. století. Z této doby jsou známa především jména zakladatelů biologie na našem území J. Sv. Presla a J. Purkyně. V polovině 19. století se biologické teorie rozvíjely v tzv. „naturfilosofii“, šlo o v té době typické propojení filozofie, vědy, poezie a vlastenectví. Česká biologie 50. – 80. let 19. století oproti cizině značně zaostávala. Zatímco co v Rusku, Francii a Anglii docházelo k zásadnímu obratu k vědě, do Českého vědeckého hnutí pomalu pronikaly teorie materialismu a darwinismu, známé ve světě.¹²⁸

¹²⁶ ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 6 – 7.

¹²⁷ ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *Študenti a kantoři za starého Rakouska*. České střední školy v letech 1867-1918. Praha 2007. ISBN 978-80-7277-163-9, s. 61-62.

¹²⁸ RÁDL, Emanuel. *Dějiny biologických teorií novověku II. Dějiny evolučních teorií v biologii 19. Století*. Praha 2006. ISBN 80-200-1393-8, s. 417-429.

6.2 František Vejdovský

Asi nejvýraznější vliv v Petrově přírodní vědecké kariéře měl docent František Vejdovský. František Vejdovský (1849 – 1939) byl profesorem zoologie, embryologie a srovnávací anatomie. Po promoci až do své habilitace pracoval v Národním muzeu, po habilitaci působil dva roky na České technice a následující roky na pražské univerzitě. František Vejdovský byl členem mnoha domácích a zahraničních vědeckých společností, mj. prezidentem Královské české společnosti nauk. Taktéž v rámci univerzity dosáhl nemalých úspěchů, ve školním roce 1895/1896 byl děkanem filozofické fakulty, v roce 1912/1913 byl rektorem Univerzity Karlovy. Od roku 1902 byl ředitelem zoologického ústavu, který sám v 90. letech zakládal. Zoologická škola Františka Vejdovského získala jméno i v cizině.

Mezi žáky Františka Vejdovského byli vynikající představitelé oboru: např. F. K. Studnička, Bohumil Němec, Emanuel Rádl, Viktor Janda, Karel Šulc, František Petr a mnoho dalších.¹²⁹

S Františkem Vejdovským se František Petr setkal hned v 1. ročníku svého vysokoškolského studia v roce 1882. František Vejdovský byl tehdy vedoucím zoologického ústavu české univerzity na Karlově náměstí. Své studenty František Vejdovský mnoho naučil, přivedl je k novým teoriím v oboru a podporoval je, zejména propůjčováním odborné literatury z vlastní knihovny. Studenti se pak Františku Vejdovskému odvděčovali úspěchem v oboru.¹³⁰

Vejdovského škola vynikala zejména v poznání nižších živočichů. Zoologické bádání usilovalo o anatomické a embryologické prozkoumání zvířat. Opomíjeny byly ovšem obecné zákony pro uspořádání živočichů do skupin. Běžné bylo zkoumání obratlovců, Vejdovského škola se ovšem proslavila studiem bezobratlých.¹³¹

¹²⁹ BRÁDLEROVÁ, Daniela. *František Vejdovský: 150 výročí narození, 60. výročí úmrtí*, 25. 6. 2008. Akademický bulletin. Oficiální časopis Akademie věd ČR [cit. 2013-02-03]. URL: <<http://abicko.avcr.cz/archiv/1999/12/obsah/frantisek-vejdovsky-150.-vyroci-narozeni-60.-vyroci-umrti.html>>.

¹³⁰ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 135.

¹³¹ RÁDL, Emanuel. *Dějiny biologických teorií novověku II. Dějiny evolučních teorií v biologii 19. Století*. Praha 2006. ISBN 80-200-1393-8, s. 448.

6.3 Počátky vědecké činnosti

O vědeckém směřování Františka Petra rozhodly vzorky živočišných hub z německobrodských rybníků, které přinesl svému učiteli ke zhodnocení v roce 1882. František Vejdovský studenta Petra ihned pověřil souborným zpracováním zástupců této skupiny u nás. První článek o těchto sladkovodních poriferách byl vydán už v roce 1885. Tento článek byl pak několikrát rozšířen o nové poznatky z českých, ale také zahraničních lokalit.¹³²

Mladý student filozofické fakulty tímto objevem přinesl do svého oboru nemalý úspěch. Do roku 1877 bylo v Čechách známých pouze pět druhů sladkovodních hub, v letech 1883-1885 už to bylo už o čtyři druhy více, z nichž tři objevil právě František Petr.¹³³

Většinu objevů učinil František Petr již při studiu přírodních věd na Karlově Univerzitě, po nastoupení učitelské dráhy ve vědeckém přírodním zkoumání pokračoval.¹³⁴

6.4 Úspěchy v zahraničí

Ve volném čase František Petr neváhal rozšiřovat své znalosti studijními cestami. V letech studia přírodních věd mu bylo cestování mimo Čechy znemožňováno především nedostatkem financí. Hned jako mladý učitel však začal ve volném čase cestovat a rozšiřovat své bádání o výzkumy ze střední a jižní Evropy.¹³⁵ Školy podporovaly vědecké záměry svých pedagogů, o čemž svědčí i vydaná cestovní stipendia pro Františka Petra.¹³⁶ V letech 1890-1900 procestoval František Petr za vědeckým účelem kromě Čech a Moravy např. Bavorsko, Kraňsko, Istrii, Dalmácii, Bosnu, Hercegovinu, Německo a Dolní Rakousy.

Práce a objevy nových druhů sladkovodních hub přinesly brzy ohlasy v zahraničí. O ohromné kvalitě výsledků a úspěchu Františka Petra v cizině svědčí jeho autorství přehledu evropských druhů v monografii o sladkovodních houbách vydané v roce 1887 ve Filadelfii.¹³⁷

¹³² *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 136.

¹³³ SOTORNIK, Vladimír. Prof. Fr. Petr – úspěšný přírodopyscec. Přehled vědecké práce. In *XIII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 10.

¹³⁴ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 136.

¹³⁵ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 2.

¹³⁶ SOkA HB, PETR, kar. II. 14, inv. č. 106, Cestovní stipendia.

¹³⁷ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 136.

6.5 Vířníci

Dalším Petrovým zaměřením v zoologické oblasti bylo studium vířníků, taktéž dosud neprozkoumaná skupina vodní fauny. Tento v Čechách všudypřítomný druh vodních červů čekal na svého objevitele, kterého se dočkal právě i v Petrově osobě.¹³⁸ Mezi objevitele těchto mikroskopických živočichů patřili vedle Františka Petra např. A. Frič, F. Švec a F. Vejdovský.¹³⁹

Podrobnou studii o tomto druhu předložil František Petr v roce 1890.¹⁴⁰ Tehdy čerstvý středoškolský pedagog rozpoznal více jak 78 vířníků, většinu z nich v okolí Německého Brodu. Františku Petrovi se v této oblasti taktéž podařilo popsat dva dosud neznámé druhy. Souhrnnou práci a seznam všech druhů vířníků Českomoravské vysočiny publikoval František Petr v roce 1891.¹⁴¹

6.6 Publikační činnost

František Petr o svých objevech informoval ve svých souhrnných pracích,¹⁴² kratší studie publikoval v nejznámějších časopisech přírodovědného oboru. O sladkovodních houbách a vířnících informoval v Rozpravách České Akademie věd, ve Věstníku Královské společnosti nauk, v zoologickém Anzeiger, v časopise Vesmír a jinde.¹⁴³

Petr publikoval i v nejrůznějších ústavních programech. K těmto publikacím patří např.: Dodatky ku fauně českých hub sladkovodních, Vířníci (Rotatoria) vysočiny Českomoravské,¹⁴⁴ Evropské houby sladkovodní,¹⁴⁵ Über die Bedeutung der Parenchymnadeln bei den Süßwasserschwämmen, Studie o houbách sladkovodních. K významným dílům patří i Přehled literatury přírodovědecké týkající se okolí německobrodského.¹⁴⁶

¹³⁸ SOTORNIK, Vladimír. Prof. Fr. Petr – úspěšný přírodovědec. Přehled vědecké práce. In *XII. Zprávy Havlíčkovy musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 11.

¹³⁹ BARTOŠ, Emanuel. *Fauna ČSR, svazek 15. Vířníci – Rotatoria*. Praha 1959, s. 7-33.

¹⁴⁰ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 136.

¹⁴¹ BARTOŠ, Emanuel. *Fauna ČSR, svazek 15. Vířníci – Rotatoria*. Praha 1959, s. 7.

¹⁴² Přehled přírodovědných prací Františka Petra – viz příloha.

¹⁴³ Autor neuveden. † Prof. Fr. Petr. In *Věda přírodní, ročník 19. č. 2*. Praha 1938, s. 63.

¹⁴⁴ Tyto spisy byly otištěny v letech 1885-1890 ve Zprávách o zasedání královské české společnosti nauk v Praze. *Ottův slovník naučný 19*. Díl. Praha 1902, s. 616.

¹⁴⁵ Vydáno v rámci programu c. k. reálného a vyššího gymnázia v Chrudimi v roce 1891. *Ottův slovník naučný 19*. Díl. Praha 1902, s. 616.

¹⁴⁶ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 2.

Do přírodovědné oblasti lze započítat i Petrovu studii o stříbrných dolech v okolí Německého Brodu.¹⁴⁷ Ačkoli se jedná spíše již o historické dílo, Petr zde využil své přírodovědné poznatky a v úvodu této studie popsal mineralogické a geografické podmínky okolí Německého Brodu.¹⁴⁸

Přírodovědec František Petr mimo to posuzoval zoologické spisy v časopise Vesmír a zpracovával některá zoologická hesla pro Ottův slovník naučný.¹⁴⁹

6.7 Přínos Františka Petra v oblasti přírodních věd

Objevení nových druhů sladkovodních hub a důkladné prozkoumání vodních vířníků jsou přínosem pro přírodní vědy a zoologii. „*O významu a novátorském charakteru Petrových studiích svědčí, že jsou jeho publikace i dnes citovány v zoologické literatuře a jeho „podpis“ nese hned několik druhů a poddruhů porifér a vířníků, které objevil. Spolu s dalšími Vejdovskými studenty byl příslušníkem průkopnické školy českých zoologů, na jejichž výsledcích vyrostla moderní česká biologie.*“¹⁵⁰

Přírodovědec Vladimír Sotorník na Františka Petra zavzpomínal se slovy: „*Brzo po tom, co jsem přišel do Něm. Brodu (1930), seznámil jsem se také se svým předchůdcem na gymnasiu. Ale to už byl prof. Petr zcela oddán své druhé zálibě, Havlíčkovu museu. Jako aktivního přírodopisce jsem ho již nepoznal, avšak zájem o odbornou literaturu zachoval si pořád, mluvili jsme častokrát o dnešním rozmachu přírodních věd, jemuž se upřímně podívoval on, který dobře pamatoval stísněné začátky po rozdělení pražské university.*“¹⁵¹

Ačkoli se František Petr zejména po skončení učitelské kariéry věnoval naplno práci historické, na přírodu nikdy nezanevřel. Nejenže si velmi rád popovídal s lidmi

¹⁴⁷ PETR, František. Stříbrné doly v okolí Německého Brodu. In *Výroční zpráva c. k. vyššího gymnasia v Německém Brodě*, 22. Německý Brod 1897.

¹⁴⁸ SOTORNIK, Vladimír. Prof. Fr. Petr – úspěšný přírodopisec. Přehled vědecké práce. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 12.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 13.

¹⁵⁰ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 136.

¹⁵¹ SOTORNIK, Vladimír. Prof. Fr. Petr – úspěšný přírodopisec. Přehled vědecké práce. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 12.

z přírodovědného oboru, častokrát se vracel do přírody sledovat přírodní krásy a květenu. Ve starším věku ho na těchto procházkách, ale i delších cestách doprovázela dcera Helena.¹⁵²

¹⁵² SOkA HB, PETR, kar. II. 14, inv. č. 110, Výstřižky z tisku o úmrtí profesora Petra, Slovo českomoravského pomezí 8. 2. 1938.

7. František Petr historik

Jako vlastivědec, historik, kronikář, archivář a muzejník působil profesor František Petr především v rámci Městského muzea v Německém Brodě.¹⁵³ Muzeum nebylo a není jen místem uchovávající historické artefakty a předměty důležité pro poznání člověka, ale taktéž centrum kulturního, společenského a vědeckého života.¹⁵⁴

František Petr jménem muzea publikoval. Většina historické jeho práce se rodila právě v této instituci. František Petr navíc stál u rozvoje tohoto muzea a podílel se na vzniku muzejního časopisu. Na úvod této kapitoly je tedy třeba popsat dějiny Městského muzea v Německém Brodě a dějiny tohoto periodika – *Zpráv Městského muzea v Německém Brodě*.¹⁵⁵

7.1 Historie muzea v Německém Brodě v letech 1874 – 1945

Muzeum v Německém Brodě vzniklo v roce 1874, jako instituce regionální, vlastivědná. Souvislost s jeho vytvořením mělo národní uvědomění 60. let 19. století, které podnítilo vznik mnoha spolků a podobných organizací. Iniciátorem založení Muzea v Německém Brodě byl učitel Englbart Ambrož, prvním předsedou muzea byl pak Vojtěch Weidenhoffer.¹⁵⁶

Původní zázemí „Městského musea při národních školách německobrodských“ bylo ve školní budově. Sběrka byla složena z devíti skupin, zejména přírodovědných. Správu muzea zajišťovali zejména místní profesori, učitelé a významné osoby z řad měšťanstva. Finance závisely na členských příspěvcích a darech¹⁵⁷.

80. léta byly v muzejním spolku spjata s krizí, na provoz nevystačovaly finance, často se měnili jeho předsedové a tak společnost fungovala vlastně jenom formálně, nezachránily jí ani aktivity Krajinického národopisného odboru, který v roce 1894 uspořádal v Německém Brodě národopisnou výstavu.

¹⁵³ ŠOUBA, Antonín. *Inventář k pozůstalosti profesora Františka Petra*, s. 1.

¹⁵⁴ OUBRECHTOVÁ, Marcela – ZEMAN, Václav. *Fenomén muzeum v 19. a první polovině 20. století*. Ústí nad Labem 2011. ISBN 978-80-86971-31-5, s. 7.

¹⁵⁵ Viz jednotlivé ročníky *muzejních Zpráv*.

¹⁵⁶ VESELÝ, Eduard. *Historie Muzea v Havlíčkově Brodě 1874-1945*. In *Havlíčkovobrodsko*, svazek 2. Havlíčkův Brod 1990, s. 26.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 26.

Novou iniciativu podnítila městská rada, která v roce 1898 sloučila sbírky národopisného odboru s městskými do „Městského musea“, které našlo své prostory přímo v radnici. Financováno bylo nemalými dotacemi a řídilo jej kuratorium. Od roku 1904 nabylo muzeum znovuznání široké veřejnosti. Správcem muzea se stal profesor zdejšího gymnázia Jan Němec, díky němuž muzeum získalo novou náplň. Další výraznou osobností byl PhMr. Jan Růžička, který se stal členem kuratoria od roku 1907.

Důstojné prostory získalo muzeum až v roce 1912, kdy se přestěhovalo do domu na náměstí. Rozšířit se tak mohly i sbírky o další skupiny.¹⁵⁸ V nových prostorech bylo muzeum slavnostně otevřeno v červnu roku 1916, následující měsíce se těšilo obrovské návštěvnosti.¹⁵⁹ Přestěhováním městského archivu se rozšířila činnost muzea o péči o archiválie. Další rozšíření činnosti muzea byl „Sbor pro záchranu hradu Lipnice“, který řídilo kuratorium. Spíše negativní změnou bylo období První republiky. Po vzniku nového československého státu odešla z kuratoria řada zásadních osobností, aby zastávali významné funkce v novém státě.¹⁶⁰ Toto období je také spjato s finančním úpadkem po válce. Muzejnictví v novém státě navíc nemělo velkou podporu veřejnosti. Fungování muzea v této době tak zachránilo jen nadšení jeho členů pro historii.¹⁶¹

Dalším zlomovým rokem pro muzeum byl rok 1920, tehdy získal František Petr pro prostory muzea Havlíčkův dům.¹⁶²

Smrt Františka Petra v roce 1938 znamenala pro muzeum značnou ztrátu. Profesor Petr působil v kuratoriu muzea od roku 1914, jako historiograf města se zasloužil o záchranu řady stavebních památek, správu sbírek a jejich rozšíření o literární a historické dokumenty K. H. Borovského.¹⁶³

Po smrti profesora Petra se muzeum potýkalo hlavně s nedostatkem financí na správu sbírek a vyplácení kvalifikovaných pracovníků.

Za okupace byla veškerá činnost muzea soustředěna na úschovu památek, především archivních. Ty byly ukrývány v dřevěných a zinkových krabicích v bytech dobrovolníků.

Zásluhou zejména Petra Sochra a Antonína Šouby muzeum nadále pokračovalo ve své činnosti, ta byla směřována zejména historickým směrem. Opět byla navázána spolupráce

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 27

¹⁵⁹ VI. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1916, s. 74.

¹⁶⁰ Např. Stanislav Stuna, Václav Vojtíšek aj.

¹⁶¹ Nejvýraznějším nadšencem byl právě profesor Petr.

¹⁶² VESELÝ, Eduard. *Historie Muzea v Havlíčkově Brodě 1874-1945*. In *Havlíčkovobrodsko*, svazek 2. Havlíčkův Brod 1990, s. 28.

¹⁶³ Tamtéž, s. 29.

s dr. Zdeňkem Wirthem a Václavem Vojtíškem se záměrem pokračovat na historické monografii o Německém Brodě,¹⁶⁴ kterou započal František Petr.¹⁶⁵

Kvůli odmítnutí spolupráce s Němci bylo muzeum 22. ledna 1944 uzavřeno až do konce války.¹⁶⁶

7.2 Vydávání Zpráv městského muzea v Německém Brodě

V dobách působení Františka Petra v německobrodském muzeu začala instituce vydávat historický časopis Zprávy městského muzea v Německém Brodě. Ty popisovaly jednak současné působení samotného muzea, zároveň vystupovaly jako historický časopis, kde mohli historici publikovat své články o dějinách Německého Brodu a okolí. František Petr stál při založení nové formy tohoto časopisu, původní „Zprávy“ však vycházely mnohem dříve, byly však méně obsáhlé a vycházely ve formě krátkých pojednání o činnosti muzea.¹⁶⁷

Předchůdcem historického časopisu „Zprávy městského muzea v Německém Brodě“ byly zpravodaje „Městské muzeum v Německém Brodě“. Ty začaly vycházet díky nadšeným členům kuratoria od roku 1905. I když měly tyto informační zpravodaje pouze několik stránek, měly obrovský význam především pro zviditelnění muzea pro veřejnost. Úplně první informace o činnosti muzea vyšly ve zpravodaji „Zpráva muzejní společnosti královského města Německého Brodu v roce 1887“.¹⁶⁸ Od roku 1905 vyšel tento zpravodaj celkem čtyřikrát.¹⁶⁹

Tyto několikastránkové brožury měly tedy pouze informační charakter, seznamovaly s působením muzea. Iniciátorem pro vydávání těchto byl tehdejší správce muzea Josef Němec.¹⁷⁰

Jinou podobu získaly muzejní Zprávy v roce 1916, když začaly vycházet v rozšířené formě.¹⁷¹ „Zprávy“ i nadále popisovaly působení muzea za předchozí období, nově ale od 13.

¹⁶⁴ VESELÝ, Eduard. Historie Muzea v Havlíčkově Brodě 1874-1945. In *Havlíčkobrodsko*, svazek 2. Havlíčkův Brod 1990, s. 27.

¹⁶⁵ Osobní korespondence profesora Františka Petra, např. dopis Stanislava Stuny.

¹⁶⁶ VESELÝ, Eduard. Historie Muzea v Havlíčkově Brodě 1874-1945. In *Havlíčkobrodsko*, svazek 2. Havlíčkův Brod 1990, s. 27.

¹⁶⁷ Jednotlivé ročníky *Zpráv městského muzea v Německém Brodě*.

¹⁶⁸ VESELÝ, Eduard. Historie Muzea v Havlíčkově Brodě 1874-1945. In *Havlíčkobrodsko*, svazek 2. Havlíčkův Brod 1990, s. 27.

¹⁶⁹ *Městské muzeum v Německém Brodě II. Německý Brod 1905, Městské muzeum v Německém Brodě III. Německý Brod 1906, Městské muzeum v Německém Brodě IV. Německý Brod 1907, Městské muzeum v Německém Brodě V. Německý Brod 1908-1909.*

¹⁷⁰ Jednotlivé ročníky těchto publikací.

května 1916 byly „Zprávy“ rozšířené do podoby časopisu historických prací souvisejícími s německobrodským regionem.

Ačkoli měl tento časopis pěknou formu a své obdivovatele, nesešel se z počátku svého vydávání jen s kladnou kritikou. Jisté je, že nepřízní pro vydávání takovéto publikace byla především doba, mnozí nabyli dojmu, že válečné události nedávají příležitost kulturního zájmu. Negativní postoj proti „Zprávám“ byla též otázka jejich financování.

Naštěstí měly „Muzejní zprávy“ spíše více příznivců. Pozitivní hlasy upozorňovaly na to, že jsou v nich publikované dějepisné články, které jsou přípravným materiálem pro monografii o Německém Brodě. Kladně se ke „Zprávám“ vyjadřovali významné státní osobnosti, např. univerzitní docent Dr. Šimák se k vydání nových „Zpráv“ vyjádřil takto: *„Kniha se vskutku pěkně podává a činí svým původcům čest“*. Mezi další příznivce tohoto časopisu patřil např. Václav Vojtíšek aj.¹⁷²

„Zprávy“ začalo muzeum vydávat, v souvislosti se svým otevřením, v červnu 1916. Spolupráci na „Zprávách“ v roce 1916 přislíbili konzervátor a spisovatel Dr. Zdeněk Wirth, český zemský archivář Dr. Josef Borovička, knížecí arcibiskupský archivář Dr. Tischer, univerzitní profesor Dr. J. V. Šimák, profesor Dr. Ladislav Patočka, spisovatelka Jahodová - Kasalová, adjunkt archiváře královského hlavního města Prahy Dr. Václav Vojtíšek, c. k. koncipista státního archivu v Praze Dr. Hanuš Opočenský a další. Časopis byl zaslán nejen těmto významným osobnostem, ale i farním úřadům a správám škol.¹⁷³

Válečná léta měla nepříznivý vliv na působení německobrodského muzea a také „Zprávy“ přestaly být na několik let vydávány zejména z finančních důvodů. Po válce pak vycházely velmi nepravidelně.¹⁷⁴

Od roku 1916 až do smrti profesora Františka Petra v roce 1938 vyšel tento historický časopis celkem šestkrát.¹⁷⁵

¹⁷¹ VESELÝ, Eduard. Historie Muzea v Havlíčkově Brodě 1874-1945. In *Havlíčkovobrodsko*, svazek 2. Havlíčkův Brod 1990, s. 28.

¹⁷² *Sázavan*, ročník V., 1915. str. 3.

¹⁷³ VI. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1916, s. 95.

¹⁷⁴ VESELÝ, Eduard. Historie Muzea v Havlíčkově Brodě 1874-1945. In *Havlíčkovobrodsko*, svazek 2. Havlíčkův Brod 1990, s. 28.

¹⁷⁵ VI. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1917, VII. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1917*. Německý Brod 1918, VIII. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1918-1921*. Německý Brod 1923, IX. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1922-1923*. Německý Brod 1924, X. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1924-1925*. Německý Brod 1926, XI. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1926-1930*. Německý Brod 1931.

V roce 1938 pak vyšly XII. Zprávy, kde je již zpráva o úmrtí Františka Petra. Novým správcem muzea a redaktorem Zpráv městského muzea v Německém Brodě se stal Antonín Šouba.¹⁷⁶

7.3 František Petr vlastivědec, historik, muzejník, archivář, památkář, kronikář a vystavující

7.3.1 Vlastivědec a historik

František Petr značnou část svého života věnoval studiu v regionu Německobrodská. Regionální bádání lze jednoduše definovat termínem vlastivěda. V pojetí Františka Roubíka se na konci 19. století konstitovala historická vlastivěda jako obor a rozvíjela se dále v první polovině 20. století. V polovině 20. století se vedle dalších historických oborů zdála historická vlastivěda nezajímavá a tak tento obor postupně zanikal.¹⁷⁷ Vlastivědná práce ovšem svůj význam měla. Vzhledem k časovému ohraničení tohoto oboru lze Františka Petra považovat za historického vlastivědce a vzhledem k jeho počínání bezpochyby úspěšného.

František Roubík historickou vlastivědu definoval takto: „*Historická vlastivěda, jak ji zde chápeme, obracející svůj zájem především k zemi (vlasti) jako k územnímu jevišti života jejího obyvatelstva (národa), snaží se metodami převážně historickými zjistit a pochopit vývoj k dnešnímu stavu země a jejího obyvatelstva v jejich vzájemném působení jak po stránce přírodní, tak i s hlediska hmotné a duchovní kultury, pokud jsou jakkoli závislé na přirozených podmínkách, daných přírodními poměry země a jejich vývojovými změnami nebo kulturní tvořivostí obyvatelstva.*“¹⁷⁸

Vlastivědné a historické práci se začal profesor Petr plně věnovat od roku 1916, kdy začíná studovat a popisovat místopis a kulturní dějiny Německého Brodu.¹⁷⁹ Zájem Františka Petra o historii je ale patrný již dříve. První profesorova historická práce byla o stříbrných dolech v Německém Brodě a napsal ji okolo roku 1897. Je jistou záhadou, co tehdy mladého

¹⁷⁶ Jednotlivé ročníky Zpráv městského muzea v Německém Brodě.

¹⁷⁷ VOREL, Petr. *Základy historické regionalistiky*. Pardubice 2005, s. 17 – 18.

¹⁷⁸ ROUBÍK, František. *Příručka vlastivědné práce*. II. pozmeněné vydání. Praha 1947, s. 11.

¹⁷⁹ SCHAMS, Rudolf – ŠMOK, Mikuláš. *Mimoškolské práce profesorů československých středních škol*. Praha 1925, s. 173.

badatele vedlo k odklonu od věd přírodních k zájmu o historii, jisté ale je, že byl tento zlomový okamžik obrovským přínosem pro historii Německého Brodu.¹⁸⁰

Vlastivědná činnost Petrovy doby byla zejména dobrovolnou záležitostí. K výzkumu a studiu pramenů pro vlastivědnou práci vedla venkovské pracovníky především nadšení a láska k rodnému kraji.¹⁸¹ Jen nadšení a láska ovšem nebyly zárukou, že bude vlastivědná práce ku prospěchu. Dobrý vlastivědec musel mít i mnoho znalostí, aby mohl bádát ve svém regionu. Důležité pro studium regionu byla znalost pomocných věd historických, zejména paleografie, epigrafiky, diplomatiky, sfragistiky, numismatiky, genealogie aj. Vlastivědec se musel dobře orientovat také v příslušné literatuře a pramenech. Důležitá byla taktéž orientace v dobové síti archivů, muzeí a knihoven. V neposlední řadě byl nutný cit pro ochranu památek.¹⁸²

František Petr byl představitelem historické regionalistiky. Regionalistika je definována, jako „*studium prostorových jevů, procesů a vztahů*“. „*Východiskem historické regionalistiky je konkrétní stav zkoumaného objektu (regionu) v současné době nebo v některém z dřívějších časových bodů.*“¹⁸³ Léta, kdy František Petr jako regionální historik působil, jsou považovány za zlatý věk regionální historiografie.¹⁸⁴ Jako středoškolský profesor patřil František Petr i mezi klasickou zakladatelskou generací české historické regionalistiky. Obor historická regionalistika byl podporován nově vznikajícími publikacemi a časopisy, které umožňovaly zpřístupňovat nové poznatky. Typickým takto působícím časopisem byly i *Zprávy městského muzea v Německém Brodě*. Poptávka po tomto oboru a práci vycházející z něj byla zapříčiněna taktéž českým národním hnutím po roce 1867.¹⁸⁵

Historické články Františka Petra vycházely především ve *Zprávách městského muzea v Německém Brodě*. Mezi nejvýraznější Petrovy historické články patřily popisy starých významných německobrodských domů, ty vycházely v muzejních *Zprávách* na pokračování v letech 1916-1938 pod názvem „*O starých domech Německobrodských*“. Autorem série článků byl vedle Františka Petra také právník Stanislav Stuna.¹⁸⁶ Tyto články lze považovat za Petrovo základní historicko-regionální dílo. Články jsou krátké, lehce srozumitelné a čtivé. Popisují významné německobrodské domy včetně jejich majitelů, dějiny hradu Lipnice,

¹⁸⁰ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Havlíčkův Brod 2010, s. 136.

¹⁸¹ ROUBÍK, František. Příručka vlastivědné práce. II. pozmeněné vydání. Praha 1947, s. 11-16.

¹⁸² Tamtéž, s. 182-183.

¹⁸³ VOREL, Petr. *Základy historické regionalistiky*. Pardubice 2005, s. 7.

¹⁸⁴ František Petr působil jako regionální historik na konci 19. Století, prakticky až do své smrti v roce 1938. Profesor Vorel ve svých skriptech za „zlatá věk“ regionální historiografie v českých zemích označuje období 1848-1948. VOREL, Petr. *Základy historické regionalistiky*. Pardubice 2005, s. 107.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 107 – 108.

¹⁸⁶ VI. *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1917.

kostelů a gymnázia.¹⁸⁷ Velmi náročná musela být pro Petra badatelská činnost pro podklad k těmto pracím. Příprava je patrná z Petrových poznámek. Tvoří je krabička ručně psaných kartiček rozdělených na kapitoly, např. gymnázium, bratrstvo, hostince, pivovary, klášter, jednotlivé domy, cechy, aj.¹⁸⁸ V popisech historie jednotlivých domů v Německém Brodě nemá František Petr konkurenta, to dokazují i novější publikace o Brodě, které ze série „O starých domech německobrodských“ hluboce čerpají.¹⁸⁹

Další články popisující dějiny Německého Brodu a staré památky města vycházely vedle muzejních Zpráv např. v Hofrychtových Hlasech Posázaví, v Památníku Havlíčkově, v Almanachu 200 let gymnasia aj.¹⁹⁰

Jako historik se František Petr spoluúčastnil při vydání německobrodského průvodce, do kterého sestavil úvodní historicko-geografickou část, tu tvoří geografický popis německobrodského regionu a historickou, tvořenou popisem dějin jednotlivých domů a památek. Text je tvořen přímo tak, jako by čtoucí turista přímo procházel městem.¹⁹¹

Samostatnou publikaci tvoří historická studie Františka Petra o brodském rodákovi Karlu Havlíčku Borovském. V historické studii „Po stopách Havlíčkových v Německém Brodě“ popisuje profesor Petr život slavného novináře od jeho narození, přes věznění v Brixenu až po jeho smrt.¹⁹² Tato poměrně krátká publikace netvoří nejzásadnější dílo o životě Karla Havlíčka Borovského, nicméně je srozumitelnou a milou formou pro běžného čtenáře.

V osobě slavného německo-brodského rodáka K. H. Borovského měl František Petr obzvlášť zálibení. O Havlíčkovi a jeho rodině dále napsal: *Pohřeb matky Karla Havlíčka před 50 lety, Havlíčkovo přání, Městské museum památce Havlíčkově, Havlíčkův učitel Vincenc Doubrava, K brixenské podobizně Havlíčkově a O dějinách Havlíčkova domu.*¹⁹³

¹⁸⁷ ŠOUBA, Antonín. *Inventář k pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 3.

¹⁸⁸ SOkA HB, František Petr, kart. II. 15, inv. č. 114, krabice výpisků Fr. Petra.

¹⁸⁹ Např. NOCAR, Pavel. *Havlíčkův Brod: Ohlédnutí za minulostí našeho města*. Havlíčkův Brod 2008.

¹⁹⁰ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 2.

¹⁹¹ *Průvodce po Německém Brodě a okolí*. Německý Brod 1923, s. 3 – 10.

¹⁹² PETR, František. *Po stopách Havlíčkových v Německém Brodě*. Německý Brod 1935, 65 s.

¹⁹³ ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1938*. Německý Brod 1938, s. 8.

7.3.2 Pracovník a správce muzea

Muzea v době Františka Petra sehrávala důležitou společenskou úlohu. Městská muzea byla centry vzdělanosti, kulturního, vlasteneckého a národního života. Měla spolkový charakter a tak spojovala lidi podobného smýšlení.¹⁹⁴

Léta 1860-1890 jsou označována za rané vývojové období regionálního muzejnictví. V této době vzniklo v Čechách a na Moravě 49 muzeí tohoto typu, včetně toho německobrodského. Datum jejich vzniku a následující vývoj souvisely s dobovou politickou a hospodářskou situací.¹⁹⁵ Na rozvoji muzeí se ale velkou měrou podíleli jejich pracovníci. Na jejich úsilí mnohokrát stál budoucí osud muzeí po této vlně zakládání.

Muzea schraňovala památkový materiál, pořádala výstavy a působila jako vědecké ústavy. Regionální muzea měla podávat obraz svého kraje po všech stránkách. Městské muzeum mělo vyrůstat z podmínek daných svým územím, měla reagovat na zeměpisné, přírodní, národopisné, kulturní, historické, průmyslové aj. oblasti svého kraje. Předním úkolem vlastivědného muzea bylo kromě sbírání a instalování získaných památek především vytvoření jejich přesné a přehledné evidence. Kromě záchranného a vědeckého poslání mělo muzeum vzdělávat.¹⁹⁶

Pracovníkem muzea v Německém Brodě se stal profesor Petr hned při jeho otevření v červnu v roce 1916. Již tento rok muzeum začalo vydávat historický časopis *Zprávy městského muzea v Německém Brodě*, na jehož vydávání Petr přislíbil spolupráci.¹⁹⁷ V městských muzejních kuratoriích častokrát působili právě místní učitelé a profesori.¹⁹⁸ Vzhledem k Petrovým regionálním znalostem a zájmům bylo nová práce v muzeu pochopitelně přínosná pro obě strany.

Správcem německobrodského muzea byl Petr zvolen z řad kuratoria po volbách v roce 1919.¹⁹⁹ Na správcovském místě tak nahradil učitele Karla Adama, který nastoupil jako ředitel školy na Podkarpatskou Rus.²⁰⁰ Před správcem muzea stály nové úkoly. František Petr věnoval muzeu veškerou energii a čas.

¹⁹⁴ OUBRECHTOVÁ, Marcela – ZEMAN, Václav. *Fenomén muzeum v 19. a první polovině 20. století*. Ústí nad Labem 2011. ISBN 978-80-86971-31-5, s. 7 – 8.

¹⁹⁵ ŠPĚT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945)*. Brno 2003. ISBN 80-210-3206-5, s. 34.

¹⁹⁶ ROUBÍK, František. *Příručka vlastivědné práce*. II. pozmeněné vydání. Praha 1947, s. 81- 83.

¹⁹⁷ Zpráva o činnosti městského muzea v Německém Brodě v letech 1916 a 1917. In *VII. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1917*. Německý Brod 1918, s. 94 – 96.

¹⁹⁸ ŠPĚT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945)*. Brno 2003. ISBN 80-210-3206-5, s. 35.

¹⁹⁹ Zpráva o činnosti městského muzea v Německém Brodě v letech 1918 - 1921. In *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1918 - 1921*. Německý Brod 1923, s. 75 – 76.

²⁰⁰ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 2.

Městské muzeum v Německém Brodě mělo, jako většina regionálních muzeí v této době, vlastivědné zaměření.²⁰¹ Zaměřovala se tak na sbírky pro region typické. Městské muzea neopomíjela zprostředkovávat sbírky o svých slavných rodácích. Pro německobrodské muzeum a Františka Petra bylo výzvou přiblížit osobu slavného rodáka Karla Havlíčka Borovského.

Za nejvýznamnější zásluhu profesora Františka Petra pro německobrodské muzeum lze považovat získání Havlíčkova domu pro muzejní prostory, kam se muzeum přestěhovalo z domu městské obce německobrodské v roce 1920. Z důvodů zákona o ochraně nájemníků nemohlo muzeum plně využívat celou budovu. A tak ještě několik následujících let se potýkalo s nedostatkem výstavních prostor.²⁰²

Havlíčkův dům bylo pro potřeby muzea také třeba vhodně upravit a i v tomto směru měl profesor Petr nemalé zásluhy. Pro muzeum profesor Petr získal nejen samotný dům, ale i pozůstalost po slavném rodákovi,²⁰³ díky tomu mám téměř autentickou expozici Havlíčkova bytu.

Památky po Karlu Havlíčku Borovském František Petr hledal, opatroval, vytvořil jejich podrobný soupis. Získal například do té doby neznámou podobiznu slavného novináře z Brixenu.²⁰⁴ Studoval celou Havlíčkovu rodinu a tak není divu, že byl právě František Petr jedním z iniciátorů výstavy o K. H. Borovském v roce 1935.²⁰⁵ Při této příležitosti byl vystaven pomník K. H. Borovského a vyšla celá řada článků a publikací, jejíž nemalou část sepsal, ale také redigoval František Petr.²⁰⁶

Jako muzejník se podílel na přípravě mnoha výstav nejen v rámci německobrodského muzea. Například na výstavě při oslavách 200. výročí gymnázia v roce 1933²⁰⁷ a za spoluúčast na výstavě řemesel, obchodu a průmyslu v Německém Brodě konané v roce 1935 obdržel František Petr diplom a uznání.²⁰⁸

²⁰¹ Od 80. let 19. století panovala zásada, že tím, čím je Národní muzeum pro zemi, má být regionální muzeum pro příslušný region. ŠPĚT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945)*. Brno 2003. ISBN 80-210-3206-5, s. 37.

²⁰² Zpráva o činnosti městského musea v Německém Brodě v letech 1918 - 1921. In *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1918 - 1921*. Německý Brod 1923, s. 76.

²⁰³ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 3.

²⁰⁴ Autorem podobizny byl malíř Hofer.

²⁰⁵ *Slovo českomoravského pomezí*. Německý Brod 1938.

²⁰⁶ Pozůstalost profesora Františka Petra – Osobní korespondence – dopisy Stanislava Stuny. SOKA Havlíčkův Brod. Sg. SA II.

²⁰⁷ Výstava v Německém Brodě. In *Lidové noviny 1935*.

²⁰⁸ Výstava se konala ve dnech 26. 6. – 14. 7. 1935, profesor Petr získal diplom předně za příspěvek do výstavního katalogu. SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 109, Tisky: Diplom uznání z výstavy řemesel, obchodu a průmyslu v Německém Brodě 1935.

Právě Havlíčkův dům se stal historikovi a muzejníkovi Františku Petrovi osudným, jak popisuje jeho nástupce Antonín Šouba: „*Při práci v nevytopeném museu v Havlíčkově domě ustydl a ve třech dnech podlehl zápalu plic dne 6. února 1938.*“²⁰⁹

František Petr je ceněn nejen jako významný pracovník muzea, ale hlavně jako jeho obnovitel a tvůrce.²¹⁰ Muzeum Vysočiny v Havlíčkově Brodě sídlí v Havlíčkově domě dodnes.

7.3.3 Archivář

Povolání archiváře v českých zemích bylo až do konce 19. století velmi vzácné. Archivářských míst bylo jen minimálně, převažovala neobornost v oboru. Zkušenosti získávali archiváři pouze ve vlastním zájmu studiem ve volném čase. Ani na počátku 20. století se situace zvláště nezměnila. Ačkoli pomalu rostl zájem o státní a samosprávné archivy, pro městské a obecní archivy nebyla vynakládána ucelená péče. Od roku 1918 se pak pokoušel nový stát o vytvoření lepších archivních podmínek, pro městské archivy však situace zůstávala bez výrazných změn. Po vzniku Československa byla největším úkolem archivní rozluka s Rakouskem, došlo ke značnému rozmnožení celkového počtu českých archivů a jejich typů.²¹¹

Československé archivnictví se z počátku potýkalo s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků. Tento problém postupně řešil až vznik Archivní školy v roce 1918, kde postupně vyrůstali noví odborní archiváři.

Péče o městské archivy zůstávala i nadále dobrovolnou činností. Ve většině měst se jí ujímali učitelé a středoškolští profesori, stejně jako v případě profesora Františka Petra. Asi největším iniciátorem pro zlepšení situace v městských archivech byl Václav Vojtíšek. Pro dobrovolné a ostatní archivní pracovníky začaly být pořádány kursy.²¹²

Staré archivní prameny prostudoval profesor Petr kvůli své historické práci a tak není divu, že měl na péči o archiválie města Německého Brodu zájem.²¹³

Petrova činnost archivářská úzce souvisela s prací v německobrodském muzeu. Při kontrole městského archivu města Německého Brodu byly objeveny značné nedostatky a tak

²⁰⁹ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 3.

²¹⁰ SOkA HB, PETR, kart. 14. II., inv. č. 111, Úmrtní oznámení.

²¹¹ Ke starším státním, stavovským, zemským a církevním archivům přibýly např. archiv zemědělský, archivy při nově vzniklých ministerstvech a mnoho dalších. HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha, 2000. ISBN 80-7277-023-3.

²¹² Tamtéž, s. 13 – 21.

²¹³ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 2.

kuratorium nově působícího muzea zažádalo v roce 1916 o přestěhování archivu do prostor muzea. Jelikož tato varianta uložení archiválií byla bezpečnější a účelnější, byl archiv ještě téhož roku k městskému muzeu přičleněn. Ve své době si tento archiv vypracoval značnou úroveň, řízen byl totiž po vzoru archivu zemského a archivu hlavního města Prahy. Od těchto předních českých archivů byla vyžádána pravidla pro vedení archivu a instrukce pro archiváře.²¹⁴

Pro instituci se ujal oficiální název Archiv města Německého Brodu při Městském muzeu Německý Brod.²¹⁵ František Petr zde působil jako městský archivář v letech 1918 – 1938.²¹⁶

Při stěhování muzea do Havlíčkova domu v letech 1920 – 21 byl archiv přemístěn do gymnázia a děkanství, vzhledem k nedostatečnému prostoru v novém sídle muzea. Nové uložení archiválií naštěstí nesnížilo vysokou úroveň tehdejšího archivu.²¹⁷

Německobrodský archiv velmi dobře fungoval, právě díky Petrovi. František Petr se v oblasti archivnictví vzdělával, zjišťoval nejnovější trendy a diskutoval o archivu a archiváliích se svými přáteli z oboru.²¹⁸ Přátelil se s mnoha archiváři např. se Zdeňkem Nejedlým (Archiv Národního muzea), Karlem Kazbundou (přední osobnost provádějící archivní rozluku podle československo-rakouské archivní úmluvy v roce 1920), Josefem Vítězslavem Šimákem (významný pracovník Městského archivu v Trutnově), Karlem Adámkem (konzervátora archivní rada ve Vídni) a Václavem Vojtíškem (Archiv hlavního města Prahy, státní archivní inspektor pro Čechy a čelní osobnost Státní archivní školy v Praze).²¹⁹

Na Františka Petra archiváře se obracelo pro radu a možnost nahlédnutí do německobrodského archivu mnoho historiků a úředníků. O materiál pro dílo o knihovních

²¹⁴ Autor neuveden. Zpráva o činnosti městského musea v Německém Brodě v letech 1916 a 1917. In VII. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1917*. Německý Brod 1918, s. 95 – 96.

²¹⁵ Tento archiv pečoval vedle archiválií města Německého Brodu také o archiválie přilehlých vesnic. O možnosti soustředění archiválií vesnic do Městského archivu v Německém Brodě byli informováni jejich starostové a vyšlo mnoho článků týkající se této problematiky. V Německém Brodě pak byly také uloženy archiválie samosprávných okresů Čáslav, Habry, Hlinsko, Humpolec, Chotěboř, Kutná Hora, Ledec, Polná, Příbram a Štoky. Autor neuveden. Zpráva o činnosti městského musea v Německém Brodě. In VI. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1917, s. 96.

²¹⁶ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha, 2000. ISBN 80-7277-023-3, s. 489.

²¹⁷ Zpráva o činnosti městského musea v Německém Brodě v letech 1918 - 1921. In *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1918 - 1921*. Německý Brod 1923, s. 76.

²¹⁸ SOkA HB, PETR, kart. II. 13, inv. č. 107, korespondence.

²¹⁹ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha, 2000. ISBN 80-7277-023-3, s. 53 – 739.

Regestech se na Františka Petr obrátil Bendřich Kendl, adjunkt Československého státního historického ústavu vydavatelského v Praze.²²⁰

Komise pro studium klimatických změn se na Františka Petra obrátilo o prozkoumání archiválií, z kterých by bylo možné vysledovat informace o počasí v historii.²²¹

7.3.4 Památkář

Oblast památkové péče byla v době Františka Petra a stále je i dnes velmi diskutovaná. Účelem památkové péče je zachování starých památek, kterým hrozí nebezpečí z nevědomosti, chamtivosti, nebo ze špatně pochopených idejí.²²² Sporná je i otázka, jak starý obor památková péče je. Názory na tyto problematiku se značně liší. Jisté ale je, že v dobách působení Františka Petra se tato oblast značně rozvíjela.²²³ Právě v 19. století se naplno rozvinula snaha uvědoměle pečovat o památky a obecně se změnilo vnímání dědictví minulosti. Tato úmyslná péče o památky byla reakcí na předchozí období, zejména dobu osvícenství, kdy docházelo ke značné devastaci památek.²²⁴

Památky nám připomínají minulost a mají významný dějinný, umělecký, kulturní a vědecký charakter. Již v Petrově době bylo jasné, že jejich zachování má být ve veřejném zájmu, mají se chránit před zásahy, jež by mohly ohrozit jejich architektonickou neporušenost a trvání. Proto bylo třeba odborně podporovat a šířit památkové uvědomění.²²⁵ Německobrodským občanům domlouval, aby si byli vědomi krásy města a pečovali o staré památky. Zabýval se úpravami starých domů a budov a stavěl se proti bourání historického dědictví pro novou zástavbu.²²⁶

Zájem o památkovou péči František Petr diskutoval se svými přáteli, např. architektem a restaurátorem Vladimírem Zákrejsem, nebo historikem Zdeňkem Wirthem.²²⁷ Právě Zdeněk

²²⁰ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Bedřicha Kendla ze dne 23. září 1922.

²²¹ „Protože víme, že jste velmi činný v mesejnictví německobrodském, prosíme Vás o laskavé sdělení, zda víte o některých historických záznamech v naznačeném směru v našem kraji a zda byste případně ve výpisech z těchto záznamů mohl laskavě spolupracovati.“ Tamtéž, dopis J. Kouby, přednosta Státního výzkumného ústavu bramborářského v Německém Brodě ze dne 16. listopadu 1937.

²²² DVOŘÁK, Max. *Katechismus památkové péče*. Praha 2004, s. 17.

²²³ HÁJEK, Tomáš. *Zánik a vznik památkových péčí*. Filozofie památkové péče. Praha 2005. ISBN 80-86328-71-6, s. 19 - 28.

²²⁴ OUBRECHTOVÁ, Marcela – ZEMAN, Václav. *Fenomén muzeum v 19. A první polovině 20. století*. Ústí nad Labem 2011, ISBN 978-80-86971-31-5, s. 11.

²²⁵ ROUBÍK, František. *Příručka vlastivědné práce*. II. pozmeněné vydání. Praha 1947, s. 89-90.

²²⁶ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 3.

²²⁷ SOkA HB, František Petr, inv. č. 107, dopisy Vladimíra Zákrejse a Zdeňka Wirtha.

Wirth se o památkové péči v roce 1937 v časopisu *Zprávy památkové péče* vyjádřil: „*na konci 19. století byla ochrana památek specializována v teorii jako pomocná věda umělecko-historická a v praxi jako zvláštní obor stavitelství, sochařství, malířství a uměleckých řemesel...*“.²²⁸

O významu Františka Petra v památkářské oblasti památkové péče svědčí i některá jmenování. Např. 25. července v roce 1922 jmenovala městská rada v Německém Brodě Františka Petra „*členem stavebního dozorstva nad prováděním adaptačních prací v zasedací síni a zabezpečením základů průčelní zdi radnice do náměstí*“.²²⁹ 3. srpna 1929 pak městská rada jmenovala Petra jako „*zástupce Státního památkového úřadu členem stavebního dozorstva pro opravné práce na děkanském chrámu páně*“.²³⁰

O památkové péči vycházely informace ve *Zprávách městského muzea*. Kratičká zpráva pod názvem *Ochrana starobylého rázu města* shrnovala nejzásadnější plánované zásahy a možnosti jim zamezit. Ačkoli byla snaha šířit uvědomění o zachování památek veliká, ne vždy se podařilo zabránit proti všem těmto negativním zásahům. Např. v roce 1916 byly i přes snahy zabránění porušeny historické souvislé hradební zdi s baštami.²³¹

Díky snaze muzea o zachování starobylého rázu města bylo naštěstí více památek zachráněno. Kuratorium Městského muzea v Německém Brodě několikrát vydalo Soupis stavebních památek, jež by měly být zachovány či chráněny, ten byl postoupen ke schválení Památkovému úřadu v Praze. Jménem nadřízeného úřadu pak muzejní kuratorium zasahovalo do všech plánovaných přestaveb domů v hlavních ulicích a na náměstí města Německého Brodu.²³²

Do oblasti památkové péče lze zařadit také *Sbor pro záchranu hradu Lipnice*. Tento záchranný sbor vznikl při kuratoriu německobrodského muzea v roce 1916, jako reakce na sesun hlavní věže tohoto hradu. Muzeum bylo dále např. členem *sboru na ochranu památek na trhu starožitnickém*.²³³

Při záchraně stavebních památek byly častokrát objeveny i nové předměty pro poznání historie města Německého Brodu. Mezi důležitou činnost německobrodského muzea a

²²⁸ HÁJEK, Tomáš. *Zánik a vznik památkových péčí*. Filozofie památkové péče. Praha 2005. ISBN 80-86328-71-6, s. 25.

²²⁹ SOkA HB, František Petr, inv. č. 106, jmenování městským úřadem v Německém Brodě ze dne 25. 7. 1922.

²³⁰ SOkA HB, František Petr, inv. č. 106, jmenování městským úřadem v Německém Brodě ze dne 3. 8. 1929.

²³¹ Autor neuveden. *Ochrana starobylého rázu města*. In *VI. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1917.

²³² Autor neuveden. *Zpráva o činnosti kuratoria městského muzea v letech 1919-1921*. In *VIII. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1918-1921*. Německý Brod 1923, s. 76-77.

²³³ Autor neuveden. *Zpráva o činnosti kuratoria městského muzea v letech 1916 a 1917*. In *VII. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1917*. Německý Brod 1918, s. 97.

Františka Petra tak patřila i rozsáhlá činnost archeologická. Muzeum na výkopové práce dohlíželo, nalezené památky byly pak do muzea soustředěny.²³⁴

7.3.5 Kronikář

Veřejný obdiv nad tím, jak krásně líčí profesor Petr historii Německého Brodu, mu zajistil jmenování městským kronikářem. Zajímalo ho současné, především politické dění, které zapisoval do kroniky, ale taktéž publikoval ve svých příspěvcích pro *muzejní Zprávy* a jiné časopisy. Ze současného německobrodského dění např. popsal průběh první světové války ve městě.²³⁵

Funkce městského kronikáře byla velmi významná. Kronika není jen zdrojem poznatků o minulosti lokality, ale je také zrcadlem odrážejícím cnosti, ale i nedostatky jejího tvůrce. Pro obecní kronikářství 19. století je zásadním mezníkem rok 1835. Tehdy bylo dekretem zemského gubernia nařízeno všem městům, trhovým obcím a významnějším vesnicím vést pamětní knihy a kroniky. Většina měst toto nařízení uvítala a kroniky hrdě vedla. Další významnou právní normou byl až zákon o vedení obecních kronik č. 80/1920 Sb.²³⁶

Zajistit kvalitního městského kronikáře nebylo jednoduché. Městský kronikář měl být vzdělaný, mít zájem o minulost i současnost.²³⁷ František Petr tyto přednosti měl a tak bylo pochopitelné, že město, které mělo na kvalitním vedení kroniky zájem, oslovilo právě jeho, aby místní kroniku spravoval. Vizitkou kronikáře byl i krasopis, který měl Petr velmi úhledný.

²³⁴ Autor neuveden. Zpráva o činnosti kuratoria městského muzea v letech 1926-1930. In *XI. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1926-1930*. Německý Brod 1931, s. 82.

²³⁵ PETR, František. Začátek a konec světové války v Německém Brodě. In *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1931*. Německý Brod 1938, s. 15 – 45.

²³⁶ RAK, Petr. Obecní kroniky a jejich úskalí. In *Česká Beseda o německých i českých kronikách, pamětech a dalších vyprávěcích pramenech*. Dolní Březany 2006. ISBN 80-86197-70-0, s. 113-115.

²³⁷ MACKOVÁ, Marie. Retrospektivní zápis lanškrounské městské kroniky. In *Česká Beseda o německých i českých kronikách, pamětech a dalších vyprávěcích pramenech*. Dolní Březany 2006. ISBN 80-86197-70-0, s. 105.

7.3.6 František Petr a činnost výstavnická

Jako muzejník, historik a kronikář byl František Petr čelní osobou mnoha výstav v německobrodském regionu. Výstava je soustavné uspořádání předmětů jednoho nebo více oborů. Nejčastěji jde o obory průmyslové, hospodářské a umělecké. Územně výstavy zahrnují kraje, země, nebo několik zemí. Účelem výstav je především podívaná, která má evokovat schopnost a výkonnost dané územní jednotky a oboru. Výstavy můžeme dělit podle oboru, kterým se zabývají, podle délky jejich trvání na občasné a stálé, podle zdroje financování na soukromé a veřejné, podle zahrnutého územního celku na okresní, krajské, zemské, nebo světové.²³⁸

Z hmotného hlediska slouží výstavy jako reklama, výstavy slouží ale též jako podnět k další činnosti rozvoje. Období od 18. století až do počátku 20. století je spojeno s nejslavnějšími světovými výstavami především průmyslového typu. Koncem 19. století k již typickým výstavám průmyslovým a řemeslným přibýly také výstavy umělecké. Charakter výstav se pak postupně proměnil na kulturní a sociální, přibývaly také expozice o dějinách práce, vzdělávání a výchovy.²³⁹

Německobrodské muzeum se za své existence podílelo na celé řadě výstav, zejména okresních a zemských.²⁴⁰ Vzhledem k tomu, že František Petr žil ve vrcholném období výstavnictví, měl příležitost se na řadě výstav a expozicích podílet. Zásluhy na přípravě měl profesor Petr zejména na jedné z největších jubilejních německobrodských výstav: na výstavě oslavující 200 let gymnázia v Německém Brodě, jejíž nejdůležitější součástí byla expozice o Karlu Havlíčku Borovském.

²³⁸ *Ottův slovník naučný*. 27. Díl. Praha 1908, s. 55.

²³⁹ HALADA, Jaroslav – HLAVÁČKA, Milan. Světové výstavy: Od Londýna 1851 po Hannover 2000. Praha 2000. ISBN 80-7277-012-8, s. 7.

²⁴⁰ Např. v roce 1921 se zúčastnilo výstavy čepců, pořádané v Zemském muzeu v Praze. Autor neuveden. Zpráva o činnosti kuratoria městského musea v letech 1919-1921. In *VII. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1918-1921*. Německý Brod 1923, s. 57. V roce 1925 se účastnilo výstavy starých hodin. Autor neuveden. Zpráva o činnosti kuratoria městského musea v letech 1924 a 1925. In *X. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1924-1925*. Německý Brod 1926, s. 90. Muzeum přispívalo výstavními předměty např. i na výstavu v Táboře. Účastnila se ale i větších výstav celostátního měřítká, např. pivovarské výstavy v Brně, nebo svatováclavské jubilejní výstavy v Praze. Autor neuveden. Zpráva o činnosti kuratoria městského musea v letech 1926-1930. In *XI. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1926-1930*. Německý Brod 1931, s. 82.

Dvou set leté jubileum oslavilo německobrodské gymnázium v roce 1933. Toto výročí se stalo slavností pro celé město a široké okolí. Této velkolepé události se účastnila většina bývalých studentů a profesorů.²⁴¹

K příležitosti oslav byla uspořádána výstava. Ta byla především vzpomínkou na nejvýznamnější žáky gymnázia, např. na skladatele Stamitze a jiné významné hudebníky, na národního buditele Františka Slámu, zvláštní oddělení bylo věnováno Josefu Dobrovskému. Zlatým hřebem výstavy byla pak expozice o Karlu Havlíčku Borovském.²⁴²

K oslavám vyšla řada článků v novinách, např. v Našich hlasech, Národní politice, v Jihovýchodním večerním Slově, Lidových novinách a Národních listech.²⁴³ Celou událost shrnoval almanach *Dvě stě let gymnasia v Německém Brodě*,²⁴⁴ který František Petr redigoval.²⁴⁵ Na žádost výboru tohoto almanachu sepsal František Petr také příspěvek o nesmrtelné památce Kateřiny Kobzinové, zakladatelky gymnázia v Německém Brodě.²⁴⁶

Některé noviny žádaly Františka Petra, jako významného pamětníka, o příspěvek k tomuto výročí. Např. redakce novin Havlíčkův kraj zažádala Františka Petra o příspěvek do rubriky vzpomínky bývalých žáků a profesorů.²⁴⁷

Výstavě takového charakteru předcházely rozsáhlé přípravy. Předně byl ustanoven výstavní výbor. V čele tohoto výboru stál senátor Josef Václav Klofáč, členy byly např. ředitel gymnázia Karel Mates nebo akademický malíř Otakar Štáfl.²⁴⁸ Výbor pro přípravu výstavy a oslav německobrodského gymnázia pravidelně Františka Petra o své činnosti informoval a spolupracoval s ním. Vzhledem k tomu, že tento výbor sídlil převážně v Praze, byl František Petr vlastně přímým informátorem z místa konání připravovaných oslav.²⁴⁹

²⁴¹ HÝSEK, Miloslav. *Dvě stě let gymnasia v Německém Brodě*. Příloha Národních listů k číslu 172. Ze dne 25. Června 1933.

²⁴² Výstava v Německém Brodě. In *Naše hlasy*, 1933.

²⁴³ SOkA, PETR, kart. II. 15, 200 let gymnasia v Německém Brodě 1935.

²⁴⁴ *Dvě stě let gymnasia v Německém Brodě*. Německý Brod 1935.

²⁴⁵ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis J. V. Klofáče ze dne 9. února 1933.

²⁴⁶ Tamtéž, dopis přípravného výboru almanachu k jubilejním oslavám gymnasia v Německém Brodě ze dne 14. října 1934.

²⁴⁷ „Jde o článek jakéhokoli rázu, jen když bude se vztahovat k našemu gymnasiu. Rozsah článku ponecháváme Vašemu ct. Rozhodnutí. Podotýkáme jen, že v případě, že byste mohl napsati stať obsírnější /což bychom zvláště s povděkem kvitovali/, řadili bychom článek na pokračování. Vaše články, velevážený pane profesore, vždycky nalezly skutečně milý a zasloužený ohlas, mezi našim čtenářstvem...“ Tamtéž, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Václava Smetáčka zastupujícího redakci Havlíčkova kraje ze dne 25. ledna 1935.

²⁴⁸ Zpráva o činnosti kuratoria Havlíčkova musea v letech 1931-1938. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 88.

²⁴⁹ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, korespondence Otakara Štáfla a Jaroslava Václava Klofáče. Podrobněji viz kapitola Přátelství a dopisování s významnými osobnostmi – Korespondence Václava Jaroslava Klofáče a Korespondence Otakara Štáfla.

Součástí oslav gymnázia v Německém Brodě byla hlavní část expozice, která se týkala výhradně osobnosti Karla Havlíčka Borovského. Právě František Petr, ochránce a tvůrce soupisu památek po Havlíčkovi, byl duší této výstavy v roce 1935.²⁵⁰ V rámci této výstavy vydal svou publikaci *Po stopách Havlíkových v Německém Brodě*.²⁵¹

Výstava o Havlíčkovi byla vlastně vyvrcholením výstavy k jubileu gymnázia. Tvůrci navázaly na úspěch již vytavovaných památek a již existující expozici o Karlu Havlíčku Borovském mnohonásobně rozšířili.

Tato výstava byla také důležitá pro prezentaci muzea. Ještě před jejím konáním muzeum upravilo Havlíčkův byt, provedeny byly zejména rozsáhlé stavební úpravy.²⁵² Nově byly v muzeu nainstalovány expozice zejména drobných předmětů po Karlu Havlíčku Borovském a jeho rodině.²⁵³

František Petr byl čelní osobou výboru výstavy Karla Havlíčka Borovského. O členství v tomto výboru žádal František Petr jednotlivce ale i města, jež měly možnost se do přípravy výstavy o Havlíčkovi zapojit. Ochotně přijalo členství v tomto výboru např. město Příbyslav,²⁵⁴ nebo Čáslav.²⁵⁵

Činností výstavního výboru, muzea a Františka Petra se podařilo do Německého Brodu seskupit obrovské množství exponátů týkajících se Karla Havlíčka Borovského. Na výstavě byly shromážděny např. obrazy, rytiny, fotografie a rukopisy. Do výstavy zasáhlo i mnoho umělců, kteří na tuto příležitost vytvořili sochy, plakety, obrazy a bysty Havlíčka a jeho rodiny. Obzvláště důležitou část tvořily písemné pozůstatky po slavném novináři (korespondence a osobní dokumenty).

Na výstavě byly soustředěny také všechny písemné a umělecké předměty, které kdy kdo o Havlíčkovi vytvořil.²⁵⁶ Podklady pro výstavu zapůjčily všemožné organizace, ústavy a

²⁵⁰ Autor neuveden. Věrný strážce Havlíčkových památek zemřel. In *Slovo českomoravského pomezí*, 8. února 1938.

²⁵¹ PETR František. *Po stopách Havlíkových v Německém Brodě*. Německý Brod 1935.

²⁵² Velké úpravy byly provedeny u kleneb, podlah, oken, dveří ale i komína a zábradlí. Vrcholem úprav bylo umístění nápisu „Havlíčkův dům“ na arkýř domu a zavedení elektrického osvětlení po celém prostoru muzea. ŠOUBA, Antonín. Zpráva o činnosti kuratoria Havlíčkova muzea v letech 1931-1938. In *XII. Zprávy Havlíčkova muzea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 87.

²⁵³ ŠOUBA, Antonín. Zpráva o činnosti kuratoria Havlíčkova muzea v letech 1931-1938. In *XII. Zprávy Havlíčkova muzea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 87.

²⁵⁴ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis starosty města Příbyslav ze dne 13. června 1935.

²⁵⁵ Tamtéž, dopis městského úřadu v Čáslavi ze dne 31. května 1935.

²⁵⁶ Jednalo se o nejrůznější studie, články, ale i malířská a umělecká díla. Mezi nimi i originály a rozborů Havlíčkova díla. ŠOUBA, Antonín. Zpráva o činnosti kuratoria Havlíčkova muzea v letech 1931-1938. In *XII. Zprávy Havlíčkova muzea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 87.

jednotlivci nejen z naší země. Zlatý pečetní prsten po K. H. Borovském zapůjčil sám prezident Masaryk, jeho žena Alice pak dva talíře z Havlíčkovy rodiny.²⁵⁷

„Tehdy souběžně s výstavou v Havlíčkově domě probíhala Havlíčkova výstava v gymnáziu, která o rok později byla prezentována v pražském Belvederu. Výstavy sklidily velký úspěch, ale největší jejich přínos spočíval v tom, že naplnily cíle kuratoria sebrat většinu Havlíčkových památek originálních i reprodukovanych z archivů, muzeí i ze soukromých sbírek a že katalog k výstavě nepřímo sestavoval jejich soupis.“²⁵⁸

7.4 Petrovy historické články, příspěvky a publikace

V chronologickém ohledu zaujímá Petrovo historické dílo období 13. století až počátek 20. století. Teritoriální záběr tohoto díla je město Německý Brod s přesahem do širokého okolí, vesměs se ale jedná o dílo regionální. Po obsahové stránce sleduje toto dílo zejména vývoj města a jeho obyvatel zejména z hlediska správního a právního, životy některých jeho významných obyvatel, zvláště se pak specializuje na dějiny a vývoj městské architektury.²⁵⁹

Formálně tvoří historické dílo Františka Petra převážně články, zprávy a recenze. Tyto články a krátké práce profesora Petra měly být zejména přípravou pro monografii o historii města Německého Brodu.²⁶⁰ Většina těchto článků byla ještě za Petrova života otištěna především ve *Zprávách městského muzea v Německém Brodě*.²⁶¹

²⁵⁷ Zpráva o činnosti kuratoria Havlíčkova musea v letech 1931-1938. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 86-88.

²⁵⁸ VESELÝ, Eduard. Historie muzea v Havlíčkově Brodě 1874 - 1945. In *Havlíčkobrodsko 2*. Okresní muzeum Havlíčkův Brod 1971, s. 29.

²⁵⁹ Seznam vydaných článků a prací Františka Petra je dohledatelný v katalogu Krajské knihovny v Havlíčkově Brodě. Autor neuveden, Krajská knihovna vysočina, *katalog Clavius: František Petr* [cit. 2013-05-27]. URL: <<http://www.kkvysociny.cz/clavius/l.dll?h%7E=&DD=1&H1=Franti%9Aek+Petr&V1=z&P1=2&H2=&V2=z&P2=3&H3=&V3=z&P3=4&H4=&V4=z&P4=33>>.

²⁶⁰ O vydání souhrnné publikace o dějinách města Německého Brodu a o tom, jak bude toto Petrovo dílo důležité, se zmiňují v korespondenci jeho přátelé, např. Stanislav Stuna, Karel Kazbunda aj. SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, Soukromá korespondence. Přípravou na monografii o dějinách města měly být obecně i jednotlivé články *muzejních Zpráv*: „Zprávy chtějí podávat nadále příspěvky dějepisné, které by snášely materiál pro příští monografii o Něm. Brodě a připravovanou látku i postupně zpracovávaly.“ Autor neuveden. Z kulturního života. In *Národní listy*, 6. srpna 1916.

²⁶¹ Viz příloha.

Petrovy publikované články, ale také příprava na ně jsou mimo jiné vodítkem pro pochopení jeho historického uvažování. K poznání pochopení Petrova odkazu slouží tedy také jeho nevydané rukopisy a přípravný materiál na historickou práci.²⁶²

Podmínky založení a počáteční vývoj města shrnuje František Petr v novinovém článku O založení města Německého Brodu.²⁶³ Asi největší část Petrovy historické práce tvoří články o předních i méně známých architektonických památkách města Německého Brodu. Ty vycházely postupně na pokračování ve *Zprávách městského muzea v Německém Brodě* pod názvem *O starých domech německobrodských*. První části této série začal sepsovat za svého působení v německobrodském muzeu Stanislav Stuna.²⁶⁴ Petr začal na těchto člancích se Stunou spolupracovat v roce 1917, od roku 1918 prakticky až do své smrti na této sérii pracoval už sám. Za necelých 20 let sepsal František Petr 37 článků do této řady.²⁶⁵

Názvy těchto článků vycházely většinou ze jmen jejich majitelů.²⁶⁶ Rozsah jednoho článku zahrnoval 2-6 stránek muzejních Zpráv. Jejich součástí byl i poznámkový aparát a historické obrázky, půdorysy nebo mapky. Popsána je vždy celá historie konkrétního domu za několik staletí, zvláštní pozornost Petr věnuje popisu změny majitelů, přesné lokaci a stavebním proměnám.

Pro práci Petr využívá zejména prameny a archiválie z Městského archivu v Německém Brodě, zejména pak nejrůznější smlouvy, gruntovní knihy a městské listiny. Z literatury se odkazuje na nejrůznější sborníky, zejména regionální. Pro osvětlení některých pojmů využíval např. i Ottova slovníku naučného.²⁶⁷

Vedle popisů historie městských domů v řadě *O starých domech německobrodských* se některé samostatné Petrovy historické články věnovaly zvláštním architektonickým památkám města. Více jak dvacetistránkové studie sepsal např. o klášteře v Německém Brodě,²⁶⁸ o kapli sv. Barbory,²⁶⁹ nebo o německobrodském špitálu.²⁷⁰ Tyto články otiskl

²⁶² Po Františku Petrovu se dochovalo jen pár rukopisů. Zajímavým pramenem je zejména krabička výpisků Františka Petra. SOkA HB, PETR, kar. II. 15, inv. č. 114, 1 krabice výpisků F. Petra.

²⁶³ SOkA HB, PETR, kar. II. 15, inv. č. 113, Výstřižky z tisku článků z historie Německého Brodu.

²⁶⁴ VI. *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1917.

²⁶⁵ VI. *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1917 – XI. *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1926-1930*. Německý Brod 1931.

²⁶⁶ Např. dům Šopperův, dům Bukovských z Huslířan, dům Štěpánkovská atp.

²⁶⁷ Petrův poznámkový aparát je naprosto přesný. Jednotlivé prameny musely být tak v Petrově době jasně vyhledatelné. Petrova poznámka pod čarou vypadala např. takto: „Historia Caesareo-Regii Gymnasii Teuto-Brodensis incipiens al Anno Restaurationis MDCCCVII., (archiv c. k. gymnasia).“ PETR, František. Dům Bukovský z Huslířan. In VII. *Zprávy městského muzea v Německém Brodě*. Německý Brod 1918, s. 23.

²⁶⁸ PETR, František. K dějinám bývalého kláštera v Německém Brodě. In VI. *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1917, s. 3-36.

²⁶⁹ PETR, František. K dějinám kaple sv. Barbory v Německém Brodě. In XI. *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1926 - 1930*. Německý Brod 1931, s. 73-74.

František Petr dle zvyklosti v muzejních *Zprávách*. Kratší články, spíše zprávy o stavebních památkách publikoval Petr i v regionálním tisku.²⁷¹

Při přípravách na publikaci o dějinách města nemohl František Petr opomenout světové události a výrazné správní, právní ale i přírodní mezníky historie města. K těmto pracím lze zařadit např. článek *Prosba za ušetření Německého Brodu r. 1645*,²⁷² *Spory obce německobrodské s občany z Bělé r. 1550*,²⁷³ nebo článek o povodni ve městě v roce 1714.²⁷⁴ Článek o německobrodských stříbrných popisuje důvod vzniku města na Českomoravské vysočině. Součástí tohoto článku jsou vedle historických dat popsány také geografické a přírodní podmínky. Tento článek tak stojí na pomezí Petrovy práce přírodovědné a historické.²⁷⁵

Další část Petrovy historické práce zaujímají životopisy a studium slavných osobností a rodů. Profesor Petr např. studoval život a vývoj rodu slavného německobrodského rodáka skladatele Jana Václava Stamice,²⁷⁶ na základě pramenů sestavil rodokmen zakladatelky německobrodského gymnázia Kateřiny Kobzinové.²⁷⁷

Životu a dílu slavného novináře Karla Havlíčka Borovského se věnovalo mnoho našich historiků. Jelikož strávil Karel Havlíček Borovský převážnou část svého života v Německém Brodě, chtěl také František Petr věnovat této osobnosti kousek svého díla. K těmto pracím patří např. článek *Havlíčkův učitel Vincenc Doubrava*.²⁷⁸ Hlavní Petrovo dílo o Karlu Havlíčku Borovském se nazývá *Po stopách Karla Havlíčka Borovského v Německém Brodě*. Tato sedmdesátistránková publikace vyšla v roce 1935 nákladem Městského muzea v Německém Brodě. Necelých 80 let po Havlíčkově smrti sepsal František Petr nejzásadnější okamžiky od jeho narození, přes brixenské věznění až po jeho smrt, zvláštní pozornost je

²⁷⁰ PETR, František. Špitál v Německém Brodě. In *X. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1924-1925*. Německý Brod 1926.

²⁷¹ Např. příspěvky *U sv. Trojice*, *U sv. Vojtěcha* a *Za horní branou*. SOKA HB, PETR, kar. II, 15, inv. č. 113, Výstřížky z tisku článků z historie Německého Brodu.

²⁷² PETR, František. *Prosba za ušetření Německého Brodu r. 1645*. In *VIII. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1918-1921*. Německý Brod 1923.

²⁷³ PETR, František. *Spory obce německobrodské s občany v Bělé r. 1550*. In *VIII. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1918-1921*. Německý Brod 1923.

²⁷⁴ Článek o povodni z roku 1714 je jedinou historicky podloženou zprávou o tom, kam až sahala ničivá voda v roce 1714. PETR, František. *Povodeň v Německém Brodě*. In *XI. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1926-1930*. Německý Brod 1931, s. 20-25.

²⁷⁵ PETR, František. *Stříbrné doly v okolí Německého Brodu*. In *Havlíčkobrodsko 5*. Havlíkův Brod 1992, s. 14 – 24.

²⁷⁶ PETR, František. *Stamitzové*. In *IX. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1922-1923*. Německý Brod 1924.

²⁷⁷ PETR, František. *Příspěvek k rodokmenu Kateřiny Kobzinové*. *X. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1924-1925*. Německý Brod 1926.

²⁷⁸ PETR, František. *Havlíčkův učitel Vincenc Doubrava*. In *XI. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1926-1930*. Německý Brod 1931, s. 68-71.

věnována popisu domu K. H. Borovského.²⁷⁹ Ačkoli se nejedná o publikaci velkého rozsahu, byl ohlas na ní velmi pozitivní.²⁸⁰ Kniha je napsána velmi věcně ale zároveň velmi informativně, doplněna je o poznámkový aparát, ale i o obrázky.²⁸¹ František Petr se obecně věnoval osobnosti K. H. Borovského, tento zájem ovšem zasvětil spíše shromáždění pozůstalosti po něm.²⁸² Krátká, ale kvalitní historická monografie je dokladem, že měl František Petr předpoklady na to, aby o slavné osobnosti sepsal rozsáhlejší dílo. Od tohoto počínu ustoupil zřejmě z důvodů sepisování rozsáhlého životopisu K. H. Borovského Karlem Kazbundou.²⁸³

František Petr popisoval také soudobé dějiny. Podle úředních pramenů ale také vlastních vzpomínek zachytil průběh světové války v Německém Brodě. O tomto počínu sám napsal: „*Není mým úmyslem líčiti dějiny světové války, jejímž jsem byl tichým svědkem a kterou jsem prožil ve svém rodišti, Německém Brodě. Podávám toliko popis nevelikého úseku života, jaký byl v tomto městě v nejrůznějších chvílích války, při jejím vzniku i konci a v památných dnech zrození naší svobody.*“ Na třiceti stránkách Petr popisuje městské dění během ničivé války ze všech směrů. Popsány jsou nejzásadnější zlomy ve válce, reakce městských ústavů (např. gymnázia), ale i jednotlivců na ně. Celý článek je zasazen do celosvětového kontextu válečného dění.²⁸⁴ Do článků Františka Petra o soudobých dějinách lze zařadit i novinové příspěvky *Popis protirakouské studentské demonstrace r. 1873, Německý Brod za války r. 1866 a Stavba severozápadní dráhy v Německém Brodě r. 1927.*²⁸⁵ Úvodní geograficky historickou sepsal František Petr do *Průvodce o Německém Brodě* z roku 1923. Tento úvod popisuje polohu města a nejdůležitější historické mezníky, dále je průvodcovskou formou popsána prohlídka městem, detailněji je popsán vývoj nejdůležitějších městských památek.²⁸⁶

Na pomezí Petrovy historické práce stojí Petrova činnost překladatelská. Jeho znalosti světových dějin byly jistě přínosem při překladu *Životopisů umělců* od Giorgia Vasariho.²⁸⁷

²⁷⁹ PETR František. *Po stopách Havlíčkových v Německém Brodě*. Německý Brod 1935.

²⁸⁰ Velmi pozitivně se k této knížce vyjádřil v jednom ze svých dopisů např. Josef Václav Klofáč. SOKA HB, PETR, kar. II.13, inv. č. 107, dopis Josefa Václava Klofáče ze dne 13. 7. 1935.

²⁸¹ PETR František. *Po stopách Havlíčkových v Německém Brodě*. Německý Brod 1935.

²⁸² Viz muzejní a výstavnická činnost Františka Petra.

²⁸³ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha 2000. ISBN 80-7277-023-3, s. 307-308.

²⁸⁴ PETR, František. Začátek a konec světové války v Německém Brodě. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 15-45.

²⁸⁵ Vše SOKA HB, PETR, kar. II. 15, inv. č. 113, Výstřižky z tisku článků z historie Německého Brodu.

²⁸⁶ Autor neuveden. *Průvodce po Německém Brodě a okolí*. Německý Brod 1923.

²⁸⁷ Autor neuveden. František Petr – 130. výročí narození. In *Havlíckobrodský zpravodaj* 20, č. 12, 1993, s. 19.

Přípravná práce na Petrovo historické dílo spočívala především ve skvělé orientaci v archivu a archiváliích města Německého Brodu. Předpokladem byl také všeobecný přehled a znalosti ze světových dějin. František Petr si dělal také důležité poznámky.²⁸⁸

O tom, že je Petrovo historické dílo kvalitní a chvályhodné ho ubezpečovali jeho známí a slavnější čeští historici. Za Petrovo historické přičinění lze považovat i rady a zapůjčení materiálů pro publikace svých známých a přátel.²⁸⁹

Ačkoli se vydání monografie o dějinách města Německého Brodu František Petr nedožil, je jeho přípravná práce pro tuto plánovanou první a další publikace o historii města a okolí neocenitelná. Na sepsání dějin Německého Brodu nadále pracovali i jeho následovníci – Antonín Šouba, Jiří Sochr aj.²⁹⁰

Z mnohých Petrových článků ostatně čerpají i současní havlíčkobrodští historici dodnes. Jedním z největších zdrojů jsou především, již zmiňované, Petrovy popisy starých německobrodských domů.²⁹¹

František Petr pomáhal doplňovat i publikace svých současníků. Seznam dochovaných lidových staveb na Německobrodsku zpracoval pro Bohumila Vavrouška do jeho připravovaných publikacích o lidovém stavitelství v Československé republice.²⁹²

Zpovídání pamětníků, kritika pramenů a vědecký přístup, to je jen zlomek dovedností, které z profesora Petra činily moderního historiografa své doby.²⁹³

Seznam českých názvů pro obce a osady okresu štockého na základě historických dokladů sestavil František Petr pro ministerstvo vnitra. Tento seznam umožnil stanovit úředně správné české názvy pro místa a osady, které měly do té doby pouze německé úřední pojmenování.²⁹⁴

²⁸⁸ Po Františku Petrovi se dochovala celá krabice poznámek na kartičkách z tvrdého papíru. Ty jsou rozděleny dle jejich zaměření na skupiny: konšelé, rychtáři, Trčkové, páni z Lichtenburka, klášter, gymnasium, bratrstvo, hostince, pivovary, cechy, popisy domů (horní předměstí, dolní předměstí, horní brána, dolní brána aj.) a seznam jmen dle abecedy. Jsou dokladem puntičkářské až precizní Petrovy přípravné práce. SOKA HB, PETR, kar. II. 15, inv. č. 114, 1 krabice výpisku F. Petra.

²⁸⁹ Více viz kapitola Přátelství a dopisování s významnými osobnostmi.

²⁹⁰ VESELÝ, Eduard. Historie Muzea v Havlíčkově Brodě 1874-1945. In *Havlíčkobrodsko* 2. Havlíčkův Brod 1990, s. 29.

²⁹¹ Např. NOCAR, Pavel. *Havlíčkův Brod: Ohlédnutí za minulostí našeho města*. Havlíčkův Brod 2008.

²⁹² Publikace o lidovém stavitelství v Československé republice měla mít 3 svazky: I. Církevní památky, II. Dědina, III. Městečko. Doporučení obrátit se s prosbou o vytvoření soupisu na Františka Petra získal Bohumil Vavroušek od Zdeňka Wirtha. Seznam měl obsahovat rázovité lidové stavby na Německobrodská, jako kapličky, zvonice, boží muk, statky, chalupy, sruby, mosty, mlýny aj. SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Bohumila Vavrouška ze dne 21. června 1922.

²⁹³ *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Havlíčkův Brod 2010, s. 137.

²⁹⁴ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis vládního konzula ministerstva vnitra Josefa Škály ze dne 2. dubna 1921.

*„Byl jedním z těch, kteří nejlépe znali starý Brod a jeho dějepisné práce byly přesné a věcné, bez básnických přívěšků, jeho data byla věcná a úzkostlivě správná.“*²⁹⁵ I tak by se dalo vyličít Petrova historická práce, která vycházela z archivních pramenů, bez výmyslů a přídavků pisatele, které v této době nebyly neobvyklé.²⁹⁶

Vedle odborníka na historii Německého Brodu byl František Petr považován za znalce celé německobrodské kultury. Vydavatelství Českoslovensá Propagace např. v roce 1933 požádala Františka Petra o článek o kulturním životě a vzdělanosti do připravované publikace o kulturním, sociálním a hospodářském rozvoji města Německého Brodu.²⁹⁷

²⁹⁵ SOkA HB, PETR, kar. II. 14, inv. č. 110, Výstřižky z tisku o úmrtí profesora Petra, Českomoravské listy 11. 2. 1938.

²⁹⁶ Seznam Petrových historických článků a publikací viz příloha.

²⁹⁷ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis vydavatelství Československá Propagace ze dne 5. ledna 1933.

8. Záliby a volný čas

Je až neuvěřitelné, že tolik zaneprázdňený pracovník, našel ještě volný čas na dobrovolné aktivity. Publikáční a vědecká činnost pedagogů byla běžnou záležitostí, také rozšířená funkce muzejníka o další blízké aktivity v oboru historickém nebyly neobvyklé.

Konec 19. století je typické pro spolkový život. Také František Petr byl členem několika spolků. Mezi ty patřila např. tělocvičná jednota Sokol, která věnovala Františku Petrovi pochvalné uznání za jeho práci a dlouholetou věrnost.²⁹⁸ Petrovo působení v tělocvičné jednotě bylo opravdu bohaté. Na klasických setkáních Sokola například mnohokrát uspořádal přednášku.²⁹⁹

František Petr byl také členem politické strany Československé národní demokracie.³⁰⁰ Svě členství měl i v klubu československých turistů v Praze.³⁰¹

Ve svém volném čase František Petr cestoval a setkával se svými přáteli. Svě místo měl profesor Petr i v Hromádkově hostinci, kam téměř každíčký den zavítal na jedno až dvě piva, popovídat si svými přáteli.³⁰²

²⁹⁸ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 109, Pochvalné uznání sokola německobrodského. Časopis *Sokolstvo* o působení Františka Petra v tělocvičné jednotě po jeho smrti napsal: „...*tento vzácný a šlechetný muž byl členem organisace sokolstva. Přes 40 let byl Fr. Petr členem jednoty německobrodské, věrným a oddaným, všechny naše podniky rád a ochotně podporoval a vždy se k Tyršově myšlence hrdě a otevřeně hlásil.*“ ZETTTL, Václav. Prof. František Petr mrtev. In *Sokolstvo*, 1938.

²⁹⁹ Přednášku župní školy cvičitelské, konané 17.-28. března roku 1919, okomentovala sokolská župa slovy: „*Můžeme Tě ujistiti, že poučný Tvůj výklad byl sledován všemi účastníky školy a velikým zájmem a vykonal plně svůj úkol.*“ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Sokolské župy Havlíčkovy ze dne 4. dubna 1919.

³⁰⁰ Československá národní demokracie byla nacionalistická politická strana. Vznikla v roce 1918 pod názvem Česká státoprávní demokracie, skládala se z bývalých politických stran, - zejména z bývalých mladočechů, části staročechů a realistů a z příslušníků Státoprávní pokrokové a Moravské lidové pokrokové strany. Tiskovým orgánem této strany byly *Národní listy*. Později se strana rozdělila na několik ideově politických skupin. *Malá československá encyklopedie I.* Praha 1984, s. 804.

Funkci, volební program a problémy této strany popisuje dopis, který žádá Františka Petra o finanční příspěvek: „*Strana národně demokratická jako strana všenárodní chce opravdově dobro celého státu a celého národa a jde nikoli za jeho roztržštěním na nesmiřitelné stavovské a třídní zájmy, nýbrž za sjednáním dohody a kompromisu mezi těmito rozličnými interesy. Tato její vyrovnávací a smířovací činnost nenacházejí pochopení a uznání u jiných stran. Právě proti ní koncentruje se ve všech volebních utkáních zápas nejurputnější a vedený nejostřejšími zbraněmi nepřátelských stran. Boj jejich podložen jest hojností prostředků finančních. Národní demokracie musí čelití tomuto náboru, který se objeví opět při nejbližších volbách, - již předem zvýšenou činností organizační, propagační a agitační, aby nejenom mohla podle svého programu pracovati, nýbrž aby také ku prosazení svých cílů měla dostatečnou sílu početní.*“ Tamtéž, kar. II. 13, inv. č. 107, soukromá korespondence, dopis Ústředního výkonného výboru Československé národní demokracie pro Františka Petra, bez datace, č. j. 8000/33.

³⁰¹ Tamtéž, kar. II. 13, inv. č. 106, 3 členské legitimace.

³⁰² SOkA HB, PETR, kar. II. 14, inv. č. 110, Výstřižky z tisku o úmrtí profesora Petra, Českomoravské listy 11. 2. 1938.

9. Přátelství a dopisování s významnými osobnostmi

Dopis je bezpochyby nejstarší prostředek předávání informací, mezi osobami a institucemi, které se nemohli setkat osobně. V 19. a na počátku 20. století, kdy byly vynalezeny i nové formy komunikace, jako telefon a telegraf, byl dopis stále jeden z předních prostředků mezilidského kontaktu. Využívalo se ho jak ve sféře osobní (mezi přáteli, milenci a rodinnou), tak i v diplomacii, úředním styku, či vědě. „*Ve vyšších vrstvách představovala korespondence ale také prostor k třibení kultivovaného písemného vyjadřování.*“³⁰³

František Petr se přátelil a znal s celou řadou významných osobností své doby. Škálu jeho známostí a jejich společných zájmů podkvrývá dochovaná korespondence v jeho pozůstalosti.³⁰⁴

Osobní korespondence pro Františka Petra je součástí jeho pozůstalosti ve Státním okresním archivu v Havlíčkově Brodě. Tato korespondence je uložena v kartonu II. 13, pod inventárním číslem 107. Obsahuje asi 120 dopisů psaných ručně i strojově z let 1919 – 1937.

Tato korespondence se zachovala ve velmi dobrém stavu, většina dopisů je bez obálky. Psané jsou na běžném dopisním papíře, papíře hlavičkovém, na pohlednicích a dopisnicích. Jedná o dopisy charakteru formálního i osobního, přátelského a pracovního. Jednotlivé dopisy jsou tříděny do skupin podle jejich odesílatelů. Součástí této uložené korespondence nejsou dopisy odeslané Petrem, ani jeho rodinou.

Autory dopisů jsou přední čeští historici, archiváři a památkáři, spisovatelé a politici, ale také přírodovědci. Určeny jsou přímo Františku Petrovi, nebo celému kuratoriu Městského muzea v Německém Brodě. Tématem dopisů jsou jak osobní a pracovní zájmy, tak oficiální sdělení. Odesílány jsou buď jednotlivci, nebo jménem celých úřadů.

Nejčastějším tématem jsou příspěvky do Zpráv městského muzea v Německém Brodě, zapůjčování dokumentů, památková péče, přírodní vědy, dále pak osobní záležitosti, jako domlouvání schůzek a recenze děl.

Tato korespondence je zajímavým pramenem k dějinám každodennosti konce 19. a počátku 20. století. Protože se jedná o písemnost osobního rázu, umožňuje nahlédnout do soukromé sféry a zkoumat vzájemné vztahy mezi jednotlivými skupinami odborníků. Šíře specifikují pracovní postup v Petrově historické a vydavatelské činnosti. Z korespondence lze vysledovat i současný vývoj tehdejší památkové péče, nebo postup při získávání a výměně informací.

³⁰³ ČEVELOVÁ, Zuzana – STRÁNÍKOVÁ, Jana. Přítel příteli, bratr bratru, muž muži. Jan, František, Josef a Alois Vojtěch Šemberovi ve své vzájemné korespondenci. In *Theatrum historie* 5. Pardubice 2009, s. 245.

³⁰⁴ SOkA HB, PETR, kart. II. 13, inv. č. 107, soukromá korespondence.

9.1 Korespondence s Václavem Vojtíškem

Václav Vojtíšek (1883 – 1974) je znám jako český historik, vysokoškolský pedagog a přední český archivář. V letech 1921-40 a 1945-48 byl ředitelem Archivu hlavního města Prahy. Byl odborníkem v oboru pomocných věd historických, které od roku 1928 vyučoval na Karlově Univerzitě. Zabýval se studiem městských knih, dějinami českých měst a heraldikou. Od roku 1952 byl členem Československé akademie věd (ČSAV).³⁰⁵

Vojtíšek byl organizátorem československého archivnictví a zakladatelem československé kodikologie.³⁰⁶ Jeho nejcennější publikace se týkají oboru archivnictví, pomocných věd historických a historie. Za svou činnost a zásluhy na poli vědeckém získal mnoho ocenění.³⁰⁷

Součástí pozůstalosti profesora Petra je celkem 15 dopisů od Václava Vojtíška z let 1919-1927. Téma korespondence se shoduje s obory, kterými se oba pánové zabývali - archivnictví a historie, zejména pak historie městská. Nejpatrnějším pojátkem patnácti dopisů je domlouvání příspěvků Václava Vojtíška do *Zpráv městského muzea v Německém Brodě*. Václav Vojtíšek Františku Petrovi vykává, ve všech dopisech je patrná úcta a uznání k německobrodskému historikovi. Dopisy jsou psané ručně, zejména ty osobního charakteru, strojově psané jsou dopisy charakteru formálního, adresované Kuratoriu Městského muzea v Německém Brodě.

Z korespondence není patrné, kde se Vojtíšek s Petrem seznámili. Doporučení, aby František Petr oslovoval Václava Vojtíška pro příspěvky do německobrodských muzejních Zpráv, často zdůrazňoval Stanislav Stuna.³⁰⁸

Poměrně častým tématem dopisů je archivnictví. V této oblasti se František Petr inspiroval od Vojtíška při vytváření vzorně fungujícího archivu v Německém Brodě při Městském muzeu.³⁰⁹ Část Vojtíškovy korespondence pro Františka Petra je z postavení státního archivního inspektora. V tomto případě se tedy jedná o dopisy úřední, formálního

³⁰⁵ CHURANĚ, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. Praha, 1994, s. 583.

³⁰⁶ Kodikologie je pomocná věda historická, která studuje kodexy. HLAVÁČEK, Ivan – KAŠPAR, Jaroslav – NOVÝ, Rostislav. *Vademecum pomocných věd historických*. Jinočany 2002.

³⁰⁷ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha 2000. ISBN 80-7277-023-3, s. 698.

³⁰⁸ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Stanislava Stuny pro Františka Petra ze dne 10. září 1919.

³⁰⁹ VESELÝ, Eduard. *Historie Muzea v Havlíčkově Brodě 1874-1945*. In: *Havlíčkovobrodsko*, svazek 2. Havlíčkův Brod 1990, s. 27.

charakteru. V těchto dopisech např. oznamuje plánovanou státní kontrolu nad městským archivem.³¹⁰

V dopise z roku 1927 archivní inspektor Vojtíšek žádá archiváře Petra, aby za něj zkontroloval nevhodné uložení archiválií v Lipnici nad Sázavou: „*Ministerstvo školství a národní osvěty upozornilo mne na špatné uložení starých listin obce Lipnice nad Sázavou. Poněvadž je těžko, abych sám prohlédl tamní archiv, dovoluji se k Vám obrátiti, jako k jednateři Musejního spolku s dotazem, zda byste sám, nebo někdo z ostatních pánů pracujících v musejním spolku německobrodském nemohli prohlídku předevzítí...*“³¹¹

František Petr pravděpodobně mnohokrát žádal Václava Vojtíška o příspěvky do německobrodských muzejních Zpráv. Václav Vojtíšek v dopisech častokrát přispění slibuje, dlouhodobým problémem archiváře hlavního města Prahy je především nedostatek času na sepsání příspěvků. V několika dopisech Vojtíšek odsunuje datum odevzdání článku pro muzejní Zprávy. K odkladu ho vedou zejména vlastní pracovní povinnosti v úřadě.³¹²

Vojtíšek slíbil Petrovi pro *Zprávy městského muzea v Německém Brodě* článek O právní knize německobrodské. O tomto příspěvku je zmínka ve většině Vojtíškových dopisů pro Františka Petra. Vojtíšek tento příspěvek připravuje, ale nestíhá termín pro odevzdání. Z Vojtíškových dopisů je patrné, že František Petr stále více o tento článek prosí a začíná na Václava Vojtíška doléhat. Článek o právní knize německobrodské vyšel ve *Zprávách městského muzea v Německém Brodě* v roce 1917.³¹³ Tento příspěvek měl mít ještě další pokračování, ale to bohužel v muzejních Zprávách nevyšlo.³¹⁴ O této právní knize je známo, že se jedná o ztracenou archiválii,³¹⁵ je zcela možné, že dopisy Václava Vojtíška jsou

³¹⁰ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Václava Vojtíška pro Františka Petra a obdobný dopis pro Městský úřad v Německém Brodě, oba ze dne 10. října 1927.

³¹¹ Tamtéž, dopis Václava Vojtíška pro Františka Petra, městského archiváře a jednateři Musejního spolku ze dne 21. března 1927. Diskuze o nevhodném umístění lipnických archiválií proběhla již dříve. Muzejní zprávy informují o snaze soustředit lipnický archiv do Německého Brodu už v roce 1916: „*Prohlédnut archiv lipnický a když shledána ještě jeho bohatost obsahová, ale přitom neúčelné jeho umístění, požádalo musejní kuratorium okresní výbor, aby doporučil obecnímu zastupitelstvu lipnickému, by archiv svůj svěřilo zatím ve správu okres. Výboru, jenž se postará o jeho prohlédnutí a o bezpečnější uložení.*“ Autor neuveden. Zpráva o činnosti kuratoria městského muzea v letech 1916 a 1917. In *VII. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1917*. Německý Brod 1918, s. 96.

³¹² Tamtéž, např. dopis Václava Vojtíška Františku Petrovi ze dne 27. května 1922.

³¹³ VOJTÍŠEK, Václav. O právních rukopisech města Německého Brodu. In: *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1917*. Německý Brod 1918, s. 65. Prameny pro tento článek si Václav Vojtíšek zapůjčil v archivu městského muzea v Německém Brodě: „*Při prohlídce té byly tři rukopisy právní z muzea zapůjčeny proti reversu adjunktů archivu král. Hlav. Města Prahy Dru Václavu Vojtíšku ke studiu. Počátek prací jeho již v tomto ročníku uveřejněn.*“ Autor neuveden. Zpráva o činnosti kuratoria městského muzea v letech 1916 a 1917. In *VII. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1917*. Německý Brod 1918, s. 96.

³¹⁴ Dopis Václava Vojtíška Františku Petrovi ze dne 15. ledna 1922.

³¹⁵ Na korespondenci Václava Vojtíška je poznámka archiváře A. Šouby: „*V dopise ze dne 23. 4. 1925 jedná se též o právní knize německobrodské, která je asi od roku 1939 nezvěstná.*“ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, Václav Vojtíšek.

poslední, kde je zmínka o této právní knize. Tato korespondence by mohla pomoci vypátrat ztracenou archiválii.

O příspěvku O právní knize německobrodské se zmiňuje v jednom z dopisů i Stanislav Stuna: „...mluvil jsem před několika dny s Dr. Vojtíškem. Říkal mi, že bude už brzo hotov s prací o právní knize německo-brodské. Chce ji vydati také celou a předloží dotyčnou práci akademii české, že říkal mi, že to bude velice dlouho trvati, protože na to je v akademii „fronta“. Rozhodně ale chce druhou část svého výtvoru co nejdříve uveřejnit a sice vyžaduje ve Zprávách městského muzea německobrodského. Poukázal na to, že tam už vyšel I. díl té práce, tedy že je nutno, aby také dokončení tam bylo otisknuto. Rád by tedy věděl, co a jak bude ve Zprávách městského muzea a kdy by měl rukopis poslati. Dr. Vojtíšek totiž přijde na univerzitu do Brna, kdež bude profesorem pomocných věd historických, jako je v Praze prof. Fridrich.“³¹⁶

František Petr využíval své známosti s Václavem Vojtíškem k prezentaci *Zpráv městského muzea v Německém Brodě*. Dar tohoto periodika ocenil i za Archiv královského hlavního města Prahy Václav Vojtíšek: „Dovoluji si vzdáti zdvořilé díky za laskavé věnování I expl. *Zpráv měst. Musea v Německém Brodě 1918-21*. Při této příležitosti prosím za prominutí, že jsem nenapsal do nich slíbeného článku o právní knize z roku 1415.“ Václav Vojtíšek prosí i o další exempláře muzejních *Zpráv*, za to slibuje německobrodskému muzeu zaslání *Sborníku příspěvku k dějinám hlavního města Prahy*.³¹⁷

Václav Vojtíšek a František Petr si pomocí dopisů zprostředkovávaly a půjčovaly archivní materiály. To bylo samozřejmě výhodné pro oba historiky, ušetřilo jim to čas a přispívalo to k vzájemné ochotě si pomáhat do budoucna. Např. v dopise 30. 8. 1925 žádá Vojtíšek Františka Petra o pořízení kopií archivních materiálů z Německobrodského muzea: „Nezáleží mi na tom, abych měl listinu v Praze, fotografie mi dostačí...“, „...a mimo to prosím o fotografování pečeti na listině z roku 1269.“³¹⁸

Korespondence Václava dokazuje, že byl František Petr jako archivář uznáván. To dokazuje zejména prosba o provedení kontroly nad lipnickým uložením archiválií. Tyto dopisy lépe poodkrývají, jak fungovala Petrova redakční práce a získávání článků pro *Zprávy městského muzea v Německém Brodě*. Důležitá je část korespondence, která pojednává O právní knize německobrodské. Jelikož se jedná o ztracenou, ale velmi významnou archiválii, můžeme se pokusit vysledovat její cestu. Vojtíškovy dopisy ukazují i na snahu Františka Petra

³¹⁶ Tamtéž, dopis Stanislava Stuny ze dne 6. 10. 1921.

³¹⁷ Tamtéž, dopis Václava Vojtíška, adjunkta hl. m. Prahy Kuratoriu městského muzea v Německém Brodě ze dne 27. března 1923.

³¹⁸ Dopis Václava Vojtíška Správě městského muzea v Německém Brodě ze dne 31. července 1921.

Zprávy městského muzea v Německém Brodě prezentovat. Důležitým tématem, které lze z této korespondence vyčíst, je fungování zapůjčování archivních materiálů. Bezpochyby zajímavý je fakt, že existovala snaha si zasílat pouze kopie archivních památek. Tato korespondence je velmi přínosná i při rozšíření bádání o osobě Václava Vojtíška. Z jeho dopisů je patrná zejména velká zaneprázdněnost prací v úřadě Archivu hlavního města Prahy a v Archivní škole

9.2 Korespondence Zdeňka Nejedlého

Zdeněk Nejedlý (1878 – 1962) byl významným českým historikem, politikem a publicistou. Historii a estetiku studoval na filozofické fakultě pražské univerzity, kde od roku 1905 následně vyučoval hudební vědy. Jako historik sepsal dějiny svého rodného města Litomyšl, dějiny Národního divadla, životopis V. I. Lenina, nestihl dokončit práce o Bedřichu Smetanovi a T. G. Masarykovi. Zabýval se událostmi a osobnostmi českých politických a kulturních dějin (např. národní obrození, spor o smyslu českých dějin, A. Jirásek, B. Němcová).³¹⁹

Po profesoru Petrovi se dochovalo 10 dopisů od Zdeňka Nejedlého. Tyto dopisy jsou z let 1919 – 1925, psané jsou ručně. Dopisy Zdeňka Nejedlého jsou charakteru osobního. Zdeněk Nejedlý Františku Petrovi vyká, oslovuje ho „Velectěný pane profesore“, popř. „Velevážený pane profesore“.

Nejčastějším tématem korespondence Zdeňka Nejedlého s Františkem Petrem je zapůjčování materiálů k historickým článkům.³²⁰ Obzvláště velký zájem měl Nejedlý o materiály týkající se německobrodského gymnázia.³²¹

František Petr Zdeňkovi Nejedlému pomáhal shánět materiály pro dílo o Bedřichu Smetanovi.³²² Slavný skladatel Bedřich Smetana (1824 – 1884) v Německém Brodě studoval

³¹⁹ CHURANĚ, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. Praha, 1994, s. 377.

³²⁰ Většina dopisů jsou pak především poděkováním za zapůjčení materiálů: „Promiňte prosím, že Vám zapůjčené věci vracím tak pozdě. Chtěl jsem si však zjistit předlohy textů, zapsaných do zeleného zpěvníčku a to mi bylo o prázdninách trochu obtížno. Proto je vracím až dnes. Za zapůjčení jsem Vám velmi povděčen, neboť onen zpěvníček je opravdu zajímavý dokument.“ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Zdeňka Nejedlého ze dne 30. 9. 1919.

³²¹ Současné a zejména minulé dění na německobrodském gymnáziu sledoval Nejedlý z kroniky ústavu: „Tím více jsem Vám však zavázán za hojně výpisky z gymn. kroniky, s nimiž jste si dal takovou práci.“ SOKA HB, František Petr, inv. č. 107, dopis Zdeňka Nejedlého ze dne 30. 9. 1919. V souvislosti s gymnáziem měl Nejedlý zájem i o fotografie a jiné archivní prameny: „Dále srdečně děkuji za dopis s obrázkem gymnázia. Je to opravdu pěkná fotografie, ač docela současný obrázek měl bych raději.“ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Zdeňka Nejedlého ze dne 18. 9. 1920.

v letech 1836 – 1839 na místním gymnáziu.³²³ Drobné články a statě o Bedřichu Smetanovi Nejedlý také slíbil Františku Petrovi. „*A konečně: měl jsem Vám napsati stat' o Smetanovi – Brodě a chtěl jsem tak učiniti s radostí. Ale měl jsem toliko rozptylující práce, že jsem k tomu dosud nepřišel. Ale je v tom ještě příčina jiná: musil bych v článku vysvětlovat, co v souvislé biografii bude vyplývati samo sebou z předcházejících kapitol, asi látku musel bych zpracovati předtím, než bude v mém díle. A to nezapírám, že toto dvoji zpracování téže látky mě neláká.*“³²⁴ Petr chtěl článek o Smetanovi a jeho studiích v Brodě pravděpodobně otisknout ve Zprávách městského muzea. Článek o Smetanovi nevyšel za života Františka Petra a Zdeňka Nejedlého ani ve Zprávách městského muzea,³²⁵ velké dílo o životě Bedřicha Smetany nestihl dokončit ani sám Nejedlý.³²⁶

Mezi Nejedlým a Petrem taktéž fungovala výměna archiválií. Z korespondence je patrné, že zapůjčené materiály byly originály. I tak ale oba pánové dbali na to, aby se půjčené vrátilo v pořádku na své místo. V jednom z dopisů se Zdeněk Nejedlý ujišťuje, jestli Petr obdržel materiály zpátky: „*byl bych Vám velmi vděčen, kdybyste mi aspoň řádkem laskavě sdělil, že jste správně obdržel vypůjčené mnou věci, jež jsem si Vám dovolil na podzim vrátiti.*“³²⁷ Samozřejmě bylo nutné tyto výpůjčky z obou stran evidovat. „*Připomínám jen, že ve svazku listů není dopis Em. Weisenhoffera z r. 1848, zaznamenaný na obálce. Nepotřebuji ho, ale oznamuji to ihned, aby bylo jasno při vrácení, že ten list tam nebyl – je patrně někde u Havlíčkových věcí.*“³²⁸

Dopisovali i o zcela osobních záležitostech: „*Zemřel mi otec – po dlouhé nemoci – což mne předtím i potom na delší čas vyrušilo z práce.*“³²⁹ Přátelsky si dopisovali o rodinných záležitostech. Zdeněk Nejedlý připomínal návštěvy v Německém Brodě a Petrovu pomoc při bádání: „*Často vzpomínám na své zájezdy do Brodu a to i na vzácnou vždy Vaši ochotu, která mi činila práci vždy tak radostnou. Děkuji Vám za to vše proto nyní znova a z celého srdce a prosím, abyste mne i nadále zchoval laskavě v milé paměti.*“³³⁰

³²² S prosbou o pomoc se sběrem materiálů informoval Zdeněk Nejedlý Františka Petra v jednom z dopisů takto: „*...sbírám látku k velké biografii B. Smetany a tudíž též k jeho létům Německobrodským. Chci proto o svátcích zajeti do Brodu, a tu ovšem se obracím na Vás s prosbou již napřed, abyste byl tak laskav a dovolil mi obtěžovati Vás v pondělí ráno.*“ SOKA HB, František Petr, inv. č. 107, dopis Zdeňka Nejedlého ze dne 18. 9. 1920.

³²³ SOCHR, Jiří – SOCHROVÁ, Marie. *Havlíčkův Brod a okolí*. Havlíčkův Brod 1992, s. 64.

³²⁴ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Zdeňka Nejedlého ze dne 18. 9. 1920.

³²⁵ Viz jednotlivé ročníky *Zpráv městského muzea v Německém Brodě*.

³²⁶ CHURAN, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. Praha, 1994, s. 377.

³²⁷ Dopisnice Zdeňka Nejedlého ze dne 8. března 1921.

³²⁸ Dopisnice Zdeňka Nejedlého bez přesné datace (na razítku rok 1919).

³²⁹ Dopis Zdeňka Nejedlého ze dne 18. Zář 1920.

³³⁰ Dopis Zdeňka Nejedlého ze dne 20. Března 1928.

Korespondence Zdeňka Nejedlého je zajímavý materiál, umožňující zkoumat vzájemné vztahy mezi pisatelem a Františkem Petrem. Poukazuje na ochotu a pomoc při bádání a historické práci. Z korespondence je dobře viditelné, jak fungovalo vypůjčování archivního materiálu. Je jisté, že musela existovat velká důvěra mezi oběma pány, stejná důvěra i v práci dobové pošty. Tato korespondence je tak vhodným zdrojem pro bádání o pohybu archiválií na počátku 20. století.

Většina dopisů Zdeňka Nejedlého se týká jeho díla o Bedřichu Smetanovi. Toto dílo nestihl Zdeněk Nejedlý dokončit. Na základě této korespondence je možné vysledovat, jak Nejedlý při své práci o slavném skladateli postupoval. Vzhledem k tomu, že se Nejedlý občas rozepisuje o nových poznacích, je možné z korespondence vyčíst i málo známé informace o Bedřichu Smetanovi.

V neposlední řadě lze v této korespondenci pozorovat informace o soukromém životě Zdeňka Nejedlého.

9.3 Korespondence Zdenka Wirtha

Zdeněk Wirth (1878 – 1961) je znám jako český historik umění, teoretik a organizátor památkové péče, akademik. Mezi jeho nejznámější díla patří *Umělecké památky Čech*.³³¹ Češtinu a němčinu absolvoval na Karlo-Ferdinandově univerzitě, dějiny umění a estetiku zde studoval pouze externě. Působil jako pedagog, asistent v knihovně Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, po vzniku republiky vedl jako ministerský rada kulturní odbor Ministerstva školství a národní osvěty. Mezi jeho díla patří zejména práce *Barokní gotika v Čechách*,³³² *Praha v obraze pěti staletí* a *Stará Praha ve fotografii*; spolupracoval také na soupisu českých památek uměleckých a historických³³³ a publikaci *Zmizelá Praha*. Se Zdeňkem Nejedlým stáli při založení Československé akademie věd v r. 1952.³³⁴

Osm dochovaných dopisů Zdeňka Wirtha pro Františka Petra pochází z let 1910 – 1927. Tyto dopisy jsou jak charakteru osobního i formálního, psané jsou na stroji i ručně.

³³¹ *Malá československá encyklopedie Š-Ž*. Praha 1987, s. 724.

³³² Toto dílo bylo Wirthovo disertační prací, poprvé zde soustavně sledoval specifický fenomén české architektury. Tamtéž, s. 724.

³³³ První část pro okres Vysoké Mýto vyšla v roce 1902, na tomto díle již Zdeněk Wirth spolupracoval. Po tomto díle následovalo dalších 6 svazků. CHURANĚ, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. Praha, 1994, s. 601.

³³⁴ Tamtéž, s. 603.

Ve dvou formálních dopisech zastupuje Zdeněk Wirth úřad Ministerstva školství a národní osvěty. Tyto dva dopisy jsou psané na stroji. Dopisem ze dne 30. listopadu 1921 sekční šéf ministerstva Wirth jmenuje Františka Petra konzervátorem historických památek zejména písemných pro okres německobrodský, humpolecký, chotěbořský a ledečský.³³⁵ Druhým dopisem z roku 1927 Wirth děkuje v rámci ministerstva školství za zaslání Zpráv městského muzea a vyjadřuje se k jejich obsahu: „*Přijměte můj nesrdečnější dík za věnování nového svazku „Zpráv musea“ a přijměte zároveň projev potěšení nad jeho obsahem, který i pro můj obor přináší dosti zajímavého materiálu.*“³³⁶

Také Zdeňka Wirtha František Petr zažádal o sepsání článků pro německobrodské muzejní Zprávy. Z několika dopisů vyplývá, že Wirth sepsání příspěvků přislíbil. Častokrát se ale omlouvá, že nemá na literární činnost dostatek času, zejména kvůli ministerskému úřadu.³³⁷ K nedodržení termínu odevzdání slíbeného článku ale vedly i jiné důvody: „*Také jsem nemohl připadnouti na žádnou látku vhodnou, která by se mohla zpracovati bez přímého názoru, z pomůcek, jež mám po ruce z doby soupisu památek na Německobrodsku (1904 – 1906).*“³³⁸ Zaneprázdněnost Zdeňka Wirtha kvůli práci na ministerstvu a nedostatek času na literární činnost dokazují i další dopisy: „*Omluvte mne, pane profesore, velikým návalem práce v úřadě, kde sedím od rána do večera, takže se k literární práci vůbec nedostanu. Za celých pět let, co jsem se vrátil z vojny a vstoupil do ministerstva, jsem napsal dvě malé knížečky a několik článků a to ještě s velkým naléháním nakladatelů a redaktorů.*“³³⁹ I přesto ale Zdeněk Wirth téměř v každém dopise připomíná, že by přispěl rád a častokrát zmiňuje, že se věnuje sběru materiálů k sepsání příspěvků o Německém Brodě. V jednom z dopisů například slibuje sepsání alespoň několika odstavců k pohledu a plánu Německého Brodu, který objevil ve vídeňském vojenském archivu.³⁴⁰

Spolu s dopisem ze dne 22. 6. 1910 zasílá Zdeněk Wirth Františku Petrovi otisky pečetidel, medailí a plaket pro numizmatickou sbírku německobrodského muzea. Wirth řeší především hodnotu tohoto muzejního materiálu: „*Co se týče ceny, je skromná, pošlete tomu dědečkovi několik korun spíše jako uznání, než jako kupní cenu.*“³⁴¹

Památkářům Wirthovi a Petrovi v korespondenci neunikly stavební práce na hradě Lipnici. Wirth v jednom z dopisů poukazuje na řešení financování těchto prací: „*Sbory*

³³⁵ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Zdeňka Wirtha ze dne 30. 11. 1921.

³³⁶ Tamtéž, dopis Zdeňka Wirtha ze dne 12. 2. 1927.

³³⁷ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Zdeňka Wirtha ze dne 22. 6. 1910.

³³⁸ Tamtéž, dopis Zdeňka Wirtha ze dne 26. 2. 1920.

³³⁹ Tamtéž, dopis Zdeňka Wirtha ze dne 16. 12. 1923.

³⁴⁰ Tamtéž.

³⁴¹ Tamtéž, dopis Zdeňka Wirtha ze dne 22. 6. 1910.

*Lipnice bylo již několikrát založeno ze strany komise, naráží se na peníze, jenom přikrytí by stálo asi 30.000 K. Ale podám znovu obšírnou žádost za šetření a záchranu aspoň za zachování kaple, jež by se mohla sklenouti opět z původních žeber.*³⁴²

Ačkoli Zdeněk Wirth kvůli nedostatku času nepřispíval do *muzejních Zpráv* tak hojně, jak by oba pánové chtěli, obsah *Zpráv* mu neunikal. František Petr nové výtisky *Zpráv* pravidelně posílal a Zdeněk Wirth nejen pochvaloval, že *Zprávy* vycházejí a rychle se dostávají k jeho rukám, častokrát se zaměřoval na jejich obsah. Nejvíce Wirth ocenil články samotného Petra, vzhledem k oblasti jejich tématu – umělecké památky. Články věnující se uměleckým stavebním památkám vycházely ve *Zprávách městského muzea v Německém Brodě* na pokračování pod názvem *O starých domech Německobrodských*, autory těchto článků byl František Petr a Stanislav Stuna.³⁴³ Wirth tyto články komentuje: „*Děkuji srdečně za výtisk, spravili jste mi velikou radost a zvláště Váš článek mne zajímal pro hojnost zpráv ze stavebních dějin kláštera. Vidím, že bude můj Soupis (bůh dá, že konečně přece vyjde) památek v okresu německobrodském podstatně obohacen a také již jsem si provedl obsáhlá excerpta z Vašeho článku.*“³⁴⁴ Wirth ani neváhá upozornit na drobné chyby v člancích: „*K ostatním článkům dovolu, abych upozornil dedukce z rozdílu (dnešního) slova obraz a ostatně v pozn. 5. na str. 48. nemají té váhy, protože ještě v 17. a 18. stol. terminologie – zejména u laiků – není přesná...*“³⁴⁵

Korespondence Zdeňka Wirtha opět poukazuje, jak František Petr šířil a prezentoval *Zprávy městského muzea v Německém Brodě*, a jak se snažil získávat nové články pro toto periodikum. Díky dopisům Zdeňka Wirtha získáváme i dobové zhodnocení tohoto historického časopisu. Z korespondence je patrné, jak fungoval zisk materiálů do muzea. Pomohou při studiu dějin numizmatické sbírky v Muzeu v Německém Brodě.

Tyto dopisy lépe specifikují profesi Františka Petra památkáře a jeho novou funkci v této oblasti – konzervátora historických památek. Tato korespondence je tak využitelná ke studiu o vývoji památkové péče na počátku 20. století. Blíže poodhalují Práci Zdeňka Wirtha na Soupisu uměleckých památek Čech. Sledovat lze i Wirthovu činnost v ministerském úřadě.

³⁴² Tamtéž.

³⁴³ Série těchto článků vycházely ve *Zprávách městského muzea v Německém Brodě* od roku 1916 až do Petrovi smrti. Viz jednotlivé ročníky *Zpráv městského muzea v Německém Brodě*.

³⁴⁴ SOKA HB, PETR, kar. II. 13., inv. č. 107, dopis Zdeňka Wirtha ze dne 22. 10. 1916. Okresu německobrodskému se věnoval 14. svazek *Uměleckých památek*. Autor neuveden. Zpráva o činnosti kuratoria Městského muzea v letech 1919-1921. In *VIII. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1918-1921*. Německý Brod 1923, s. 77.

³⁴⁵ Tamtéž.

9.4 Dopisy Stanislava Stuny

Stanislav Stuna (1881 - ?) byl především významným právníkem. Působil u soudů v Jičíně (od r. 1905), v Hořicích (od roku 1912) a od roku 1914 v Německém Brodě. Jako právník se za své praxe v Německém Brodě dostal do řad kuratoria místního muzea,³⁴⁶ postupně vykonával funkci místopředsedy a později správce muzea.³⁴⁷ Roku 1918 byl Stanislav Stuna povolán do Ministerstva spravedlnosti, od roku 1925 byl pověřen správou Trestního a polepšovacieho ústavu v Košicích. Do Prahy se vrátil v roce 1929, kdy se stal vrchním radou Zemského soudu. V roce 1937 se stal prezidentem Krajského soudu v Jičíně. Stanislav Stuna byl předsedou Spolku československých knihovníků a svými články přispíval do celé řady časopisů.³⁴⁸

Korespondence Stanislava Stuny se nejvíce zabývá tématem *Zpráv městského muzea v Německém Brodě* a je tvořena 17 dopisy z let 1919 – 1927. Vesměs jde o dopisy ručně psané, jeden dopis je psaný na stroji. Dopisy jsou adresované buď samotnému Františkovi Petrovi, nebo celému kuratoriu muzea v Německém Brodě. Datace není u všech dopisů. Některé dopisy obsahují číslo jednací, jeden z dopisů je psaný na vizitce Stanislava Stuny. Jiný z dopisů obsahuje razítko. Obálky k těmto dopisům se vesměs nedochovaly.³⁴⁹

Dopisy Stanislava Stuny tvoří jednu z nejzajímavějších částí z dochované korespondence Františka Petra, především proto, že z prostudování spolu se srovnáním obsahu *Zpráv městského muzea v Německém Brodě* vychází, že měl Stuna značnou zásluhu na získávání příspěvků a zejména přispěvatelů do *muzejních Zpráv*. V mnoha dopisech právě Stuna poukazuje na články, které by byly vhodné do *Zpráv* otisknout.³⁵⁰ Sám častokrát domlouval texty pro *muzejní Zprávy*. O smluvených statích Františka Petra pravidelně informoval v korespondenci. V jednom z dopisů např. popisuje postup o práci Václava Vojtíška O právní knize německobrodské.³⁵¹

³⁴⁶ *Ottův slovník naučný nové doby*. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Díl šestý, svazek první. Praha 1940, s. 467.

³⁴⁷ *Zprávy Městského muzea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1916, s. 75.

³⁴⁸ *Ottův slovník naučný nové doby*. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Díl šestý, svazek první. Praha 1940, s. 467 – 468.

³⁴⁹ SOKA HB, PETR, kar. II. 13., inv. č. 107, dopisy Stanislava Stuny.

³⁵⁰ „Dr. Vojtíšek, adjunkt archivu města Prahy I. Radnice – archiv, bude se svou prací hotov začátkem roku 1926. Dr. Šimák, profesor vyšší dívčí školy v Praze -II. Tyšova č. 6., má jistě něco hotového a ten Vám to dá ochotně k dispozici. Možná dost, že by Vám dodal mapu Německo-Brodská v době krále Jiřího z Poděbrad, jak mi to slíbil. Dr. Závrt jest ředitelem biblioteky zemského muzea v Praze – II, Zemské museum. Také prosím napište Dr. Hanuši Opočenskému, koncipistovi státního archivu v Praze – III. anebo na jeho byt: Dejvice Frolíkova ul[ice] č. 5, ten má hotový příspěvek, a sice značný, o církevních dějinách na Čáslavsku, ten rád mi ho pro „Zprávy“ slíbil.“ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Stanislava Stuny ze dne 10. 9. 1919.

³⁵¹ Viz kapitola Korespondence s Václavem Vojtíškem. Tamtéž, dopis Stanislava Stuny ze dne 6. 10. 1921.

Dopisy Stanislava Stuny jsou adresovány nejen samotnému příteli Petrovi ale i bývalým kolegům z kuratoria německobrodského muzea. Stuna častokrát vzpomíná na práci v muzeu a bývalým kolegům připomíná, že se na něj mohou kdykoli obrátit: „*Proto tím více mohu vás ujistiti, že pokud moje slabé síly stačí, na muzeum vaše nezapomenu a všechno, co budete si přát, rád vezmu si za svůj úkol a vynasnažím se ho k úplnému Vašemu uspokojení vyplniti. Jen vždy s důvěrou se na mne obraťte.*“³⁵²

Stuna měl zájem na veškerých otázkách, které se týkaly muzea, a to nejen *muzejních Zpráv*. Sám se např. informoval o postupu záchranných prací na hradě Lipnici: „*Velice mne potěšily zprávy pana stavitele Lišky, že na Lipnici se pracuje. Až mi zašle pan lesmistr Böhm snímky o postupu prací, tedy uveřejním to v časopisu českých turistů a po případě dal by se také napsati úhrnný článek o celé akci záchranné.*“³⁵³ ten také sepsal, byl uveřejněn ve *Zprávách městského muzea* v roce 1923.³⁵⁴ S tímto příspěvkem poslal Stuna svou vizitku se slovy: „*Pane profesore, v příloze posílám Vám pro „Zprávy městského muzea“ vyličení postupu prací záchranných na hradě Lipnici. Doufám, že to přispěje věci samé.*“³⁵⁵

František Petr a Městské muzeum v Německém Brodě se zabývalo vším, co se týkalo osobnosti Karla Havlíčka Borovského. Tohoto faktu si byl Stanislav Stuna vědom a také se zajímal o slavného spisovatele a novináře. V rámci připravovaných oslav Borovského výročí v roce 1921 Petrovi napsal: „*Letošní svazek dal by se spojit také s Havlíčkovým jubileem. Nákladu snad také bych se nelekl, letos přece lze počítati na větší odbyt při slavnostech Havlíčkových, zvláště když by se to za tím účelem vydalo.*“³⁵⁶

O pomníku Havlíčkově budete míti v Brodě zase nějakou anketu dle požadavků „Sokolské jednoty“ tentokráte uměleckou! Snad jednou konečně se to místo pro pomník vybere. Mně to připadá trochu směšné už, zvláště když s těmi 10-20K příspěvky bude se moc pomník tak postavit za 10 let a ne r. 1921.“³⁵⁷ Ve *Zprávách* za rok 1921 skutečně není o Havlíčkově památníku žádná zmínka.³⁵⁸

Stuna se také velmi pozitivně vyjadřoval k Petrovým příspěvkům k německobrodským dějinám: „*S radostí čtu, pane profesore, Vaše příspěvky k dějinám brodským. Když srovnám tuto záslužnou Vaši práci proti tomu životu, jaký asi v Brodě je a jak se zračí v těch zprávách v místních Vašich novinách, vynikne tím více trvalost Vaší práce, jež mimo to je důkazem, co*

³⁵² Tamtéž, dopis Stanislava Stuny ze dne 10. 9. 1919.

³⁵³ Tamtéž.

³⁵⁴ VIII. *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1918 – 1921*. Německý Brod 1923.

³⁵⁵ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, vizitka Stanislava Stuny bez datace.

³⁵⁶ Tamtéž, dopis Stanislava Stuny ze dne 6. 10. 1921.

³⁵⁷ Tamtéž, dopis Stanislava Stuny bez datace. Předpokládaná datace podle řešené tematiky – 1919-1921.

³⁵⁸ Zpráva o činnosti městského muzea v letech 1919 – 1921. In *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1919 – 1921*. Německý Brod 1923.

v nynější materialistické době trochu ideálnosti zmůže. Ovšem nelze upříti, že Vaše příspěvky mají velkou cenu pro budoucnost, jimiž zase učiněn další krok k uskutečnění monografie o Brodě.³⁵⁹ Míňeny jsou pravděpodobně články ze série „O starých domech německobrodských“, které vycházely ve Zprávách městského muzea v Německém Brodě na pokračování a na kterých se v počátku vydávání účastnil spolu s Petrem i sám Stuna. Stanislav Stuna řeší častý problém pro instituce, kterým jsou nedostatečné finance: „*Onehdy sešel jsem se s ministrem zdravotnictví na jedné meziministerské konferenci s Dr. Šustou, říkal mi, že v Brodě nyní poměry nestojí za nic, že mu píše mnoho úředníků, aby se přičinil, aby je dostal odtamtud.*“³⁶⁰

Přátelé Petr a Stuna si byli také oporou. Mezi dopisy od Stanislava Stuny nechybí přání, podpora a politování. Součástí přání do nového roku 1922 je tak i povzbuzení týkající oblasti pracovní: „*Také já Vám do tohoto roku přeji vše to nejlepší a zejména přál bych si, aby se Vám podařilo z dějin našich vykouzlit ten nejlepší obraz o Německém Brodě. Víím, že máte s tím značnou práci, než budete tak mít velkou zásluhu.*“³⁶¹

V souvislosti s muzeem a muzejními Zprávami dodává: „*Jistě máte s tím muzeem značnou práci, jež nyní po vykonané téměř práci bude Vás to těšit. Snad Vám hodně teď pomůže kol. Vaniček. Vítám, že se opět někdo počíná o věc zajímat a že je to člověk s univerzitním vzděláním. Ti učitelé – ač nelze jejich činnost nikterak padnouti – přece na nějakou větší práci nestačí. K Dr. Vaničkovi ještě dopíši.*“³⁶² Stuna tak reaguje na fakt, že po mnoho let byly do kuratoria voleny osoby zejména z řad místních učitelů, jejichž počet ve složení kuratoria nad jinými značně převažoval.³⁶³

„*Potěšilo mne moc, že jste se zase přičinil o otevření muzea. Měl jsem z toho velikou radost. Škoda jen, že zápasíte s nedostatkem místností.*“ Takto se Stanislav Stuna vyjádřil k Petrově snad pro Německý a i dnešní Havlíčkův Brod nejzáslušnější činnosti a to zisku Havlíčkova domu pro německobrodské muzeum. Prostory Havlíčkova domu získalo muzeum v roce 1920 a počáteční problém s nedostatkem místností spočíval v pomalém vystěhovávání nájemníků z tohoto domu.³⁶⁴ Prostory domu, kde žil spisovatel Karel Havlíček Borovský využívá muzeum také dnes.

³⁵⁹ Tamtéž, dopis Stanislava Stuny ze dne 6. 10. 1921.

³⁶⁰ Dopis Stanislava Stuny bez přesné datace.

³⁶¹ Dopis Stanislava Stuny ze dne 27. 1. 1922.

³⁶² Tamtéž.

³⁶³ Zpráva o činnosti kuratoria městského muzea v letech 1919 – 1921. In *Zprávy Městského muzea v Německém Brodě 1918 – 1921*. Německý Brod 1923, s. 76-77.

³⁶⁴ Zpráva o činnosti kuratoria městského muzea v letech 1919 – 1921. In *Zprávy Městského muzea v Německém Brodě 1918 – 1921*. Německý Brod 1923, s. 76.

Z obnoveného vydávání Zpráv po válce mělo radost mnoho osobností,³⁶⁵ jak Stuna zmiňuje: „Rovněž vydávání „Zpráv městského musea“ je čin velice záslužný. U Dr. Vojtiška jsem intervenoval. Snad už Vám dopsal. Ministerský rada Dr. Wirth měl velikou radost z toho, že opětně přistupujete k vydávání muzejních zpráv. Však říkal, že by bylo škoda, kdyby zanikly. Ale také mi kladl na srdce, abych Vám dopsal, byste zachovali ten pěkný reprezentativní formát.“³⁶⁶ Stanislav Stuna sbíral pro Zprávy, co nejvíce autorů a jejich příspěvků.³⁶⁷ Otázky týkající se jejich vydávání řešil Stanislav Stuna téměř v každém dopise pro Františka Petra.

Na muzejních Zprávách se podílel i sám Stuna. „V příloze posílám Vám pro „Zprávy musea německobrodského“ příspěvek o škole. Použil jsem výpisků Růžičkových, doplnil jsem je však na mnoha místech z pramenů ve zdejších knihovnách. Je to úhrnná práce o škole brodské a tak doufám bude se do „Zpráv“ hoditi.“³⁶⁸ Tento příspěvek vyšel ve Zprávách za 1924 – 1925.³⁶⁹

Stuna měl neobyčejný rozhled a neunikly mu žádné novinky týkající se Německého Brodu. „Pane profesore, na doklad, že mi sdělil prof. Šimák, co sám zařídil přímo v Brodě, přikládám jeho dopis na dopisnici, kterýžto dopis poslal mi v obálce. Já jsem byl zvědavý, co tomu řeknou na okresním výboru, poněvadž připadá mi směšné dáti psátí dějiny okresu německo-brodského studentem.“³⁷⁰

Z dopisů konzervátora Stanislava Stuny se dozvídáme i o Petrově další historické a památkářské práci. „V úctě podepsaný prosí o laskavé sestavení seznamu všech pravěkých a ranně-historických památek (hradišť, sídlišť, pohřebišť, sbírek), jichž vlastnictví při provádění pozemkové reformy bude nebo by mohlo být změněno. V kladném případě budiž laskavě

³⁶⁵ „Zejména vydání „Zpráv“ vyvolalo zde na povolaných místech zase uspokojení a přesvědčení o poctivé snaze.“ Dopis Stanislava Stuny ze dne 23. března 1923.

³⁶⁶ Viz Příloha. Stejný formát se zachoval v letech 1916 – 1938.

³⁶⁷ „Co se týče jeho příspěvku, tedy sdělil mi, že veškeré pátrání v klášteře křížovnickém po tom domnělém plánu města Německého Brodu zůstalo bezvýsledným. A přetrvání to dalo se důkladně. Pomáhali převor i velmistr. Za to ale dostane Dr. Wirth plán Brodu ze 17. století z Vidně z archivu vojenského. Už je pryj na cestě. A tu slíbil mi, že asi do měsíce Vám pošle příspěvek dle tohoto pryj velice přesného plánu. Možná, že přinese plán ten všelijaké objasnění. Dr. Borovička má seznam všech rukopisů a listin náležejících k muzeu německo-brodskému hotový. Dokonce už má již vyřazeno a odepsáno ke korektuře. Jen malé doplňky scházejí. Původně to chtěl otisknout ve zprávách archivu zemského, ale když teď zprávy pro nemoc pražského archiváře nevycházejí, tedy je ochota to vytisknouti ve Zprávách Vašich. Dr. Hanuš Opočenský, archivář ministerstva zahraničních věcí, má dosud hotový k tisku svého času muzeu v Německém Brodě slíbený článek pro Zprávy. Na požádání pošle ho okamžitě. Dr. Volf, vrchní bibliothekář muzea národního v Praze pošle Vám něco zajímavého pryj z tamější krajiny. Dopíše mu o tom svém a pošlete staré 2 ročníky „Zpráv“. On totiž zajímá se o tu píseň o králi Marokánském. On má také několik versí. Za to by mohl něco napsati, totiž ten za německobrodsko ještě více obohatíte, nežli dosud to udělal Dr. Vyskočil.“ Dopis Stanislava Stuny ze dne 19. 5. 1922.

³⁶⁸ Dopis Stanislava Stuny ze dne 17. září 1925.

³⁶⁹ STUNA, Stanislav. Škola v Německém Brodě. In: Zprávy městského musea v Německém Brodě 1924 – 1925. Německý Brod 1926, s. 49.

³⁷⁰ Dopis Stanislava Stuny ze dne 28. prosince 1922.

v seznamu uvedeno přesné místní označení památky (okres, obec, velkostatek, dvůr, místní jméno památky nebo nejbližšího jejího okolí, parcelní číslo), jméno dosavadního majitele a konečně způsob, jež by mohlo být při nové úpravě o památku nejlépe postaráno.³⁷¹

Stuna pravidelně sledoval vývoj německobrodského muzea. K získání sbírky po Karlu Havlíčku Borovském se vyjádřil takto: „S potěšením jsem četl zprávu v „Hlasech“, že už nábytek Havlíčkův je definitivně v majetku muzea. Pro Něm. Brod rozhodně je to znamenitá investice. To ustalování Vám zajisté dá ještě práci a bude mít za následek, že tím muzeum bude zkráceno na místnostech.“³⁷² Muzeum získalo nábytek K. H. Borovského až po několikaleté snaze v říjnu roku 1923.³⁷³ Tento nábytek se v muzeu nachází dodnes.³⁷⁴ Stuna reaguje pravděpodobně na Petrovo postěžování s problematikou místností pro muzeum v Havlíčkově domě: „Je veliká škoda, že nemůžete ustalovati Havlíčkův byt. Spořitelna by měla mít na věci větší zájem a opatřiti kolegu Vaničkovi náhradní byt. Jsem jist, že ku př. v Hořicích by to spořitelna městská udělala a takovou atrakci města by uskutečnila co nejdříve.“ František Petr získal sice pro prostory muzea Havlíčkův dům, ten byl však kvůli zákonu o ochraně nájemníků uvolňován pro prostory muzea postupně část po části. Havlíčkův dům byl získán 1920, je tedy patrné, že problematiku uvolňování Havlíčkova domu přetrvávalo po několik let.³⁷⁵

Stanislav Stuna si s Františkem Petrem dopisoval i o své práci. Tato korespondence je bezpochyby výbornou pramennou základnou pro práci o životě Stanislava Stuny. Stanislav Stuna pravidelně Františka Petra informoval o nových pracovních záležitostech,³⁷⁶ dále např. o svém zdraví.³⁷⁷

Dopisy Stanislava Stuny jsou především dokladem a ukázkou přípravy pro vydávání *Zpráv městského muzea v Německém Brodě*. Stuna reaguje na vývoj všech příspěvků a přispěvatelů. V mnoha dopisech se odkazuje zejména na práci všech přispívajících a důvodů, proč do Zpráv nemohou přispět. Z korespondence lze tak vysledovat i život přispívajících,

³⁷¹ Dopis Stanislava Stuny bez datace, č. j. 13/22.

³⁷² Dopis Stanislava Stuny ze dne 24. října 1923.

³⁷³ Zpráva o činnosti kuratoria městského muzea v letech 1922 – 1923. In: *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1922 – 1923*. Německý Brod 1924, s. 71.

³⁷⁴ Expozice Muzea Vysočiny Havlíčkův Brod.

³⁷⁵ Zpráva o činnosti kuratoria městského muzea v letech 1919 – 1921. In: *Zprávy Městského muzea v Německém Brodě 1919 - 1921*. Německý Brod 1923.

³⁷⁶ „Stále jsem myslel, že se podívám letos zase do Brodu, ale zkazilo se mi to. Byl jsem totiž pověřen vedením státního ústavu pro mladistvé provinilce v Košicích a tak koncem tohoto měsíce se tam odebirám. Je to místo, které doposud bylo jen přechodně obsazováno a má se konečně, bude-li uzákoněna osnova zákona o soudnictví nad mladistvými, dostati do jednotného vedení. Úkol, který mě čeká, je velký, zodpovědný a proto toto své exponování pokládám i pro mou osobu za čestné. Samozřejmě že i po stránce materiální bude výhodné...“ Dopis Stanislava Stuny ze dne 17. září 1925.

³⁷⁷ Chřipka mě také potrápila a tak teprve tento týden jsem zase pohromadě. Dopis Stanislava Stuny ze dne 13. března 1927.

zejména pak Václava Vojtíška,³⁷⁸ Zdeňka Wirtha,³⁷⁹ Karla Kazbudny,³⁸⁰ J. V. Šimáka,³⁸¹ a mnoho dalších.

Korespondence Stanislava Stuny je také cenným pramenem pro zkoumání dějin muzea v Německém Brodě. V korespondenci se odráží fungování muzea, v době kdy byl Stuna členem jeho kuratoria a všechny aktivity muzea za působení Petra, jako znovuotevření po světové válce, získání nových prostor a vytvoření expozice z památek po Karlu Havlíčku Borovském, financování muzea aj.

Zajímavou pramenou základnou mohou být i pro vývoj památkové péče, konkrétně pak o záchranných pracích na hradě Lipnici.

V neposlední řadě jsou tyto dopisy skvělým hodnocením Petrova vlastivědného díla.

9.5 Korespondence Václava Jaroslava Klofáče

Václav Jaroslav Klofáč (1868 – 1942) je znám jako český buržoazní politik, zakladatel a předseda České strany národně - sociální (1897). V letech 1901 – 18 byl poslancem říšské rady, v letech 1918 – 20 pak ministr národní obrany a v letech 1920 – 38 místopředseda senátu. V roce 1938 byl spoluzakladatelem Strany národní jednoty.³⁸² V Německém Brodě se J. V. Klofáč narodil a v letech 1877 – 1885 studoval na brodském gymnáziu, kde se pravděpodobně seznámil s Františkem Petrem. Od ministerstva národní obrany získal darem pro město Německý Brod čtyři rakouská děla, z nichž byla ulita socha Karla Havlíčka Borovského.³⁸³

V korespondenci po Františku Petrovi se dochovalo 5 dopisů od J. V. Klofáče z let 1933 – 35. Jedná se o dopisy ryze přátelského charakteru, Václav Jaroslav Klofáč příteli Petrovi tyká. Psané jsou ručně i na stroji.

³⁷⁸ „„Zprávy“ se nějak opozdily. Dr. Vojtíšek má tolik práce, že skutečně musím ho omluvit. Však by toho nadarmo by nebyl vypsán právě konkurs na třetího [nečitelné] úředníka v archivu města Prahy, kdyby toho nebylo zapotřebí. On ale nezahlí s prací pro Brod. Naopak při studiu věci přichází na nové poznatky zejména na výslovné styky německého Brodu s městy moravskými až s Kroměříží. Říká proto, že musí ještě tyto otázky vyřešit. S tou knihou brodskou, co měl vypůjčenou, s tou by byl hotov, ale s tou druhou, co se nedávno nabylo, to je ještě obsírnější. Už jí má celou opsanou a [nečitelné] na věci pracuje. Nebude ale povolení litovati, kde to aspoň přece důkladná a Brod tím učiní ještě známějším.“ Žádný z příspěvků od Dr. Vojtíška ve Zprávách v následujících letech otištěn nebyl. Dopis Stanislava Stuny ze dne 17. září 1925.

³⁷⁹ Dopis Stanislava Stuny ze dne 19. května 1922.

³⁸⁰ Dopis Stanislava Stuny bez přesné datace.

³⁸¹ Dopis Stanislava Stuny ze dne 28. prosince 1922.

³⁸² *Malá československá encyklopedie*. Svazek 3. Praha 1986, s. 409.

³⁸³ SOCHR Jiří – SOCHROVÁ Marie. *Havlíčkův Brod a okolí*. Havlíkův Brod 1992, s. 62.

Přátelé Klofáč a Petr spolu řeší především vše, co se týká německobrodského gymnázia. Jedním z hlavních témat 5 dopisů je tak příprava na oslavu dvě stě letého výročí gymnázia. Klofáč s Petrem o těchto oslavách hovořili především osobně a již dopředu se rozhodli, že musí být velkolepé. O velkoleposti a především o přípravě almanachu k této události Klofáč Petrovi napsal: „*Pozoruji, že myslí si to i jiní, přikládám Ti na příklad dopis spisovatele Jos. Jahody. Ten almanach, o kterém píše, jistě můžeme vydat, ale bude to velká práce, vyhledat po ročnících všechny, kteří na německobrodském gymnáziu studovali a pro pokrok našeho národa něco mimořádného znamenali. Bude těch mužů víc než dost a snad víc než na jiných gymnáziích, těch Dobrovských, Smetanů a Havlíčků všude nemají.*“³⁸⁴ Klofáč a Jahoda se navíc domluvili, že bude nejvhodnější, aby zmiňovaný almanach redigoval právě František Petr.³⁸⁵ Almanach k výročí 200 let Gymnázia v Německém Brodě byl vydán ještě v roce 1933 a Petr ho skutečně redigoval.³⁸⁶

Josef Václav Klofáč, místopředseda senátu, měl velký zájem, aby se brodští přátelé pravidelně scházeli a řešili společně otázky týkající se města, gymnázia, slavných rodáků a výročí, které se s městem Německý Brod pojily. Brodské rodáky působící v Praze neváhal svolat a společně s nimi zájem o rodné město a studentská léta probrat na schůzce. Společně pak řešili pravidelně zejména přípravu na slavnosti města Německého Brodu. Mezi německobrodské rodáky působící v Praze, zejména v úřadech, patřili např. akademický malíř Štáfl, vrchní odborný rada Krejza, generál Pelikán, vrchní soudní rada Pospíšil, redaktor československé tiskové kanceláře Springer aj. Pro přípravu na oslavy města plánované na rok 1933 tito pánové zvolili ze svých řad komisi. Klofáč zdůrazňoval, že o všech plánech a jednáních této komise bude přítel Petra pravidelně informovat.³⁸⁷

Plány a přípravu na německobrodské slavnosti přátelé Klofáč a Petr neřešili jen písemně, ale pravidelně se zejména kvůli těmto záležitostem scházeli osobně. Osobně chtěl např. Klofáč probrat přeložení termínu konání slavností: „*V sobotu do Německého Brodu přijedeme autem, abychom se o některých podrobnostech ústně dohodli. Není možno slavnosti pořádati už na konci června, poněvadž v té době v Praze katolíci a agráři pořádají ohromné manifestace, ke kterým se očekává 100 tisíc lidí. S tím faktem musíme počítati;*

³⁸⁴ SOKA HB, PETR, kar. II.13, inv. č. 107, dopis Josefa Václava Klofáče ze dne 9. 2. 1933.

³⁸⁵ Tamtéž.

³⁸⁶ *Dvě stě let gymnasia v Německém Brodě.* Německý Brod 1933.

³⁸⁷ O plánech komise Klofáč napsal: „*Chceme, aby v té době Něm. Brod byl zasluženým středem pozornosti celé naší veřejnosti, a proto myslíme na pořádání velké výstavy všech památek po Kar. Havlíčku Borovském, a aby současně nebyl přítom ignorován Dobrovský, Smetana, Rubeš a jiní národní buditelé, kteří na německobrodském gymnasiu studovali. Promysleme také otázku slavnostního listu a almanachu, v němž by byli fotografie těch, kteří v Brodě studovali a veřejnou svou činností sloužili gymnasiu ku cti.*“ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Josefa Václava Klofáče ze dne 13. 11. 1933.

scházeli by nám kolegové – kněží a také mnozí z agrárního tábora.“³⁸⁸ Uspořádání výstavy navrhnul J. V. Klofáč na termín 5., 6. a 7. července.³⁸⁹

Město Německý Brod měl J. V. Klofáč velmi rád. Chtěl, aby se o městě nejen mluvilo a bylo známo nejen kvůli své kráse, historii a slavným rodákům, ale aby se do budoucna město rozvíjelo, zároveň však, aby stavební rozvoj neponičil jeho historický obraz. J. V. Klofáč si tak s Františkem Petrem notoval i v oblasti památkové péče.³⁹⁰ Klofáč si také velmi cenil, že přítel Petr popisuje dějiny jejich rodného města a zajišťuje tak městu popularitu.³⁹¹ Jedním z dopisů je pozvánka na třídní sraz třídy oktávy roku 1885. František Petr se má na tento sraz dostavit do hostince U Vodičků, sebou má vzít i ředitele a ostatní profesory z gymnázia.³⁹²

Také Josef Václav Klofáč se zajímal a vyjadřoval k Petrově historické práci. Zejména ho přitahovala díla týkající se osoby Karla Havlíčka Borovského, neunikla mu tak publikace přítele Františka Petra o slavném novináři.³⁹³ O ní po přečtení napsal: „*Hned včera dal jsem se do četby Tvé zajímavé knížky „Po stopách Havlíčkových v Německém Brodě“.* Je to velmi hezounky a informativně napsáno a musím doznat, že také já sám, který tolik Havlíčka studoval, našel jsem tam některé docela nové věci a že vůbec celá ta knížka ukazuje, jak šel si opravdu důkladně po stopách Havlíčkových, jak studuješ stále historii našeho rodného města a jak máš ten Německý Brod stejně rád jako já, a někteří z mých pražských přátel.“³⁹⁴

Karel Havlíček Borovský byl častým tématem debat německobrodských přátel. Klofáč Petra informoval o novinkách, které v rámci studia Havlíčka zjistil. Neuniklo mu ani žádné dílo, které se Havlíčkovi věnovalo. Do rukou se mu např. dostal deník z roku 1844, kde je popsáno, jak se Havlíček vrátil domů do Německého Brodu a začal se věnovat přípravě divadelních her. Klofáče nové informace z pramenů překvapily: „*Pro mne jest novinkou, že Havlíček nezačal hrát na „Holubníku“ nýbrž ve staré škole. Mám tu seznam všech herců a divadelních*

³⁸⁸ Tamtéž, dopis Josefa Václava Klofáče ze dne 14. 1. 1935.

³⁸⁹ Tamtéž.

³⁹⁰ V jednom z dopisů si J. V. Klofáč postěžoval: „*Proto jsem si v pondělí večer z radničního balkonu zahromoval proti těm, kteří Něm. Brod hyzdí z důvodů naprosto sobeckých jen proto , že nejsou skutečnými Broďáky a nemají Brodu rádi a nechápou, že krása tohoto města nepatří jenom nám , nýbrž celému národu. Když ve Francii město Aras bylo Němci úplně zničeno, Francie poskytla pomoc k znovuvzkříšení tohoto starodávného města, ale hlavní podmínka byla, že zas musí být průčelí domů taková, jako bývala a tam vzadu si to dělejte, jak chcete.... To má platit také pro nás a zejména v Německém Brodě, neboť neznám krásnějšího města nežli Brod...“* SOKA HB, František Petr, inv. č. 107, dopis Josefa Václava Klofáče ze dne 31. 7. 1935.

³⁹¹ Dopis Josefa Václava Klofáče ze dne 14. 1. 1935.

³⁹² Dopisnice Josefa Václava Klofáče bez datace.

³⁹³ PETR František. *Po stopách Havlíčkových v Německém Brodě*. Německý Brod 1935.

³⁹⁴ Dopis Josefa Václava Klofáče ze dne 13. 7. 1935.

představení a překvapuje mne, jaký byl ohromný příjem v tehdejší době. Novinkou také pro mě bylo, že Havlíček hrál též německy, a sice se svými brodskými přáteli ve Věži.“³⁹⁵

Korespondence Josefa Václava Klofáče jsou zásadní pramennou základnou pro zkoumání oslav dvou set letého výročí gymnázia. Lze z ní vystudovat téměř celou přípravu na toto jubileum a výčet osob, které se na ni účastnili. Tyto dopisy jsou také informačním zdrojem pro studium aktivit politika J. V. Klofáče.

František Petr a Josef Václav Klofáč se spolu přátelili od gymnaziálních let a celý svůj život spolu udržovali přímý a písemný kontakt. Klofáčova korespondence je další hodnocení Petrovy práce. Velmi hezky komentuje publikaci o Karlu Havlíčku Borovském.

9.6 Korespondence s Josefem Vítězslavem Šimákem

Josef Vítězslav Šimák (1870 – 1941) byl českým historikem a profesorem na Karlově Univerzitě. Zabýval se zejména staršími dějinami, zejména středověkými. Jeho nejznámější historické dílo je *Středověká kolonizace českých zemí*.³⁹⁶ Byl správcem Městského archivu v Trutnově. Napsal řadu vědeckých a popularizačních statí a publikoval v předních českých časopisech (Český časopis historický, Český lid, Časopis pro dějiny venkova). Mezi jeho monografie patří např. Soupis památek historických a uměleckých politického okresu Trutnovského, Kronika československá, Kniha o House, Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské a mnoho dalších. Byl redaktorem Časopisu Společnosti přátel starožitností českých a stálý pracovník řady redakcí vlastivědných časopisů, konzervátorem památkové péče, řídil archeologické výkopy na Trutnovsku, byl členem předních českých spolků a sdružení.³⁹⁷

V pozůstalosti profesora Petra se dochovaly celkem 3 dopisy Dr. J. V. Šimáka, všechny jsou z roku 1922. Jsou charakteru neformálního, jedná se o dopisnice psané ručně.

Dopisnice jsou adresovány Františku Petrovi jako redaktorovi muzejních Zpráv, kolegovi a profesoru německobrodského gymnázia. Odeslané jsou z pražské adresy Tyšova 6.

Také J. V. Šimák patřil mezi přispěvatele a iniciátory přispívání do muzejních Zpráv. Pro Zprávy městského muzea v Německém Brodě vypracoval články Krajina

³⁹⁵ Tamtéž.

³⁹⁶ *Malá československá encyklopedie Š-Ž*. Svazek 6. Praha 1987, s. 33.

³⁹⁷ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha 2000. ISBN 80-7277-023-3, s. 624.

německobrodská v době Husově,³⁹⁸ Školy na Německobrodsku ke konci doby Josefínské aj.³⁹⁹

Sháněl ale i nové přispívající, zejména z řad svých studentů a o nalezených tématech hodících se do Zpráv neváhal Františka Petra informovat: „*Velectěný pane kolego, pro Musejní zprávy pošlu Vám „Popis osob katolických a nekatolických z panství Lipnického z r. 1621“ z archivu min. vnitra. Text bude ale u mne, zpravování jsem svěřil svému posluchači rodáku brodskému p. Brochsneiderovi.*“⁴⁰⁰ Tento článek vyšel ještě téhož roku ve Zprávách městského muzea v Německém Brodě.⁴⁰¹ Šimák navíc dodává, že by problematiku popisu katolických a nekatolických osob zpracoval raději o městě Německý Brod, na tomto soupisu už tehdy pracoval profesor Jelínek.⁴⁰²

Šimáka, stejně jako mnoho dalších přispívajících do Zpráv, žádal o příspěvky a zájem o prameny týkající se Německého Brodu v první řadě Stanislav Stuna.⁴⁰³ Tomu se příliš nelíbilo, že nechává J. V. Šimák sepisovat dějiny mladým studentem.⁴⁰⁴ S návrhem dát šanci mladým studentům přišel doktor Šimák hned několikrát,⁴⁰⁵ bohužel nevíme, jak se k této otázce stavěl profesor Petr.

Dopisy Josefa Vítězslava Šimáka jsou spíše doplňujícím materiálem ke korespondenci Stanislava Stuny. Propojením této korespondence získáváme obraz dobového náhledu na publikování studentů.

³⁹⁸ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Krajina německobrodská v době Husově. In *VI. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1917.

³⁹⁹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Školy na Německobrodská ke konci doby Josefínské. In *VII. Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1917*. Německý Brod 1918.

⁴⁰⁰ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopisnice J. V. Šimáka ze dne 13. 2. 1922.

⁴⁰¹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Popis víry na panství Lipnickém r. 1651. In *VIII. Zprávy městského muzea v Německém Brodě (r. 1918-1921)*. Německý Brod 1922.

⁴⁰² Dopisnice J. V. Šimáka ze dne 13. 2. 1922.

⁴⁰³ Tamtéž, inv. č. 107, dopisnice J. V. Šimáka bez datace. Viz např.: „*Pan rada Stuna mne žádal jménem Vašeho muzea o někoho, kdo by se uvázal o sběr listin a pramenů pro Německý Brod.*“ Tamtéž.

⁴⁰⁴ „*Pane profesore, na doklad, že mi sdělil prof. Šimák, co sám zařídil přímo v Brodě, přikládám jeho dopis na dopisnici, kterýžto dopis poslal mi v obálce. Já jsem byl zvědavý, co tomu řeknou na okresním výboru, poněvadž připadá mi směšné dáti psáti dějiny okresu německo-brodského studentem. Neznám onoho studenta, ale přece vždy nemá takový hoch takový rozhled po dějinách, aby mohl psáti takový výsek z dějin. Já jsem ovšem upozornil Dr. Šimáka, že to asi nebude [nečitelné]. On však myslí, že takový student může si takovou práci pomalu připravovati a vypisovati si příslušný materiál z pramenů archivních. Když jsem Dr. Šimáka navštívil v té věci v bytě, tehdy jsem mu hned řekl, když se chtěl odporučovati na tu práci studujícího Bochschnaidera, že to rozhodně nejde, že nezná místní poměry a tu on mi řekl, že řekne druhému profesorovi dějin a ten že mu někoho z toho kraje doporučí. – Když ale zase přišel s tím Jelínkem, nevím. Pane profesore, prosím Vás, omluvte mne u okresního výboru, původně mi Dr. Šimák řekl, že sám okresnímu výboru v té věci napíše, pak ale jak z dopisu vidno, měl psáti Vám, a zase z Vašeho dopisu vychází, že asi Vám nepsal. Poněvadž ale Dr. Šimák rozhodně ten úkol na [nečitelné]. Pro jiné zručné zaměstnání zítí nemůže, tedy musíme se poohlédnouti po jiném. Vyčkám ale Vaši odpovědi, až co tomu řeknou na okresním výboru.*“ Dopis Stanislava Stuny Františku Petrovi ze dne 28. prosince 1922.

⁴⁰⁵ Dopisnice J. V. Šimáka ze dne 9. října 1922.

Jisté je, že doktor Šimák do *Zpráv městského muzea v Německém Brodě* přispíval pravidelně a velmi ochotně.

9.7 Korespondence Otakara Štáfla

Otakar Štáfl (1884 – 1945) je znám, jako akademický malíř, grafik a ilustrátor dětských knih. Byl žákem krajinářské školy F. Engelmüllera. Narodil se v Německém Brodě, gymnázium zde studoval v letech 1897 – 1903. Štáfl byl organizátorem kulturního života ve městě Německý Brod. Známa je jeho tvorba z oblasti Vysokých Tater, ve svých akvarelech zachytil i starý Brod a malířsky připomněl osudy Karla Havlíčka Borovského.⁴⁰⁶

Tři dopisy Otakara Štáfla pro Františka Petra jsou z let 1934 – 1935. Psané jsou ručně, všechny mají hlavičku přípravného výboru pro oslavy 200let Gymnázia v Německém Brodě, jehož byl O. Štáfl jednatelem.⁴⁰⁷

Předním tématem dopisů od Otakara Štáfla tedy byla významná kulturní slavnost města Německý Brod – výroční oslava založení gymnázia. Štáfl se s Petrem dělil o účasti na přípravách na slavnost. Tu přislíbil např.: Dr. Kazbunda, Dr. Hartl, Dr. Vyskočil a mnoho dalších. Přípravy zahrnovaly zejména zajištění materiálu pro výstavu, ta zahrnovala z velké části opět materiály o životě K. H. Borovského. Také František Petr se účastnil na přípravách výstavy a slavnosti, Štáfl od něj sháněl množství materiálů, mimo jiné týkající Havlíčka: „Nyní bych Vás prosil, pane profesore, kdybyste byl tak laskav a sdělil mi, nebo mi laskavě poslal - máte-li nějaký seznam věcí K. H. B. ve Vašem Museu. Rád bych si to prostudoval a dle toho, co je u Vás - obstaral bych ostatní.“⁴⁰⁸

Připravovaná výstava měla být velkolepá, pro Městské muzeum konání výstavy v Německém Brodě navíc přinášelo značné výhody: „Tedy řeknu Vám, pane profesore – výstava Havlíčkova bude skvělá a hlavně 2/3 zůstane Vám v brodském museu – To vše Vám dáme. Přišel jsem k tomu náhledu, že dáváme-li již do toho tolik peněz, ať to zůstane pohromadě – aby měl Brod – město Havlíčkovo – opravdu největší sbírku Havlíčkovu.“⁴⁰⁹

⁴⁰⁶ SOCHR Jiří – SOCHROVÁ Marie. *Havlíčkův Brod a okolí*. Havlíčkův Brod 1992, s. 65.

⁴⁰⁷ Přesné označení odesílatele je: „PŘÍPRAVNÝ VÝBOR PRO OSLAVY 200LETÉHO TRVÁNÍ GYMNASIA V NĚMECKÉM BRODĚ – Zprávy adresujte na jednatele: O. ŠTÁFL, PRAHA XII., Mánesova 20.“ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopisy Otakara Štáfla.

⁴⁰⁸ Dopis Otakara Štáfla ze dne 17. 10. 1934.

⁴⁰⁹ Dopis Otakara Štáfla ze dne 30. 5. 1935.

Celá akce ovšem byla velmi náročná po finanční stránce. V dopise ze dne 27. února František Petr žádal Štáfla o informace ceny tisku. Štáfl v té věci Petrovi odpovídá: „*Píšu tedy co by stálo 10 příloh vytisknutých hlubtisku. Při nákladu 1.000. – 2500 Kč – ale potřebuji na to nejméně 3 týdny až 4 týdny. Je pravda, že časopisy přinášejí obrázky tiskem z hloubky - ale to jsou celé archy.*“ Nejvíce Štáfl Petrovi doporučuje nový stroj na hlubtisk od firmy Neubert. Štáfl výsledky tohoto tisku velmi pochvaluje a posílá Petrovi ukázkou. Cena 10 obrázků při nákladu 1000 kusů stála 1800 korun.⁴¹⁰

Takto vytisknuty měly být obrázky týkající se výstavy: hlavní škola (tedy kaple sv. Barbory), gymnázium, Havlíčkův dům, fotografie Havlíčka a řada významných domů pro Německý Brod.⁴¹¹

Korespondence Otakara Štáfla je velmi dobrý podklad o přípravných pracích a celé jubilejní výstavě při oslavách gymnázia. Obecně se jedná o materiál, který popisuje vývoj výstavnictví v první třetině 20. století, je skvělou ukázkou fungování přípravných sborů, popisuje ceny tisků a obecně financování výstav. Tento pramen je tak dobře využitelný pro studium hospodářských dějin, konkrétně pak oblasti výstavnictví na počátku 20. Století.

9.8 Dopisy Josefa Jahody

Josef Jahoda (1872 – 1946) byl novinářem, prozaikem a básníkem. Na brodském gymnáziu studoval v letech 1883 – 1891. Mezi jeho tvorbu patří např. verše *Německobrodské motivy*, próza *Starý student vypravuje*, jeden ze svých románů věnoval Karlu Havlíčku – *Havlíčkův máj*.⁴¹²

V pozůstalosti po Františku Petrovi se dochovaly tři dopisy od Josefa Jahody, první z dopisů ovšem není určen Františku Petrovi, adresát není zřejmý, pravděpodobně byl určen J. V. Klofáčovi. Tento dopis je čistě přátelského charakteru, je bez přesné datace. V tomto dopise řeší Jahoda osobní záležitosti, stěžuje si na nemoci a smlouvá si se svým přítelem schůzku.⁴¹³

Předním tématem tohoto dopisu jsou ale oslavy jubilea gymnázia. Jahoda příjemci dopisu líčí, jak je rád, že se ujal příprav k těmto oslavám. Sám také přispěl svými nápady

⁴¹⁰ Tamtéž.

⁴¹¹ Dopis Otakara Štáfla ze dne 21. 5. 1935.

⁴¹² SOCHR Jiří – SOCHROVÁ Marie. *Havlíčkův Brod a okolí*. Havlíčkův Brod 1992, s. 61.

⁴¹³ „*Chtěl jsem Tě v Praze navštívit a ústně Ti sdělit svůj návrh, ale jsem ještě po dlouhé nemoci trochu slab a obávám se cesty do Prahy.*“ Dopis Josefa Jahody bez datace.

k připravovaným slavnostem: „*Myslil bych, že nejlepší památkou na to výročí by bylo vydat almanach, jehož nejpodstatnější částí by byl seznam všech vynikajících kulturních, politických, sociálních, hospodářských pracovníků, kteří na brodském gymnasiu studovali, ale ne snad jen výčet jmenný, ale i ocenění a význam jeho práce pro náš národ.*“⁴¹⁴ Almanach k oslavám 200 let od založení brodského gymnázia opravdu vyšel, charakter měl vesměs obdobný, jako plánovaný Jahodův.⁴¹⁵ O Františku Petrovi se v tomto dopisu píše: „*látka je veliká. Je vůbec k tomu dost impuls. A tu myslím, že ty jako nejznámější a nejvýraznější z žijících brodských abiturientů, měl bys učinit výzvu a ustanovit někoho, aby se práce ujal. Podle mého skromného mínění mohl by to být prof. Petr, který se dějinami brodskými zabývá a kterému by i jiní poskytli materiál.*“⁴¹⁶

Dva dopisy určené přímo Františku Petrovi jsou psané ručně, jeden je bez datace, druhý je z roku 1936.

Jahoda využíval Petra pro shánění materiálu k jeho práci. Když pracoval na románu o Brodě,⁴¹⁷ žádal o mapku Německého Brodu, článek J. V. Klofáče o Havlíčkovi a jeho divadelní činnosti a pamětní list ze čtyřicetiletého trvání divadelních ochotníků v Německém Brodě z r. 1893. Jahoda byl Petrovi za zaslání těchto materiálů velmi vděčný, své prosby odůvodnil slovy: „*Budu Vám velmi vděčen, jestli mi prodáte, nebo zapůjčíte ty věci. Nemám už v Brodě nikoho, na koho bych se mohl obrátit.*“⁴¹⁸

I Josef Jahoda se zajímal o Zprávy městského muzea v Německém Brodě. „*Zprávy už nevycházejí?*“, takto se strachoval Jahoda v jednom z dopisů pro Petra, po krátké prodlevě vycházení muzejních Zpráv.⁴¹⁹

Druhý z dopisů Josefa Jahody je adresován Petrovi a Jednotě svazu národního osvobození a okresnímu osvětovému sboru. Tato jednota, pozvala Josefa Jahodu, aby v Brodě uspořádal přednášku. Jahoda velmi ochotně souhlasil, vzhledem k nemoci požádal o přeložení termínu této přednášky.⁴²⁰

Tyto tři dopisy jsou dobrým zdrojem pro studium o životě a práci Josefa Jahody. Přinášejí další informace o oslavách německobrodského gymnázia. Dopis určený neznámému adresátovi je hodnocením historické práce Františka Petra. Nabízí se samozřejmě podle obsahu vypátrat, komu byl určen a dále, jak se tento dopis dostal do pozůstalosti Františka

⁴¹⁴ Dopis Josefa Jahody bez datace.

⁴¹⁵ *Dvě stě let gymnasia v Německém Brodě*. Německý Brod 1933.

⁴¹⁶ Dopis Josefa Jahody bez adresáta a datace.

⁴¹⁷ Jedná se o román *Havlíčkův máj*. Dopis Josefa Jahody ze dne 14. 4. 1936.

⁴¹⁸ Tamtéž.

⁴¹⁹ Dopis Josefa Jahody ze dne 14. 4. 1936.

⁴²⁰ Tamtéž, dopis Josefa Jahody bez datace.

Petra. Pravděpodobně byl adresátem přeposlán. Z Jahodovy korespondence se nově dozvídáme o další Petrově činnosti - členství v Jednotě svazu národního osvobození.

9.9 Korespondence Karla Kazbundy

Karel Kazbunda (1888 – 1982) byl českým historikem a pozitivistou. Zabýval se zejména dějinami roku 1848 a českou politikou 2. poloviny 19. století.⁴²¹ V letech 1930-31 působil jako přednosta kulturně-historické komise na čs. vyslanectví ve Vídni, od roku 1921 působil jako úředník ministerstva zahraničních věcí, byl docentem novějších čs. dějin na filozofické fakultě pražské univerzity. Podílel se na provádění archivní a spisové rozluky podle česko-rakouské archivní úmluvy v roce 1920, zasloužil se o navrácení archiválií odvezených za okupace.

Jeho publikační činnost se týkala archivní a historické oblasti. Vedle politických dějin 19. století se jeho práce týkala zejména osoby K. H. Borovského.⁴²²

Po Karlu Kazbundovi se dochovalo 7 dopisů z let 1924–1925. Dopisy adresované Františku Petrovi jsou psané ručně. Na některých dopisech je hlavička Ministerstva zahraničních věcí Československé republiky.⁴²³

Karel Kazbunda posílal Petrovi některé ke zhodnocení materiály. Poslal mu například velmi zajímavý opis dopisu Žáka Havlíčkovi. Zajímavost dopisu shledává Kazbunda zejména v jeho politickém obsahu, jež přibližuje agitaci pro a proti Frankfurtskému parlamentu.⁴²⁴

O Karlu Havlíčku Borovském Kazbunda napsal několik článků, ty byly otištěny zejména v ČČH.⁴²⁵ František Petr měl o tyto články zájem a Kazbunda mu slíbil jejich dodání.⁴²⁶ Články posílal příteli Petrovi také k redigování a zhodnocení.⁴²⁷

Karel Kazbunda se častokrát zmiňuje Petrovi o své tvorbě, její zajímavosti i sběru materiálů. Z nových materiálů pro historickou tvorbu měl Kazbunda velikou radost a dělil se

⁴²¹ Malá československá encyklopedie, svazek 3. Praha 1987, s. 354.

⁴²² HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha 2000. ISBN 80-7277-023-3, s. 307-308.

⁴²³ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopisy Karla Kazbundy z 10. 12. 1925, 9. 12. 1924 a 4. 11. 1924.

⁴²⁴ „Je to tedy dvanáctý známý dopis Žákův. Snad by se hodil p. dr. Stibralovi k doplnění jeho edice k dodatečnému vydání s příslušným komentářem. Dopis je jistě zajímavý pro jeho politický obsah...“ Tamtéž, dopis Karla Kazbundy ze dne 10. 12. 1925.

⁴²⁵ Český časopis historický.

⁴²⁶ „Pokud se mé práce týče, byl bych vděčen za případné sdělení Vašich dispozic a prosil bych v každém případě o zaslání korektury.“ Dopis Karla Kazbundy ze dne 4. 11. 1924.

⁴²⁷ Ke zhodnocení např. posílá článek o Riegrovi. Dopis Karla Kazbundy ze dne 18. 9. 1925.

o ni právě s Petrem. Nejen kvůli sběru materiálu Kazbunda poměrně hodně cestoval. Vedle badání ve Vídni navštěvoval kvůli své práci např. i vzdálenější archivy, např. pařížské.⁴²⁸

Kazbunda patřil k přispěvatelům do muzejních Zpráv. V roce 1925 např. vyšel jeho článek o posledním roce života Karla Havlíčka Borovského.⁴²⁹ V jednom z dopisů např. popisuje průběh práce pro Zprávy: „*Pokud se mé práce týče, byl bych vděčen za případné sdělení Vašich disposic a prosil bych v každém případě o zaslání korektury (Praha IV., Toskánský palác, Archiv ministerstva zahraničních věcí), až bude věc akutní.*“⁴³⁰ Kazbunda rád vyhověl přáním profesora Petra a Stanislava Stuny do Zpráv přispět a pravděpodobně mu nevadilo ani včasné odevzdání článku. Byl nadšený z nových materiálů, které sehnal pro článek o posledním roce života Karla Havlíčka Borovského, a samotnému mu přišlo nejvhodnější, aby tento článek vyšel právě ve Zprávách městského muzea v Německém Brodě. K plánovanému otisknutí tohoto článku dodává: „*Byla by to poslední kapitola chystané knihy o Havl.[vličkovi], z níž některé kapitoly vyšly už v ČČH. Rozsah článku byl by asi dva archy (možná, že o něco méně) sazby ČČH.*“⁴³¹ Termín odevzdání přizpůsobuje kvůli slíbení sepsání prací i pro jiné instituce a periodika: „*Pokud se ujednaného článku týče, dodám jej buď koncem května, nebo v červnu. Pracuji t. č. na článku o Havlíčkovi v době předbřeznové pro ČČH a na pokračování o Riegrově zahraniční akci v letech 1896 a 1870...*“⁴³²

Také Karel Kazbunda někdy bojoval s nedostatkem času: „*Nával nejrůznějších povinností mne zdržel.*“ O průběžných přípravách článku o Havlíčkovi napsal: „*Mám věc v hrubém konceptu připravenou a napíšu ji načisto během 14 dnů. Dostanu se k tomu teprve koncem měsíce.*“ Články o Borovském byly podkladem pro celou knihu: „*Dovolil bych si však opakovati prosbu, aby článek vyšel ještě v letošním ročníku Sborníku, nejpozději počátkem příštího roku. Důvodem toho je můj termín k úplné knize, s kterou počítám kolem července příštího roku.*“⁴³³

František Petr a Karel Kazbunda si vzájemně posílali i hotové články. Kazbunda např. poslal příteli Petrovi práci Pout' do Moskvy.⁴³⁴

⁴²⁸ Tamtéž, dopis Karla Kazbundy ze dne 18. 9. 1925.

⁴²⁹ KAZBUNDA, Karel. Karel Havlíček v posledním roce svého života. In *X. Zprávy městského musea v Německém Brodě* (r. 1924-1925. Německý Brod 1925.

⁴³⁰ Tamtéž, dopis Karla Kazbundy ze dne 10. 12. 1925.

⁴³¹ Kazbunda v dopisu Petrovi navrhuje cenu 250 Kč za arch, zároveň se zavazuje, že článek dodělá v měsíci červnu, možná i dříve. SOKA HB, František Petr, inv. č. 107, dopisy Karla Kazbundy ze dne 9. 12. 1924.

⁴³² Dopis Karla Kazbundy ze dne 13. února 1925.

⁴³³ Dopis Karla Kazbundy ze dne 6. července 1925.

⁴³⁴ Dopis Karla Kazbundy ze dne 13. února 1925.

Tématem Kazbundových dopisů jsou i shledání a náhody. „*Pan oddaný rada Stuna mi sdělil, - což mi nebylo známo – že račte býti totožným s oním pánem, jenž zastupoval, tuším v roce 1890/91 mého otce na jičínské pedagogice.*“⁴³⁵ Ve školním roce 1890/91 Petr skutečně působil na Učitelském ústavu v Jičíně.⁴³⁶

Korespondence Karla Kazbundy mapuje jeho dílo o Karlu Havlíčku Borovském. Ukazuje, jak spisovatel postupoval, co ho při práci ovlivňovalo. Z dopisů je patrná cena za články uveřejňované v ČČH, dozvídáme se tak obecně o dobovém financování publikační činnosti v časopisech a sbornících. Jedná se také o další zdroj pro studium redakční a publikační práce při *Zprávách městského muzea v Německém Brodě*.

Tento dopis je další ukázkou toho, jak fungoval sběr materiálů, v tomto případě pro obrozenecký román.

9.10 Dopis Františka Hamzy

František Hamza (1868 – 1930) byl český prozaik, lékař, profesor Univerzity v Brně. V Luži pod Košumberkem založil léčebný ústav pro tuberkulózní děti. Hamza byl autorem drobných národopisných črt a historických románů z doby národního obrození (*Šimon kouzelník*).⁴³⁷

Dochoval se pouze jeden dopis Dr. Hamzy pro Františka Petra, napsán byl v roce 1927, psaný je ručně.

V tomto dopise prosí Hamza Františka Petra o materiály, jedná se o obrázek kostela a kláštera z r. 1744 a obrázek gymnaziální budovy. Oba tyto obrázky vyšly ve *Zprávách městského muzea v Německém Brodě* a František Hamza zároveň žádá o svolení je použít do svého románu *Šimon Kouzelník*.⁴³⁸

⁴³⁵ Tamtéž.

⁴³⁶ ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 7.

⁴³⁷ *Malá československá encyklopedie*. Svazek 2. Praha 1985, s. 710.

⁴³⁸ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Františka Hamzy ze dne 10. 11. 1927.

9.11 Dopisy Karla Gutha

Karel Guth (1883-1943) byl český historik. Pracoval v Zemském památkovém úřadě v Praze a v historicko-archeologickém oddělení Národního muzea. Působil také jako zemský muzejní inspektor pro Čechy a jako učitel muzejnictví na Státní škole archivní, činný byl ve Svazu českých muzeí. Specializoval se na počátky české architektury v 11. a 12. století. Položil základy vědecky podložené historické archeologie, řídil vykopávky na Vyšehradě a vedl archeologický průzkum Pražského hradu od roku 1925. Byl členem Archeologické komise při ČAVU.⁴³⁹

Po doktorovi Guthovi se v pozůstalosti po Františku Petrovi dochovaly dva dopisy. Tyto dva dopisy jsou z roku 1924. Psané jsou ručně.

Oba dopisy napsal Karel Guth jménem výboru pro pořádání Žižkovi výstavy v jubilejním roce 1924 v Praze. V prvním z dopisů žádá Karel Guth Františka Petra a německobrodské muzeum o materiály k této výstavě. Výstava měla mimo jiné vyobrazovat místa, která se pojí s Žižkovým životem, Karel Guth tak prosí o vyobrazení, kresby a rytiny města Přibyslavi a Německého Brodu, fotografii Žižkova pomníku a fotografii Žižkova pole.⁴⁴⁰

Druhý z dopisů je vlastně poděkováním za vyhovění žádosti a zaslání zmíněných materiálů. Guth zároveň prosí o ještě další doplňující materiály. Slibuje, že náklady výbor zaplatí a zapůjčené materiály budou v pořádku navraceny. Zároveň uvádí přesné datum konání výstavy a to 29. března 1924.⁴⁴¹

Přínos těchto dopisů spočívá v informacích o zmiňované výstavě. Při bádání o výstavách tak může podkrýt, jak probíhal sběr materiálů. V případě studia konkrétně o Žižkově výstavě dopisy poukazují, na jaké prameny se organizátoři výstavy zaměřili a přibližuje i informace o výboru této výstavy. Dokazují i Petrovu ochotu a formu obstarat výstavní materiál.

⁴³⁹ Autor neuveden. Osobnosti: Karel Guth [cit. 2013-06-04]. URL: <<http://www.quido.cz/osobnosti/guth.html>>.

⁴⁴⁰ „Výbor vytkl si za úkol shromáždit vyobrazení míst, k nimž se pojí vzpomínka na život Žižkův a jeho činy, ať již spolehlivým svědeckým historickým pramenům, ať již tradicí. Při tom hledělo se v první řadě ke starým kresbám, rytinám a vůbec vyobrazením, jež jsou dostupna. Je přirozeno, že pro celou řadu míst, jež přicházejí v úvahu, nebylo možno naléztí doklady zaručeného rázu.“ Dopis Karla Gutha ze dne 12. 2. 1924.

⁴⁴¹ „Jménem Výboru Žižkovi výstavy děkuji Vám za laskavou nabídku fotografií Žižkova pomníku u Přibyslavi. Jejich zapůjčení pro výstavu s radostí vítáme. – Fotografie Žižkova pole tím ovšem odpadá. Pokud se týče negativů pohledů na Přibyslav a na Něm. Brod, doufáme, že se naskytne příležitost z jejich pořízení – neboť výstavu otevíráme 29. Března.“ Dopis Karla Gutha ze dne 22. 2. 1924.

9.12 Korespondence Bohdana Zahradníka Brodského

Bohdan Zahradník Brodský (Theodor Isidor Zahradník, 1864-1926) byl český knihovník, politik a kněz. Působil v premonstrátském řádu, později se přihlásil k pravoslaví. Byl poslancem rakouské říšské rady za agrární řadu. Za první světové války byl členem domácího odboje, v roce 1918 byl členem Národního výboru. Působil v ministerstvu školství a národní osvěty.⁴⁴² Působil mnoho let jako strahovský archivář, byl zakladatelem strany českých socialistů.⁴⁴³

Zahradník Brodský a František Petr byly spolužáci z německobrodského gymnázia.⁴⁴⁴ Byli tedy velmi dobrými přáteli, což je velmi zřetelné i ze Zahradníkovy korespondence.

Celých 17 dopisů Bohdana Zahradníka Brodského pro Františka Petra je psáno ručně, jsou z let 1921 – 1935. Charakteru jsou velmi přátelského.

Bohdan Zahradník měl veliký zájem sejít se se všemi svými spolužáky z gymnázia. Čekal tak mnohokrát, zda mu nepřijde pozvánka na třídní sraz.⁴⁴⁵ V jednom z dopisů se spolužákovi svěřuje, že ho trápí, že se se bývalá třída neschází častěji a že má jisté obavy, že už se s některými bývalými spolužáky nikdy neuvidí. Uvádí, jak moc právě ve stáří vzpomíná na šťastná gymnaziální léta.⁴⁴⁶ Obava z toho, že by se už přátelé nemuseli vidět je patrná i v dalším dopise: „*Srdečně jsem litoval a lituji, že jsem loni nemohl přijet, ale nebylo možno itinerář změnit. Budu-li živ, na příští sjezd přijedu stůj co stůj.*“⁴⁴⁷

Že byly obavy o zdraví Zahradníka Brodského oprávněné, dokazují dopisy z roku 1931. Brodský si stěžuje zejména na potíže se zrakem a dodává obavu největší, a to, že úplně oslepne a nestihne dokončit svůj rukopis. Korespondence Brodského je od 1931 opravdu znatelně méně čitelná, za což se častokrát omlouvá.⁴⁴⁸ I v dopisech z předešlých let také často

⁴⁴² Hlavičky dopisů Bohdana Zahradníka.

⁴⁴³ HÝSEK, Miloslav. *Dvě stě let gymnasia v Německém Brodě*. Příloha Národních Listů k číslu 172. Ze dne 23. Června 1933.

⁴⁴⁴ Ročenky Gymnázia v Německém Brodě.

⁴⁴⁵ Třídní sraz 40 let od maturity se konal v září roku 1922. Po pěti letech se konal další sraz oktávy maturující roku 1882. Třída Františka Petra a Bohdana Zahradníka Brodského četla v roce jejich maturity 44 studentů. Pozvánky na sraz rozesílal většinou sám František Petr a jeho spolužáci žijící v Německém Brodě – Halík a Tachovský. SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, Sjezd spoluabiturientů gymnasia po 45. letech. 1927.

⁴⁴⁶ Srazu bývalých spolužáků se nemohl účastnit kvůli dovolené, tu měl naplánovanou několik měsíců dopředu. Rád by ale na srazu byl: „*Opravdu mě to bolestně mrzí, protože vím, že mnohé z Vás už snad nikdy více nespátím a právě teď ke stáru vybavuji si staré vzpomínky s takovou horlivostí, že bych od srdce rád všem Vám ruku stiskl a s Vámi si pohovořil o životních bojích, které nás od naší maturity dělí.*“ SOKA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, dopis Bohdana Zahradníka Brodského ze dne 17. 8. 1922.

⁴⁴⁷ Tamtéž, dopis Bohdana Zahradníka Brodského ze dne 14. 3. 1923.

⁴⁴⁸ Tamtéž, dopis Bohdana Zahradníka Brodského ze dne 27. 7. 1931.

upozorňuje na své zdravotní potíže.⁴⁴⁹ V roce 1932 se už dokonce omlouvá, že ačkoli by velmi rád přijel na Petrovo pozvání do Brodu, zdravotní důvody mu cestu nedovolují.⁴⁵⁰

Přátelé si psali o svých plánech v pracovní i osobní oblasti. Bohdan např. Františkovi popisuje své plány na dovolenou do Dalmácie, kde hodlá trávit necelý měsíc.⁴⁵¹ Dalším častým tématem byla rodina obou přátel, která se vzájemně pravděpodobně znala.⁴⁵² V tématech nechyběly ani starosti běžného života, Zahradník Brodský např. v jednom z dopisů popisuje, jaké problémy mu přináší prodej chalupy v Průhonicích.⁴⁵³

I Bohdan Zahradník žádal o nejrůznější materiály, které potřeboval pro svou práci. V jednom z dopisů např. prosí o podobiznu Německého Brodu, staré obecné školy a starého gymnázia. Zdůrazňuje, jak mu zaslání těchto materiálů pomůže a jak moc za ně bude vděčný.⁴⁵⁴ Jindy Františka Petra prosí, zda by mu zprostředkoval srovnání fondové listiny u pana ředitele.⁴⁵⁵ Za každou Petrovu pomoc je Zahradník velmi vděčen a v jednom z dopisů Petra žádá, aby i on si vymyslel laskavost, aby mu ty jeho mohl oplatit.⁴⁵⁶

Zahradník Brodský si práce Františka Petra velmi cenil a trochu mu ji i záviděl, popisuje Petrovu činnost jako nádherné povolání, i když se vcitňuje do situace, že může být psaní velmi náročné.⁴⁵⁷

V Petrově přátelství hledal Brodský také kritiku. Občas mu zasílal materiály ke zhodnocení. Později mu zaslal dvě své nově vydané knihy.⁴⁵⁸

Dopisy Zahradníka Brodského jsou velmi přínosné z mnoha hledisek. Jedním z důležitých je, že se dá vysledovat i korespondence Petrova, Brodský totiž ve většině z dopisů uvádí datum dopisu Františka Petra, na který je jeho dopis odpovědí. Přináší více informací o soukromém životě Františka Petra. Poměrně velký počet dopisů je ale především dobrým informačním zdrojem pro bádání o životě Bohdana Zahradníka, sledovat lze především jeho osobní život, zejména pak zdravotní stav a boj s oslepnutím.

⁴⁴⁹ O zdravotních potížích a operaci se zmiňuje např. v dopise z roku 1930. Tamtéž, dopis Bohdana Zahradníka Brodského ze dne 1. 8. 1930.

⁴⁵⁰ Tamtéž, dopis Bohdana Zahradníka Brodského ze dne 8. 9. 1932.

⁴⁵¹ Tamtéž, dopis Bohdana Zahradníka Brodského ze dne 17. 8. 1922.

⁴⁵² Tamtéž, dopis Bohdana Zahradníka Brodského ze dne 14. 3. 1923.

⁴⁵³ „Jsem od soboty zase v Praze a dávám si do pořádku různé věci. Oslava v Německém Brodě byla velmi krásná a stále na ni vzpomínám, ale mám zase různé starosti. Budu svou chalupu v Průhonicích prodávat, je to vlastně předměstí Prahy a užiju tam málo klidu...“ Tamtéž, dopis Bohdana Zahradníka Brodského ze dne 20. 9. 1931. Z této chalupy dříve Bohdan Zahradník psal. Dopis Bohdana Zahradníka ze dne 27. 7. 1931. Dopis Bohdana Zahradníka ze dne 9. září 1932 je ještě odeslán z Průhonic. Až v dopise ze 4. října 1932 mluví Zahradník o trvalém stěhování do Prahy.

⁴⁵⁴ Tamtéž, dopis Bohdana Zahradníka Brodského ze dne 14. 3. 1923.

⁴⁵⁵ Tamtéž, dopis Bohdana Zahradníka Brodského ze dne 24. 2. 1931.

⁴⁵⁶ Tamtéž, dopis Bohdana Zahradníka Brodského ze dne 4. 10. 1932.

⁴⁵⁷ Tamtéž, dopis Bohdana Zahradníka Brodského ze dne 14. 1. 1931.

⁴⁵⁸ Tamtéž, dopis Bohdana Zahradníka Brodského bez datace.

9.13 Dopisy Karla Václava Adámka

Karel Václav Adánek (1868-1944) byl český spisovatel, kulturní historik, muzejník a politik. Byl ve vedení Národní strany svobodomyšlné. Jeho práce se týkaly především muzejnictví, historie, umění a etnografie. Mezi jeho nejznámější díla patří např.: *Příspěvky k dějinám selského lidu z okolí Hlinska, České zemědělství, Lid na Hlinecku I. a Lidový nábytek východočeský*.⁴⁵⁹

Po Karlu Adámkovi se dochovaly dva dopisy z roku 1922. Jedná se o pohlednice, kde je vyobrazen rodný dům Karla Adámka (otce Karla Václava Adámka) v Hlinsku v upomínce na Adámkův den 13. března 1910. Psané jsou ručně.

Adánek jedná s Petrem v rámci *Vlastivědného muzea pro Východní Čechy*. Toto muzeum chce začít vydávat svůj sborník. Tento sborník se má skládat z odborných vlastivědných příspěvků. Adánek se odvolává na již uskutečněnou schůzku s Petrem, kde slíbil nějaký příspěvek. V dopise pak upřesňuje, že by bylo vítáno, kdyby mohl František Petr pravidelněji do vlastivědného sborníku přispívat. Adánek v první z dopisnic dodává námět hned do prvního dílu tohoto sborníku, který má vyjít již v září roku 1922. Měl by jím být krátký článek profesora Petra o váze se starobylym nápisem, kterou uchovává německobrodské muzeum. Hned do dalšího svazku by pak Adánek chtěl otisknout Petřův článek o německobrodských dolech.⁴⁶⁰

V druhé z pohlednic Adánek líčí, jak se omylem střetly jejich dopisy. Opět prosí o článek o váze a zdůrazňuje, že vlastivědné muzeum uvítá i jiné Petrovy články. Dalším námětem je jakýkoli článek o historii města Německého Brodu.⁴⁶¹

Přátelé se i navzájem navštěvovali. František Petr si chtěl pravděpodobně nové vlastivědné muzeum prohlédnout: „nikdo mi neřekl, že jste se tam po mě poptával. Já jsem vůbec nevěděl, že na mne čekáte v museu. Podruhé si to vynahradíme.“⁴⁶²

Pohlednice Karla Adámka ukazují na sběr materiálu do muzejního sborníku a na požadavky, jak by měly příspěvky vypadat. Dokládají zájem o Petrovu tvorbu. Dozvídáme se i o návštěvě Františka Petra v Muzeu v Hlinsku.

⁴⁵⁹ *Ottův slovník naučný, svazek 28*. Praha 1909, s. 9.

⁴⁶⁰ „Bylo by vítáno, kdybyste mohl přispět i občas některým článkem. Pro I. svazek, jenž má na konci září vyjít, byste snad mohl napsat o váze německobrodské s nápisem starobylym, v museu Vašem chované. Nápisy rače na papíru otisknouti tužkou, jak se otiskují nápisy zvonové, a připojit. Článek tento, jež může býti stručný a obsahovati přesný popis této váhy a jejího nápisu, mohl byste poslat na mou adresu do 10. září 1922.“ Pohled Karla Adámka ze dne 21. 8. 1922.

⁴⁶¹ Pohlednice Karla Adámka ze dne 25. 9. 1922.

⁴⁶² Tamtéž.

9.14 Korespondence Vladimíra Zákrejse

Vladimír Zákrejs (1880 – 1948) byl známým českým architektem, urbanistou, restaurátorem, novinářem a obhájcem pravosti rukopisů. Byl obráncem historické Prahy a spoluzakladatelem Ústavu pro stavbu měst při Masarykově akademii práce. Věnoval se regulačním plánům mnohých českých a moravských měst – Hradec Králové, Plzeň, Polička aj. Zabýval se širším řešením krajiny např. Ostravska, nebo Orlických hor. Od 30. let se po vzoru svého otce (literárním kritikovi Františku Zákrejsovi) věnoval kritice pramenů a literatury, známé jsou zejména jeho ostré články na obranu rukopisů Královéhradeckého a zelenohorského.⁴⁶³ Působil i jako ministerský rada v Ministerstvu veřejných prací a byl 1. místopředseda komise pro osnovu nového řádu stavebního pro R. CS. při tomto ministerstvu.⁴⁶⁴

Tři dopisy Vladimíra Zákrejse jsou z let 1921 – 1924. Dva jsou psané ručně, jeden na stroji.

V prvním z dopisů vzpomíná Zákrejs na milý rozhovor s Petrem na výstavišti. Na základě tohoto setkání ho prosí o příspěvek k příležitosti regulačního plánu města Německého Brodu. Zákrejs vysvětluje plány týkající se této příležitosti a upřesňuje, kdy má zvolená komise s touto prací začít. Jako přední člen této komise pak plánuje svou návštěvu v Brodě a detailněji popisuje svůj rozvrh: „*Já sám teprve nyní dozvídám se, že mohl bych do Brodu odjetí až poslední týden v červnu, zdržel bych se v Brodě 14 dní (sám, bez rodiny) a pracoval denně průměrně 10 hodin, aby se obsáhlý materiál zpracoval.*“ Za tuto práci si chce Zákrejs naúčtovat 3000 korun.⁴⁶⁵

Zákrejs popisuje, jaké stavební materiály ho zajímají a jak je těžké tyto materiály získat. Přiznává, ale že by se v tomto ohledu měla jeho situace zlepšit: „*Pravděpodobně dnes budu zvolen za referenta pro nový stavební řád v Masarykově Akademii Práce a budu mít příležitost podrobně sledovat věc, takže regulační plán Německého Brodu bude první, který budu odpovídati požadavkům nového stavebního řádu.*“ Zároveň Zákrejs Petra žádá, aby o celé situaci podrobně informoval německobrodské zastupitelstvo, aby se včas rozhodlo.⁴⁶⁶

V dalším z dopisů prosí Zákrejs Františka Petra o laskavost: „*Byl bych Vám velmi vděčen za zjištění, kdy odeslán byl z městského úřadu přípis Státnímu památkovému úřadu, aby se*

⁴⁶³ DOSTALÍK, Jan. Vladimír Zákrejs. *Archiweb.cz* [cit. 2013-06-04]. URL: <<http://www.archiweb.cz/architects.php?type=arch&action=show&id=2561>>.

⁴⁶⁴ SOkA HB, PETR, kar II. 13, inv. č. 107, dopis Vladimíra Zákrejse ze dne 25. 3. 1922.

⁴⁶⁵ Tamtéž, dopis Vladimíra Zákrejse ze dne 31. 5. 1921.

⁴⁶⁶ Tamtéž.

vyslovil o soupisu domů, jak jsou v základním plánu města vyznačeny.“ Zákrejs ještě zdůrazňuje, aby bylo toto zjištění provedeno důvěrně.⁴⁶⁷

O regulaci Německého Brodu měl Vladimír Zákrejs deklamovat v rámci cyklu přednášek o ochraně památek. K této přednášce prosil Zákrejs Petra o další materiály k tématu. V dopise z 22. března 1922 se konkrétně zajímal o obrázky pana Dvořáka, které by k oné přednášce potřeboval.⁴⁶⁸ Vzhledem k tématu památkové péče, je oním „Dvořákem“ pravděpodobně známý historik umění a přední osobnost památkové péče Max Dvořák.

K práci na regulovaném plánu dodává: „Jsem Vám velmi díkem zavázán za Vaši účinnou účast roku minulého, a bylo by mým vřelým přáním, vypracovati pro Německý Brod také podrobný plán upravovací ve smyslu osnovy nového řádu stavebního. Bohužel neurovnané poměry asi zabrání tomuto počínu.“⁴⁶⁹

Korespondence Vladimíra Zákrejse dokládá rozsáhlost působení Františka Petra památkáře. Je dobrým podkladem pro studium o práci architekta a památkáře Zákrejse, zejména pak pro bádání o regulačních plánech.

9.15 Korespondence Hryhoryj Omelčenka

Hryhoryj V. Omelčenko je znám, jako autor dějin textu Karla Havlíčka Borovského *Křest svatého Vladimíra*. Byl docentem ukrajinským na pedagogickém ústavu v Praze.⁴⁷⁰

Tři dopisy H. Omelčenka jsou psány ručně i na stroji, všechny jsou z roku 1933.

Hlavním tématem korespondence Hryhorije Omelčenka adresované Františkovi Petrovi je kniha *Dějiny textu Křest svatého Vladimíra*. V jednom z dopisů např. Omelčenko Petra, jako ředitele německobrodského muzea, žádá o doplňující materiály k jeho knize: „Mám v tisku svou knihu: *Dějiny textu „Křest sv. Vladimíra“ básně Karla Havlíčka Borovského, ale scházejí mi tyto vydání: 1/ Neuberta /V Jelemnicích/ vydání 1., 2. 3. a 2/ „Křest“ v úpravě J. Třebického, nakladatelství Lorenze, vyd. 2., 3. A 4. Nemohl jsem tyto vydání sehnati a i s dopomohou velectěných pánů: Dra. Volfa, řed. N. M.; Dra Nováčka, ředit. Obrátla a Dra Malého. Myslím, že ve Vašem Museu máte vydání „Křtu“. Mám čest sněžně prositi Vás půjčiti*

⁴⁶⁷ Tamtéž, dopis Vladimíra Zákrejse ze dne 18. 12. 1924.

⁴⁶⁸ Tamtéž, dopis Vladimíra Zákrejse ze dne 25. 3. 1922.

⁴⁶⁹ Z korespondence pro Františka Petra je patrné, že poměry v německobrodském zastupitelstvu nebyly ideální. Proto se nedařilo schválit např. nové návrhy v rámci památkové péče. Tamtéž, dopis Vladimíra Zákrejse ze dne 25. 3. 1922.

⁴⁷⁰ Dopis Hryhorije Omelčenka ze dne 6. 9. 1933.

mi tyto vydání „Křtu“ na dva – tři týdny, abych mohl je prohlédnouti a srovnati titulní strany.“⁴⁷¹

Omelčenko děkuje Petrovi a kuratoriu německobrodského muzea za subskripci tohoto textu a jako poděkování uvádí v jednom z dopisů, že bude jméno německobrodského muzea v knize uvedeno, jako jméno jejího vlastníka. Vydání této knihy se mělo uskutečnit v dubnu roku 1933 a Omelčenko slíbil, že hned poté zašle výtisk do muzea.⁴⁷² Tento výtisk zaslal spolu s dopisem, ve kterém dodává: „Svou subskripci jste umožnil vydání tohoto díla, na němž jsem pracoval téměř osm let. Jsem přesvědčen, že Váš dobrý čin ocení i budoucí badatelé Havlíčkova díla.“⁴⁷³

Pánové si psali i o svých starostech: „Já také mám velice špatné hmotné poměry. Teď dostávám dávkou cizince za mě sbíraný v Univerzitní knihovně jen 500 Kč měsíčně.“⁴⁷⁴

Korespondence H. Omelčenka je především pramenem pro studium jeho knihy *Dějiny textu Křest svatého Vladimíra*. Dokládá i další informace o činnosti Městského muzea v Německém Brodě.

9.16 Korespondence Emila Sekery

Emil Sekera (1864 – 1944) byl český zoolog, parazitolog a profesor Vysoké školy zvěrolékařské. V přírodovědné oblasti se zabýval zejména ploštěnkami.⁴⁷⁵ Působil v Královské společnosti nauk v Praze, kuratoriu biologické stanice v Lednici, v Přírodovědecké společnosti v Brně, byl členem komise pro výzkum Moravy.⁴⁷⁶

S Františkem Petrem společně stály na začátku české zoologické školy, která vyrůstala z pracovního kroužku okolo Františka Vejdovského.⁴⁷⁷

Pět dochovaných dopisů profesora Emila Sekery pochází z let 1924 – 1933. Psané jsou ručně. Tyto dopisy jsou přátelského charakteru.

Emil Sekera častokrát navštěvoval Německý Brod a přítele Františka Petra, který ho vždy velmi pěkně pohostil. Na oplátku zval Sekera Petra i s dcerou na návštěvu do Brna. Oba

⁴⁷¹ Dopis Hryhorije Omelčenka ze dne 6. 2. 1933.

⁴⁷² SOKA HB, František Petr, inv. č. 107, dopis Hryhorije Omelčenka ze dne 20. 2. 1933.

⁴⁷³ Tamtéž, dopis Hryhorije Omelčenka ze dne 6. 9. 1933.

⁴⁷⁴ Tamtéž, dopis Hryhorije Omelčenka ze dne 22. 2. 1933.

⁴⁷⁵ *Malá československá encyklopedie*. Svazek 5. Praha 1987, s. 556.

⁴⁷⁶ *Encyklopedie dějin města Brna*. Prof. PhDr. Emil Sekera [cit. 2013-06-04]. URL: <http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=2829>.

⁴⁷⁷ SOTORNIK, Vladimír. Prof. Fr. Petr – úspěšný přírodopysce. Přehled vědecké práce. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 13.

pánové své pohostinství spojovali s doprovodným programem, např. kulturními oslavami ve městě, výlety do okolí.⁴⁷⁸ Právě výlety na Českomoravské vrchovině měly pro Sekeru zvláštní význam pro jeho výzkum. Nedaleko Hlinska navštěvoval pro své bádání rašelinné naleziště, obdobné druhy živočichů našel také nedaleko Pelhřimova.⁴⁷⁹

Kamarády Petra a Sekeru spojoval zájem, studium a novinky v oblasti přírodovědecké a zoologické. V korespondenci a osobně řešili nejen nové objevy v těchto oborech, ale i nové osobnosti, které je přinášeli. O jednom z nováčků např. Sekera napsal: „*Nevím také jaký je odborník, ale doufám, že je již Tvým žákem ústavu. Je-li též zoologem, doporučoval bych Ti, bys jej uvedl do studia hub sladkovodních, abysme zase měli o odborníka v nové generaci, neb jinak by nám zkušenosti ve sbírání a studiu literatury mohly zaniknouti a z nynější řady, jež je v Praze nevím, měl-li by kdo pro to smysl.*“⁴⁸⁰ Vedle novinek v oboru zoologové Sekera a Petr nezapomínali ani objevy a osobnosti doby minulé. V jednom z dopisů např. Sekera popisuje své setkání s profesorem Vejdovským a upozorňuje na jeho se blížící 85. narozeniny.⁴⁸¹ Velkolepou oslavu profesora Vejdovského, na které se sešla početná řada největších přírodovědeckých osobností oné doby, pak v jednom z dopisů Emil Sekera kamarádu Petrovi detailně popíše.⁴⁸²

Přírodovědci zkoumali nové přínosy do oboru i s kritikou: „*V posledních dvou ročnících objevila se tam řada drobných jejích prací, jež nejsou než doplněním neb opakováním toho, co jest již známo anebo jsem z různých důvodů nemohl ještě in extenso publikovati.*“⁴⁸³

Přátelé si dopisovali i o rodinných a osobních záležitostech, plánech, přáních, setkání. Přáli si k narozeninám a všem svátkům mnoho štěstí, úspěchů, s ohledem na svůj věk pak především zdraví. Sekera neopomíjel ani Petrovu rodinu, v dopisech ji nezapomínal pozdravovat. Ze Sekerovy korespondence vyplývá, že se členové obou rodin navzájem znali.⁴⁸⁴

František Petr a Emil Sekera si byli také náležitými pomocníky. V literární činnosti se podporovali nejen podněty a uznáním. František Petr např. zařídil Emilu Sekerovi otisknutí článku v novinách *Hlasy Posázaví*.⁴⁸⁵

⁴⁷⁸ SOkA HB, František Petr, inv. č. 107, dopis Emila Sekery ze dne 12. 7. 1925.

⁴⁷⁹ Tamtéž, dopis Emila Sekery bez datace.

⁴⁸⁰ Tamtéž.

⁴⁸¹ Dopis Emila Sekery ze dne 22. 12. 1933.

⁴⁸² Dopis Emila Sekery ze dne 15. 11. 1924.

⁴⁸³ Dopis Emila Sekery bez datace.

⁴⁸⁴ Tamtéž.

⁴⁸⁵ Jednalo se o životopisné dílo o přírodovědci Dr. Halíkovi. Dopis Emila Sekery ze dne 15. 11. 1924.

V rámci oboru si dopisovali i o nejdůležitějších akcích – např. oslava Klubu přírodovědeckého. Jedním z témat korespondence Emila Sekery pro Františka Petra byl obsah periodika Příroda ale i jiných časopisů.⁴⁸⁶

Emil Sekera se zmiňoval Petrovi i o své monografii.⁴⁸⁷ Zmiňoval se o všech článcích, které mu vyšly, jeden z nich mu dokonce poslal. Připojoval i jiné úspěchy, např. přijetí nabídky nastoupit jako profesor zoologie na vysoké škole zvěrolékařské v Brně. Jak již bylo Sekerovým zvykem, detailně popsal, jak se na novém místě cítí.⁴⁸⁸

Tak jako Petrovy přátelé z oboru historického častokrát prosili o sehnání materiálů pro svou práci, měl podobné žádosti na přítele Petra i Emil Sekera. V Sekerově oboru byl takovýto sběr materiálů mnohem složitější, než zajištění materiálů listinného. Sekera např. v jednom z dopisů pro Petra nežádá přímo přítele o zajištění materiálu, ale popisuje, jak živé materiály zajistit a předat: „*P. Rakušan může pak onu menší lahvičku vzít přímo do kapsy, ale tak aby se příliš nezahřála, anebo dát do nějaké externí tašky a hned ovšem ji donést k nám do ústavu, abych si mohl vybrat živé kusy a hned je pěstiti.*“⁴⁸⁹

Korespondence Emila Sekery rozšiřuje informace o Františku Petru přírodovědci. Je dokladem, že i když se profesor Petr věnoval práci muzejní a historické, na přírodní vědy nezapomněl a stále se o ně zajímal.

9.17 Dopisy Cyrila Purkyně

Cyril Purkyně (1862 – 1937) je znám jako český geolog, přírodovědec, profesor ČVUT v Praze. V roce 1932 získal na Karlově Univerzitě titul Dr.H.C.⁴⁹⁰ V letech 1919 – 34 byl prvním ředitelem Státního geologického ústavu ČSR.⁴⁹¹ Působil v Královské české společnosti nauk, České akademii věd a umění, České společnosti zeměvědné, Národní radě badatelské a v Československé společnosti pro mineralogii a geologii.⁴⁹²

⁴⁸⁶ Tamtéž.

⁴⁸⁷ Tamtéž.

⁴⁸⁸ Dopis Emila Sekery ze dne 17. 10. 1933.

⁴⁸⁹ Toto napsal Emil Sekera o nálezích druhů v rašelinách. Zmiňuje i další naleziště, kde by bylo vhodné udělat větší výzkum. Dopis Emila Sekery bez datace.

⁴⁹⁰ Doktor přírodních věd.

⁴⁹¹ Malá československá encyklopedie Pom – S. Svazek 5. Praha 1987, s. 212.

⁴⁹² *Encyklopedie dějin města Brna*. Prof. RTDr. et RNDr. h. c. Cyril Purkyně [cit. 2013-06-04]. URL: <http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=9580>.

Cyril Purkyně byl další z Petrových přátel z přírodovědecké oblasti, s kterým si František Petr dopisoval. Po profesoru Petrovi se dochovaly pouze 2 dopisy Cyrila Purkyně, oba jsou z roku 1921. Oba dopisy jsou psané ručně.

Cyril Purkyně psal Františku Petrovi s velkou prosbou o zaslání materiálů. Jednalo se o materiály týkající se německobrodských dolů. Ministerstvo veřejných prací zažádalo Geologický ústav o vyjádření, zda mohou být znovu otevřeny staré doly v Německém Brodě. Cyril Purkyně žádá o podkladové materiály k tomuto vyjádření Františka Petra v jednom z dopisů z roku 1921: „*Sháním tedy literaturu, a poněvadž Vy jste v r. 1897 otiskl v programu Vašeho gymnasia velmi obsažný a cenný článek o dolech těch, dovoluji si Vás prositi, abyste mi jeden otisk pro náš ústav daroval anebo zapůjčil. Též by mne velmi zajímaly plány, které Vám onehdy půjčil ředitel J. Kohout.*“ Kromě zmiňovaného článku profesora Petra prosil doktor Purkyně o veškeré podklady, náměty a rady, které by k tomuto tématu František Petr měl.⁴⁹³

František Petr této žádosti doktora Purkyně velmi rychle vstřícně vyhověl. Purkyně mu na oplátku vyličil veškeré zjištěné informace o problematice zaniklých brodských dolů. Poukazuje, že následkem zániku brodské těžby bylo především ustání činnosti v době válek, znovu otevření dolů by bylo do budoucna velmi finančně náročné.⁴⁹⁴

Cyril Purkyně v korespondenci zdůrazňuje, jak strašně rád by se s přítelem Petrem zase po dlouhé době sešel osobně a probral s ním veškerá společná témata. K plánování schůzky však dodává, jak je složité si udělat trochu volného času, vzhledem k zaneprázdněnosti na úřadě. V této souvislosti se zmiňuje o současné práci, jíž byl projekt zužitkování vodní síly řeky Sázavy pod Sněžnou.⁴⁹⁵ Purkyně vzpomíná i na své minulé výlety do Německého Brodu a na všechny brodské přátelé.⁴⁹⁶

O práci v geologickém úřadě Purkyně napsal: „*Já jsem opustil techniku, abych založil a řídil státní geologický ústav a teď žiji v stálém boji s bestii, která se nazývá byrokracie.*“ I přesto si je Purkyně vědom, že je jeho práce velmi přínosná a doufá, že snad v budoucnu bude mít čas se sejít s přáteli, tedy i s Petrem.⁴⁹⁷

Tato korespondence rozšiřuje informace o známém českém zoologovi Cyrilu Purkyně. Poukazují na přírodovědnou práci Františka Petra a na význam článku o stříbrných dolech na Havlíčkovobrodsku.

⁴⁹³ SOkA HB, František Petr, inv. č. 107, dopis Cyrila Purkyně Františku Petrovi ze dne 30. 1. 1921.

⁴⁹⁴ Tamtéž, dopis Cyrila Purkyně Františku Petrovi ze dne 11. 2. 1921.

⁴⁹⁵ Tamtéž, dopis Cyrila Purkyně Františku Petrovi ze dne 30. 1. 1921.

⁴⁹⁶ Tamtéž, dopis Cyrila Purkyně Františku Petrovi ze dne 11. 2. 1921.

⁴⁹⁷ Tamtéž, dopis Cyrila Purkyně Františku Petrovi ze dne 11. 2. 1921.

9.18 Ostatní korespondence

Zbytek korespondence určené Františku Petrovi tvoří jednotliviny, většinou od nejrůznějších tazatelů. Mezi nimi jsou dopisy od virtuosa a houslisty Jaroslava Čeledy, správce horáckého muzea v Novém Městě na Moravě Karla Kallába, MUDr. Václava Bartoníčka a mnoha dalších. Celkem 28 dopisů z let 1920-1937 obsahují nejrůznější prosby o pomoc s publikováním a různé dotazy (např. ohledně příspěvků ve Zprávách Městského muzea v Německém Brodě, dotaz odkud pochází medailon na domě Havlíčkově aj.).⁴⁹⁸

⁴⁹⁸ SOkA HB, PETR, kar. II. 13, inv. č. 107, Osobní korespondence.

10. Čestný občan města Německého Brodu

Za svou usilovnou práci pro město Německý Brod byl oceněn ještě za svého života. Velké pocty se mu dostalo v roce 1933, když získal čestné občanství města Německého Brodu.⁴⁹⁹

František Petr zemřel nečekaně na zápal plic dne 6. února 1938. Jeho ostatky byly vystavěny v síni radnice a následoval velkolepý pohřeb. Na něm promluvil starosta města Ludvík Mareš, za muzeum Antonín Šouba, dále pak Sokol a pěvecký spolek Jasoň. Rakev Františka Petra byla za velké účasti doprovázena skrz město až na jeho konec, kde se s Petrem rozloučil tehdejší ředitel gymnázia Čeněk Berka. 11. února byl pak František Petr zpopelněn v pardubickém krematoriu.⁵⁰⁰

Upřímnou soustrast na smrti Františka Petra projevilo mnoho měst, muzejních a jiných spolků a osobností.⁵⁰¹

„Víme všichni předobře, že jeho myšlenky, které nepatřily nám, jeho rodině, patřily ale německo-brodskému muzeu. Práce pro brodské muzeum mu byla radostí i pýchou zároveň.“ Takto vzpomínala na svého otce dcera Helena Petrová v dopise, kterým věnovala muzeu obraz *Havlíčkův pokoj*. Toto dílo umělce Františka Jelínka dostal František Petr k 70. narozeninám a přál si, aby byl tento obraz po jeho smrti muzeu darován.⁵⁰²

Se svým čestným občanem se město rozloučilo celou řadou článků nejen v regionálním tisku. Na práci a jeho dílo zavzpomínala česká muzea, nejrůznější spolky, jeho přátelé a bývalí spolupracovníci.⁵⁰³ *„Byl živou kronikou rodného města, byl celý člověk, člověk ušlechtilý, skromný, taktní a nevtíravý, oblíben všemi bývalými žáky i všemi občany.“*⁵⁰⁴

⁴⁹⁹ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha 2000. ISBN 80-7277-023-3, s. 489.

⁵⁰⁰ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 3.

⁵⁰¹

⁵⁰² SOkA HB, PETR, kar. II. 14, inv. č. 111, dopis z rodiny Petrovy (v něm o daru Jelínkova originálu městské galerii), 1. 3. 1938.

⁵⁰³ JEDNOTLIVÉ ZPRÁVY O ÚMRTÍ!!!

⁵⁰⁴ ŠOUBA, Antonín. *Inventář pozůstalosti Františka Petra*. Havlíčkův Brod 1955, s. 3.

11. Závěr

Předním úkolem předkládané diplomové práce bylo představení profesora Františka Petra, výrazného kulturního, vědeckého a společenského činitele havlíčkobrodského regionu. Ačkoli se František Petr zasloužil o zvýraznění města Německý (Havlíčkův) Brod v mnoha směrech, pro národně významnější osobnosti spojené s městem a s více jak stoletým odstupem od jeho působení místní obyvatelé na svého pracovitého rodáka dnes zapomínají. Hlavním cílem této práce bylo shromáždit informace o osobě a práci Františka Petra a poukázat tak na jeho důležitost a místo v havlíčkobrodském regionu.

Ačkoli se po smrti učitele, muzejníka, přírodovědce a historika Františka Petra objevila celá řada článků, nejen v místním tisku, o působení této osoby, nikdo nese-psal souhrnnou práci o Petrově významu a přínosu. Ve Státním okresním archivu v Havlíčkově Brodě se nachází fond pozůstalosti po profesoru Františku Petrovi. Ten je tvořen celou řadou archivních materiálů související s Františkem Petrem, které ještě nikdo nezpracoval. Z těchto důvodů se úkol shrnující práci o životě a díle Františka Petra sepsat sám nabídl.

František Petr působil jako učitel, přírodovědec, vlastivědec, historik, muzejník, archivář, památkář a kronikář. Cílem této práce bylo poukázat na všechny oblasti jeho života v kontextu českého vývoje těchto odvětví. Vedle profesního života se nabízelo prozkoumat i Petřův osobní život, zejména z pramenů jeho osobní korespondence.

Německý Brod (dnešní Havlíčkův Brod) – město, kterému svůj život František Petr zasvětil, bylo třeba přiblížit. To bylo nutné učinit i z toho důvodu, že několikrát v dějinách změnilo svůj název. První kapitola této práce krátce shrnuje dějiny tohoto města na Českomoravské vrchovině, které jsou opravdu bohaté. Kulturně-historicky bohatý region potřeboval svého historika, ale také někoho, kdo zachytí bez zkreslení soudobé dění.

Předkládanou diplomovou práci lze pomyslně rozdělit na dvě části. Ta první měla osvětlit Petřův život.

Kapitola o Petrově rodině a dětství je tvořena ze shrnutých informací, které byly o Petrově dětství napsány. Kapitola o studiu Františka Petra měla podkrýt, co ho vedlo k volbě budoucího povolání. To se podařilo nastínit pomocí popsání podmínek na Gymnáziu v Německém Brodě v letech jeho studia, Petrovo budoucí směřování ovlivnili především jeho učitelé přírodopisu a matematiky. Neméně důležitá byla pro jeho volbu učitelská tradice jeho otce a rodiny.

V době vysokoškolských studií Františka Petra nepanovaly na Karlově Univerzitě zrovna nejlepší podmínky. V dobách Petrova studia byla univerzita rozdělena na českou a německou část, častým problémem studentů i univerzity byly nedostačující finance. I tak byla ale léta Petrova studia neobyčejně přínosná, přírodní výzkum byl tehdy na svém vrcholném vzestupu, na vysoké škole začal student spolupracovat se svým profesorem – jedním z nejvýznamnějších zoologů té doby – Františkem Vejdovským.

Z kapitoly o rodinném životě Františka Petra vyplývá značná prestiž učitelského povolání profesora, na druhé straně však nedostatek času na domácí život a vliv na veřejné vnímání celé rodiny. Volný čas na manželku a děti neměl František Petr ani o prázdninách, které většinou věnoval cestám, ani po odchodu do penze, kdy se plně věnoval muzejnické a historické práci.

Kapitola František Petr učitel ukázala náročnost tohoto povolání a široké rozšíření této profese. Za své učitelské působení byl František Petr oceněn poměrně rychlým získáním titulu profesor, významnými učitelskými funkcemi (např. zástupce výboru živnostenské školy pokračovací), uznáním a poděkováním Ministerstva školství a národní osvěty a především vzpomínkami a medailonky Gymnázia v Havlíčkově Brodě, které na významného učitele vzpomínají i v současných publikacích.

Rozvoj českých přírodních věd stál v době Františka Petra na svém začátku. V porovnání se zahraničím tento obor na našem území značně zaostával a nové teorie k nám pronikaly velmi pomalu. Na druhou stranu takto rozvíjející se obor byl impulzem pro nové objevy. Obecně lze Františka Petra zařadit do dnes velmi významné zoologické školy Františka Vejdovského. Úspěchy Františka Petra jako jednotlivce možná v tak široce rozvitém oboru v současnosti poněkud zanikají. To dokazuje i současná biologická literatura, která se o Františkovi Petrovi nezmiňuje. Vzhledem k vývoji tohoto oboru ovšem nelze říci, že jsou objevy Františka Petra zanedbatelné. Ve své době měly Petrovy nálezy nových živočichů a publikování jeho závěrů o nich velký význam, což dokazuje jejich citace a překlad v zahraniční literatuře.

Široký přínos Františka Petra vyplynul z kapitoly František Petr historik. Zajímavá je především otázka, proč úspěšný přírodovědec a učitel přesedlal na historickou oblast. Lásky k městu a dosud obšírněji nezpracovaná jeho historie určitě nebyly jediným důvodem. Zvláštností je i pohnutka ke vzdělávání se v této oblasti a zájem vykonávat tuto práci bez nároku na finanční ohodnocení. Přesný důvod se asi nedovíme. Jisté ale je, že město takového historika potřebovalo.

Na přelomu 19. a 20. století byla historická regionalistika, v této době nazývaná vlastivěda, na svém vrcholu. V době, kdy František Roubík sepisoval přední zásady tohoto oboru, mělo snad každé městečko svého vlastivědce, který popisoval krásy a nejzásadnější historické mezníky svého regionu. Není tedy třeba spatřovat Petrovu práci jedinečnou z důvodu, že ji dělal, ale jak ji dělal. Přesná pravidla pro vlastivědnou práci sepsal Roubík až v roce 1947, tedy až po Petrově smrti. Do té doby vlastně záleželo na každém historikovi zvláště, jak bude při sepisování regionálních dějin postupovat. Historická regionalistika spočívá v práci s prameny a jejich vyhodnocování. V rámci bádání v regionu je třeba uplatnit i interdisciplinární specifické metody, zejména geografii a topografii, historickou demografii a genealogii. Vlastivědec by se měl orientovat i v problematice hospodářských dějin a dalších specifických poznatků o svém regionu.⁵⁰⁵ Tyto znalosti získal František Petr svým samostudiem a v jeho případě nelze pozitivně hodnotit jen samotné výchozí publikace o regionální historii, ale i jeho přípravu na historické bádání.

Důležitou otázkou je i objektivita Petrovy vlastivědné práce. Vždyť pokud stála na začátku práce vlastivědce láska ke svému regionu, v mnoha případech mohla výsledná práce obsahovat zkreslující a zkrášlující prvky a mnohdy i výmysly. Po prostudování historických prací Františka Petra lze jeho dílo hodnotit, jako objektivní, faktograficky správné až přesné. V neposlední řadě se nabízelo prozkoumat Petrův styl psaní. Ten lze po prostudování hodnotit jako věcný a bez příkras a zbarvení. Na druhou stranu je Petrův styl milý a snadno pochopitelný pro širokou veřejnost.

Zdůraznit je třeba ale i fakt, že vlastivědná práce byla činností dobrovolnou. Petr tak nezískal finanční ohodnocení ani za čas strávený nad svým samostudiem, bádáním, vesměs ani za samotné publikování.

Dále se nabízelo prozkoumat vědeckost Petrovy historické práce. Otázka vědeckosti a jejího místa v české historiografii je i v současné době zcela nedořešena. Jan Horský zastává názor, že je historie vědou právě tehdy, jsou-li v jejím rámci využívány teoretické koncepty.⁵⁰⁶ Využití teoretických konceptů z Petrovy práce není patrné. Za zamyšlení ovšem stojí fakt, že Petr sepisoval historii Německého Brodu, jako vědec (v jeho případě přírodovědec). Vědecký přístup Petrovy historické práce je patrný především v článku o

⁵⁰⁵ VOREL, Petr. *Základy historické regionalistiky*. Pardubice 2005, s. 21.

⁵⁰⁶ HORSKÝ, Jan. *Věda jako konstitutivní rys vědeckosti a jejich místo v českém dějepisectví*.

německobrodských stříbrných dolech,⁵⁰⁷ který stojí na hranici popisu přírodovědeckého a historiografického.

Další možnost prozkoumání Petrova díla je po stránce jazykové. Petrovy jazykové prostředky jsou typické pro vzdělaný okruh lidí. Citelná je i učitelská forma. Díky té jsou informace předávané v Petrových publikacích snadno pochopitelné a srozumitelné.

Zamyslet se lze nad tímto dílem i na základě otázky prezentace a sebeprezentace. Komu byly vlastně Petrovy historické články určeny? František Petr je jistě sepsal z důvodů prezentace města Německého Brodu. Díky popisu bohaté historie chtěl poukázat na význam města a snad tak přinutit co největší okruh lidí, aby si vážili tohoto města a následně se tak k městu a regionu chovali. Publikační činnost středoškolských pedagogů byla běžnou záležitostí, František Petr se tak skrze své publikování i sebeprezentoval.

Kapitola o Františku Petrovi muzejníkovi ukázala, jak důležitá jeho činnost pro město byla. Současné Muzeum vysočiny v Havlíčkově Brodě se díky Petrovi pyšní svými prostory na hlavním náměstí (Havlíčkovo náměstí) v Havlíčkově domě a expozicí téměř autentického bytu Karla Havlíčka Borovského. Z kapitoly je jasně patrné, že byl František Petr muzejníkem vzorným a spolu se svými spolupracovníky dovedl své muzeum na vrchol žebříčku fungujícího muzea regionálního typu. Ačkoli přední muzejní publikace – *Zprávy městského muzea v Německém Brodě* nepřezily ve své formě své zakladatele,⁵⁰⁸ měl tento historický časopis velký smysl. Ve své podstatě byl skvělou prezentací německobrodského muzea, ale především historického bádání v německobrodském regionu. František Petr nejen sepsal celou řadu článků pro tento časopis, ale byl jeho předním iniciátorem a redaktorem. Pro časopis získal velkou část článků od nej přednějších historiků jeho doby.

Obrovské Petrovy zásluhy vyplývají i z kapitoly František Petr archivář. Řádně fungující archivářská činnost nebyla v této době samozřejmostí. Archivářům chybělo odborné vzdělání, archivům pak právní normy. František Petr se při své historické práci musel perfektně orientovat v archivní síti a umět pracovat s archivními prameny. Snad právě z toho důvodu měl zájem, aby městský archiv Německého Brodu fungoval řádně. Pro radu pak šel v té době za odborníkem na archivnictví nejvyšším – Václavem Vojtíškem. Při městském muzeu přetvořil archiv na vzorně fungující a snad právě díky němu máme my, dnešní badatelé, možnost studovat z archiválií uchovaných v dobrém stavu.

⁵⁰⁷ PETR, František. Stříbrné doly v okolí Německého Brodu. In *Havlíčkovobrodsko*. Č. 5. Havlíčkův Brod 1992, s. 14 – 24.

⁵⁰⁸ Důvodem byl především příchod druhé světové války.

Bezpochyby neocenitelné je působení všech památkářů napříč dobou. Každé město by mělo mít své zachránce památek, které zachovají kulturní, umělecké, vědecké a historické poznání pro naše následovníky. František Petr za staré památky bojoval z několika hledisek. Vyjadřoval se k jejich důležitosti a zachování a na základě podkladů nabádal občany Německého Brodu, aby o památky pečovali a měli důvod je ctít. O památkách navíc sepsal řadu článků, aby ukázal jejich historický význam.

Jedním z nejdůležitějších pramenů pro zkoumání naší historie jsou kroniky. Výstižně zachytit soudobé dění a vystihnout ty nejdůležitější události s neobyčejnou lehkostí, to se Františku Petrovi podařilo v práci kronikářské.

Druhá pomyslná polovina práce ukazuje na široké spektrum Petrových přátel. Zároveň je ukázkou velmi zajímavých archivních materiálů – osobní korespondence Františka Petra. Z této korespondence plyne celá řada závěrů, otázek ale také impulzů pro její další prostudování.

Shrnuta je pouze korespondence adresovaná Františku Petrovi. Pro další studium se jistě nabízí pokusit se vyhledat v archiváliích po těchto adresátech korespondenci psanou Františkem Petrem a vytvořit tak obraz osobní komunikace. Předem je jisté, že nebude možné vypátrat veškerou korespondenci, která reaguje na tuto zachovanou po Františku Petrovi. V některých případech ale bude snad tento záměr možný a může tak vzniknout obraz uceleného dialogu.

Z popsané korespondence vyplývá mnoho otázek, nad kterými je třeba zauvažovat. Předně se nabízí otázka, kdo byli autoři oné korespondence. Dopisy jsou psány věhlasnými osobnostmi přelomu 19. a 20. století. Jsou to významní historici, památkáři, archiváři, vysocí státní úředníci, spisovatelé, přírodovědci, lékaři, ale např. i malíři. Jména, která jsou uctívána i dnes. Otázkou je, proč je oproti jeho korespondentům jméno Františka Petra opomíjeno, alespoň tedy v celostátním měřítku. Faktem je, že většina osob píšící si s Petrem postupně překročily práci ve svém regionu a především v období první republiky začali působit ve významných celostátních funkcích. S touto myšlenkou přichází další otázka a to, proč také František Petr nevystoupal se svou činností a prací nad rámec regionu. Předpoklady na to bezpochyby měl. Snad nechtěl opustit rozdělané úkoly ve svém městě, možná už se cítil na státní funkci starý.

Další otázka souvisí s výběrem pro uchování této korespondence. Kdo zvolil výběr pro uchování dopisů těchto významných osobností? Byl to sám František Petr, který si dopisy od svých významných přátel schovával pod nějakým klíčem a možná je shromažďoval pro

poznání dalších generací? Nebo udělala výběr této korespondence jeho dcera Helena Petrová, která setřídila pozůstalost po svém otci a darovala ji místnímu muzeu? A proč není součástí této korespondence také korespondence rodinná, popř. korespondence od méně významných přátel? Tyto informace jsou v současné chvíli asi nedopátratelné, jisté ale je, že nějaký systém pro tento užší výběr existoval.

Neméně důležitá je otázka, co všechno tuto korespondenci spojuje. Obsahově je to mnoho témat. V první řadě jsou to odpovědi a dotazy týkající se *Zpráv městského muzea v Německém Brodě*. Pisatelé častokrát popisují obsah tohoto časopisu, domlouvají termín odevzdání článků do něj, nebo shánějí materiály, které právě v tomto časopise vyšly. V korespondenci se o *muzejních Zprávách* dozvídáme tolik informací, že by jistě stálo za to, zpracovat dějiny tohoto časopisu na základě komparace informací z této korespondence a časopisu samotného. Z korespondence lze také vystudovat, jak fungovala redaktorská činnost a sběr článků pro historický časopis z přelomu 19. a 20. století.

Korespondence může být např. i dobrým podkladem pro studium regionálního archivnictví v této době. Zkoumat lze i vypůjčování archiválií a šíření jejich kopií. Zajímavé je i zprostředkování informací z archivních pramenů. Obdobně fungovat může tato korespondence pro studium vývoje památkové péče na počátku 20. století. Vysledovat lze ale také i zisk materiálu pro muzejní účely, které tak může pomoci při bádání o regionálním muzejnictví. Tyto dopisy mohou být ale taktéž sondou pro bádání o dějinách výstavnictví. Otázkou je také, proč si psali zrovna tito pánové. Co všechno spojovalo pisatele této korespondence? Vesměs se jednalo o odborníky z oblasti historické. Jedná se navíc o muže generačně si blízké. Tito muži spolu myšlenkově souzněli, měli podobné zájmy. Patrné jsou historiografické ideje. Zachovat a zprostředkovat historické památky, vytvořit kvalitní literární díla vycházející z pravdivých pramenů, vytvářet historická periodika, pořádat velkolepé výstavy, ctít a chránit stavební i archivní památky, otvírat a řídit nová muzea, to je jen zlomek nejpatrnějších tužeb spojující pisatele této korespondence.

Pisatelé korespondence byli muži nadmíru pracovití. Společným zájmem těchto pánů byla tak i snad touha zanechat po sobě, co nejvíce kvalitní a viditelné práce a snad zapsat svým významem své jméno do dějin. Korespondence by tak mohla být vhodným pramenem pro sestavení profilu historika této doby. Sledovat lze postup při historické práci, shánění nových materiálů a impulzů. Důležitá je ale i pochvala a podpora přátel, tedy důkaz toho, že má tato práce smysl.

Patrný je z korespondence i motiv regionální. Velkou skupinu této korespondence tvoří muži, kteří alespoň část svého života strávili v Německém Brodě. Pisatele tak spojuje i

zájem o toto město, jeho dějiny, kulturní uvědomění a pořádané akce. Znatelným pojítkem dopisovatelů je také německobrodské Gymnázium. To právě mnoho z těchto mužů navštěvovalo. Z korespondence lze tak vysledovat chování regionální komunity. Z dopisů bývalých studentů gymnázia lze studovat také fungování kolektivní paměti. Do jaké míry měli stejné vzpomínky na gymnaziální léta a do jaké míry navzájem tyto vzpomínky ovlivňovali? Jistě zajímavý by bylo také vysledovat názor těchto mužů na nejdůležitější mezníky německobrodského gymnázia, zejména při rozboru dopisů týkající se příprav na oslavy 200 let gymnázia.

Na místě je samozřejmě i otázka, proč nejsou autorkami této korespondence ženy. První republika již bylo obdobím, kdy se ženy začínaly postupně projevovat, studovat a zastávat funkce, které byly ještě v předcházejícím období výlučně „mužské“. František Petr studoval na gymnáziu v Německém Brodě v době, kdy byli třídy ještě výlučně chlapecké. Taktéž z dob svých vysokoškolských studií neměl ještě své spolužačky. V době první republiky ženy nezastávaly vysoké státní funkce. Mnoho regionů ale mělo již své historičky, ženy zajímající se o dějiny a literaturu, bez pochyby mnoho žen mělo kulturní a národní citění. Pokud si František Petr s nějakými ženami dopisoval, proč se tato korespondence neuchovala, popřípadě, kdo a podle jakého klíče ji od korespondence významných mužů vytřídil?

Tato korespondence je bezpochyby vhodná pro jednotlivé studium jejich pisatelů. Vysledovat lze postup těchto mužů při jejich práci. Získat lze nové informace o těchto osobnostech, mnohdy i jejich soukromém životě. Zkoumat lze i jejich jazykový obrat a písmo. Patrná je i sebe prezentace těchto pánů. V neposlední řadě lze z této korespondence vysledovat i charakterový profil těchto osobností a samotného Petra. Z korespondence je jasně patrné, že sám František Petr byl velmi uznávaný a chválený.

Jistě by se ještě našlo mnoho důvodů pro hlubší zkoumání předkládané korespondence. Jisté je, že tato korespondence slouží k poznání dějin každodennosti přelomu 19. a 20. století, je dobrým podkladem pro dějiny hospodářské, kulturní a historickou antropologii, mikrohistorii, dějiny práce, zejména tedy práce historické, redaktorské a učitelské, pomocná může být ale i v otázce vnímání identity, vnímání prostoru a času.

Význam Františka Petra bych nejlépe vyjádřila citací vzpomínky z místního tisku: „*S profesorem Petrem odchází jeden z nejlepších představitelů staré generace německobrodské, která viděla svůj životní úkol v pilné, neúnavné a nenáročné práci ve prospěch kulturního povznesení nejširších vrstev. Byl to genius loci, který v překotném ruchu přítomnosti, která*

*leckdy opovrživě shlíží na práci minulých věků, nedal zapomenouti dávné minulosti Německého Brodu.*⁵⁰⁹

⁵⁰⁹ Autor neuveden. Profesor František Petr. In *Českomoravské listy, ročník X., číslo 4*. Německý Brod 1938.

12. Seznam pramenů a literatury

12.1 Archivní fondy a sbírky

SOkA Havlíčkův Brod. Fond František Petr, (1863 – 1938).

ŠOUBA, Antonín. Inventář pozůstalosti profesora Františka Petra, čestného občana města Německého Brodu, prof. zdejšího gymnasia, kustoda městského musea, městského archiváře a kronikáře a obětavého kulturního pracovníka: 1863 – 1938. Státní okresní archiv Havlíčkův Brod. Havlíčkův Brod 1955.

12.2 Encyklopedie a slovníky

CHURANĚ, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. Praha 1994.

Malá československá encyklopedie. Svazek 2. Praha 1985.

Malá československá encyklopedie. Svazek 1. Praha 1984.

Malá československá encyklopedie. Svazek 3. Praha 1986.

Malá československá encyklopedie. Svazek 5. Praha 1987.

Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Díl šestý, svazek první. Praha 1940.

Ottův slovník naučný. 19. díl. Praha 1902.

Ottův slovník naučný. 27. Díl. Praha 1908.

Ottův slovník naučný. 28. díl. Praha 1909.

12.3 Časopisecké studie a novinové články

Autor neveden. † Prof. Fr. Petr. In *Věda přírodní*, ročník 19., č. 2. Praha 1938, s. 63.

Autor neveden. František Petr – 130. výročí narození. In *Havlíčkobrodský zpravodaj* 20, č. 12, 1993, s. 19.

Autor neveden. *Lidové noviny*, č. 68, 1938, s. 5.

Autor neveden. Nekrolog. In *Sázavan*, ročník V., 1915. Str. 3.

Autor neuveden. Nekrolog. In *Vesmír* 16, č. 7. Praha 1937-1938, s. 198.

Autor neuveden. Německý Brod se rozloučil se svým historikem. In *Lidové noviny*, 10. Února 1938.

Autor neuveden. Profesor František Petr. In *Českomoravské listy*, ročník X., č. 4. Německý Brod 1938.

Autor neuveden. Věrný strážce Havlíčkových památek zemřel. In *Slovo českomoravského pomezí*, 10. února 1938.

Autor neuveden. Výstava v Německém Brodě. In *Lidové noviny*, 1935.

Autor neuveden. Výstava v Německém Brodě. In *Naše hlasy*, 1933.

Autor neuveden. Z kulturního života. In *Národní listy*, 6. srpna 1916.

Autor neuveden. Znalec památek na Karla Havlíčka B. zemřel. In *Večerník Českého slova*, 10. února 1938.

Autor neuveden. Zpráva o úmrtí. In *Národní politika*, 1938, s. 4.

Autor neuveden. Zpráva o úmrtí. In *Zprávy památkové péče* 2, č. 4, 1938 s. 68.

HOŠEK PŘIBYSLAVSKÝ, Jindřich. Za apoštolem K. Havlíčka Borovského profesorem Frant. Petrem. In *Německobrodsko*, 8. února 1938.

HÝSEK, Miloslav. Dvě stě let gymnasia v Německém Brodě. In Příloha *Národních listů* k číslu 172, 25. června 1933.

PETR, František. Havlíčkův dům. In *Hlasy z Posázaví*, III. ročník, č. 28.

ZEDNÍK, Pavel. František Petr. Osobnosti regionu. In *Cesta Vysočiny* 43, č. 49, 2004, s. 3.

ZBOROVSKÁ, Zdena. František Petr – profesor, jehož láskou byla historie města Havlíčkova. In *Noviny Vysočiny* 6, č. 219, 1997 s. 8.

ZETTL, Václav. Prof. František Petr mrtev. In *Sokolstvo*, 1938.

12.4 Zprávy muzea v Německém Brodě a konkrétní použité články z nich

Zpráva muzejní společnosti královského města Německého Brodu v roce 1887.

Městské muzeum v Německém Brodě II. Německý Brod 1905.

Městské muzeum v Německém Brodě III. Německý Brod 1906.

Městské muzeum v Německém Brodě IV. Německý Brod 1907.

Městské muzeum v Německém Brodě V. Německý Brod 1908-1909.

VI. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1916. Německý Brod 1917.

- VII. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1917*. Německý Brod 1918.
- VIII. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1918-1921*. Německý Brod 1923.
- IX. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1922-1923*. Německý Brod 1924.
- X. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1924-1925*. Německý Brod 1926.
- XI. *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1926-1930*. Německý Brod 1931.
- XII. *Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938.

KAZBUNDA, Karel. Karel Havlíček v posledním roce svého života. In *X. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1924-1925*. Německý Brod 1925.

PETR, František. Havlíčkův učitel Vincenc Doubrava. In *XI. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1926-1930*. Německý Brod 1931, s. 68-71.

PETR, František. K dějinám bývalého kláštera v Německém Brodě. In *VI. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1917, s. 3-36.

PETR, František. K dějinám kaple sv. Barbory v Německém Brodě. In *XI. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1926 - 1930*. Německý Brod 1931, s. 73-74.

PETR, František. Měna obyvatelstva v Něm. Brodě. In *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1926 - 1930*. Německý Brod 1931, s. 74-77.

PETR, František. O starých domech německobrodských XIII-XV. In *VII. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1917*. Německý Brod 1918.

PETR, František. O starých domech německobrodských XVI-XXIII. In *VIII. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1918-1921*. Německý Brod 1923.

PETR, František. O starých domech německobrodských XXIV-XXXII. In *IX. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1922-1923*. Německý Brod 1924.

PETR, František. O starých domech německobrodských XXXIV-XLIV. In *XI. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1926-1930*. Německý Brod 1931, s. 36-67.

PETR, František. Povodeň v Německém Brodě. In *XI. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1926-1930*. Německý Brod 1931, s. 20-25.

PETR, František. Prosba za ušetření Německého Brodu r. 1645. In *VIII. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1918-1921*. Německý Brod 1923.

PETR, František. Příspěvek k rodokmenu Kateřiny Kobzinové. *X. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1924-1925*. Německý Brod 1926.

PETR, František. Spory obce německobrodské s občany v Bělé r. 1550. In *VIII. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1918-1921*. Německý Brod 1923.

PETR, František. Stamitzové. In *IX. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1922-1923*. Německý Brod 1924.

PETR, František. Špitál v Německém Brodě. In *X. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1924-1925*. Německý Brod 1926.

PETR, František. Začátek a konec světové války v Německém Brodě. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 15.

SOTORNIK, Vladimír. Prof. Fr. Petr – úspěšný přírodovědec. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 10 – 13.

ŠÍMÁK, Josef Vítězslav. Krajina německobrodská v době Husově. In *VI. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1916*. Německý Brod 1917.

ŠÍMÁK, Josef Vítězslav. Popis víry na panství Lipnickém r. 1651. In *VIII. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1918-1921*. Německý Brod 1922.

ŠÍMÁK, Josef Vítězslav. Školy na Německobrodská ke konci doby Josefské. In *VII. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1917*. Německý Brod 1918.

ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 3.

VOJTÍŠEK, Václav. O právních rukopisech města Německého Brodu. In *VII. Zprávy městského musea v Německém Brodě 1917*. Německý Brod 1918, s. 65.

12.5 Knižní publikace, monografie a sborníky

Autor neuveden. *Havlíčkův Brod*. Turistický průvodce po městě. Praha 1987.

Autor neuveden. *Průvodce po Německém Brodě a okolí*. Německý Brod 1923.

BARTOŠ, Emanuel. *Fauna ČSR, svazek 15*. Vířníci – Rotatoria. Praha 1959.

BRABENCOVÁ, Jana. Vývoj živnostenského pokračovacího školství a jeho místo v systému průmyslového vzdělávání v Čechách v letech 1850-1914. In *Studie k sociálním dějinám*, 6. Kutná Hora – Praha – Opava 2001. ISBN 80-86224-15-5, s. 238-246.

ČEVELOVÁ, Zuzana – STRÁNÍKOVÁ, Jana. Přítel příteli, bratr bratru, muž muži. Jan, František, Josef a Alois Vojtěch Šemberovi ve své vzájemné korespondenci. In *Theatrum historie 5*. Pardubice 2009, s. 245.

DAVID, Jaroslav. Brod Smilův, Německý nebo Havlíčkův? In *Havlíčkobrodsko 16*. Havlíčkův Brod 2001.

Druhá roční zpráva reálného a vyššího gymnasia v Německém Brodě. Vydána ředitelem ústavu na konci roku školního 1876-77. Německý Brod 1877.

Druhá roční zpráva reálného a vyššího gymnasia v Německém Brodě. Vydána ředitelem ústavu na konci roku školního 1876-77. Německý Brod 1877.

Dvě stě let německobrodského gymnasia. Německý Brod 1935.

DVOŘÁK, Max. *Katechismus památkové péče.* Praha 2004.

Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5.

HÁJEK, Tomáš. *Zánik a vznik památkových péčí.* Filozofie památkové péče. Praha 2005. ISBN 80-86328-71-6.

HALADA, Jaroslav – HLAVÁČKA, Milan. *Světové výstavy: Od Londýna 1851 po Hannover 2000.* Praha 2000. ISBN 80-7277-012-8.

HAVRÁNEK, Jan. *Dějiny Univerzity Karlovy 1802 – 1918.* Praha 1997.

HLAVÁČEK, Ivan – KAŠPAR, Jaroslav – NOVÝ, Rostislav. *Vademecum pomocných věd historických.* Jinočany 2002.

HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí.* Praha 2000. ISBN 80-7277-023-3.

HORSKÝ, Jan. *Věda jako konstitutivní rys vědeckosti a jejich místo v českém dějepisectví.*

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.* Díl II. Praha 1997.

LII. Výroční zpráva státního a reálného gymnasia Karla Havlíčka Borovského v Německém Brodě. Vydaná za školní rok 1926-27 ředitelem s přispěním sboru profesorského. Německý Brod 1927.

LIII. Výroční zpráva státního a reálného gymnasia Karla Havlíčka Borovského v Německém Brodě. Vydaná za školní rok 1927-28 ředitelem s přispěním sboru profesorského. Německý Brod 1928.

MACKOVÁ, Marie. *Retrospektivní zápis lanškrounské městské kroniky.* In *Česká Beseda o německých i českých kronikách, pamětech a dalších vyprávěcích pramenech.* Dolní Březany 2006. ISBN 80-86197-70-0, s. 105.

NOCAR, Pavel. *Havlíčkův Brod: Ohlédnutí za minulostí našeho města.* Havlíčkův Brod 2008.

OUBRECHTOVÁ, Marcela – ZEMAN, Václav. *Fenomén muzeum v 19. a první polovině 20. století.* Ústí nad Labem 2011. ISBN 978-80-86971-31-5, s. 7.

PETR František. *Po stopách Havlíčkových v Německém Brodě.* Německý Brod 1935.

- PETR, František. Stříbrné doly v okolí Německého Brodu. In *Havlíčkobrodsko* 5. Havlíčkův Brod 1992, s. 14 – 24.
- RÁDL, Emanuel. *Dějiny biologických teorií novověku II*. Praha 2006.
- RAK, Petr. Obecní kroniky a jejich úskalí. In *Česká Beseda o německých i českých kronikách, pamětech a dalších vyprávěcích pramenech*. Dolní Březany 2006. ISBN 80-86197-70-0.
- ROUBÍK, František. *Příručka vlastivědné práce*. Praha 1947.
- ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *Študáci a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867-1918*. Praha 2007. ISBN 978-80-7277-163-9.
- SEJBAL, Jiří. *Základy peněžního vývoje*. Brno 1997. ISBN 80-210-1734-1.
- SCHAMS, Rudolf – ŠMOK, Mikuláš. *Mimoškolské práce profesorů československých středních škol*. Praha 1925.
- SOCHR, Jiří – SOCHROVÁ, Marie. *Havlíčkův Brod a okolí*. Havlíčkův Brod 1992.
- SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod a staletí*. Havlíčkův Brod 1971.
- SOCHR, Jiří. *Havlíčkův Brod*. Havlíčkův Brod 1969.
- ŠPÉT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945)*. Brno 2003. ISBN 80-210-3206-5.
- VESELÝ, Eduard. Historie muzea v Havlíčkově Brodě 1874 - 1945. In *Havlíčkobrodsko* 2. Okresní muzeum Havlíčkův Brod 1971, s. 26 – 29.
- VI. Výroční zpráva státní reálného gymnasia Karla Havlíčka Borovského v Německém Brodě*. Vydaná za školní rok 1925-26. Německý Brod 1926.
- VOREL, Petr. *Základy historické regionalistiky*. Metodika výzkumu a interpretace pramenných zdrojů regionálních dějin. Pardubice 2005.
- XXII. Výroční zpráva c. k. státního vyššího gymnasia v Německém Brodě za školní rok 1897*. Německý Brod 1897.
- XXV. Výroční zpráva c. k. státního vyššího gymnasia v Německém Brodě za školní rok 1909-1910*. Německý Brod 1910.
- XXVI. Výroční zpráva c. k. státního vyššího gymnasia v Německém Brodě za školní rok 1910-1911*. Německý Brod 1911.

12.6 Internetové zdroje

Autor neuveden, Krajská knihovna vysočina, *katalog Clavius: František Petr* [cit. 2013-05-27]. URL:

<<http://www.kkvysociny.cz/clavius/l.dll?h%7E=&DD=1&H1=Franti%9Aek+Petr&V1=z&P1=2&H2=&V2=z&P2=3&H3=&V3=z&P3=4&H4=&V4=z&P4=33>>.

Autor neuveden, web obce Havlíčkův Brod, datum zveřejnění neuvedeno [cit 2013-05-10].

URL: <http://mic.muhb.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=100676&id=818918&p1=3950>.

Autor neuveden. Osobnosti: Karel Guth [cit. 2013-06-04]. URL: <<http://www.quido.cz/osobnosti/guth.html>>.

BRÁDLEROVÁ, Daniela. *František Vejdovský: 150 výročí narození, 60. výročí úmrtí*, 25. 6. 2008. Akademický bulletin. Oficiální časopis Akademie věd ČR [cit. 2013-02-03]. URL: <<http://abicko.avcr.cz/archiv/1999/12/obsah/frantisek-vejdovsky-150.-vyroci-narozeni-60.-vyroci-umrti.html>>.

DOSTALÍK, Jan. Vladimír Zákrejs. *Archiweb.cz* [cit. 2013-06-04]. URL: <<http://www.archiweb.cz/architects.php?type=arch&action=show&id=2561>>.

Encyklopedie dějin města Brna. Prof. PhDr. Emil Sekera [cit. 2013-06-04]. URL: <http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=2829>.

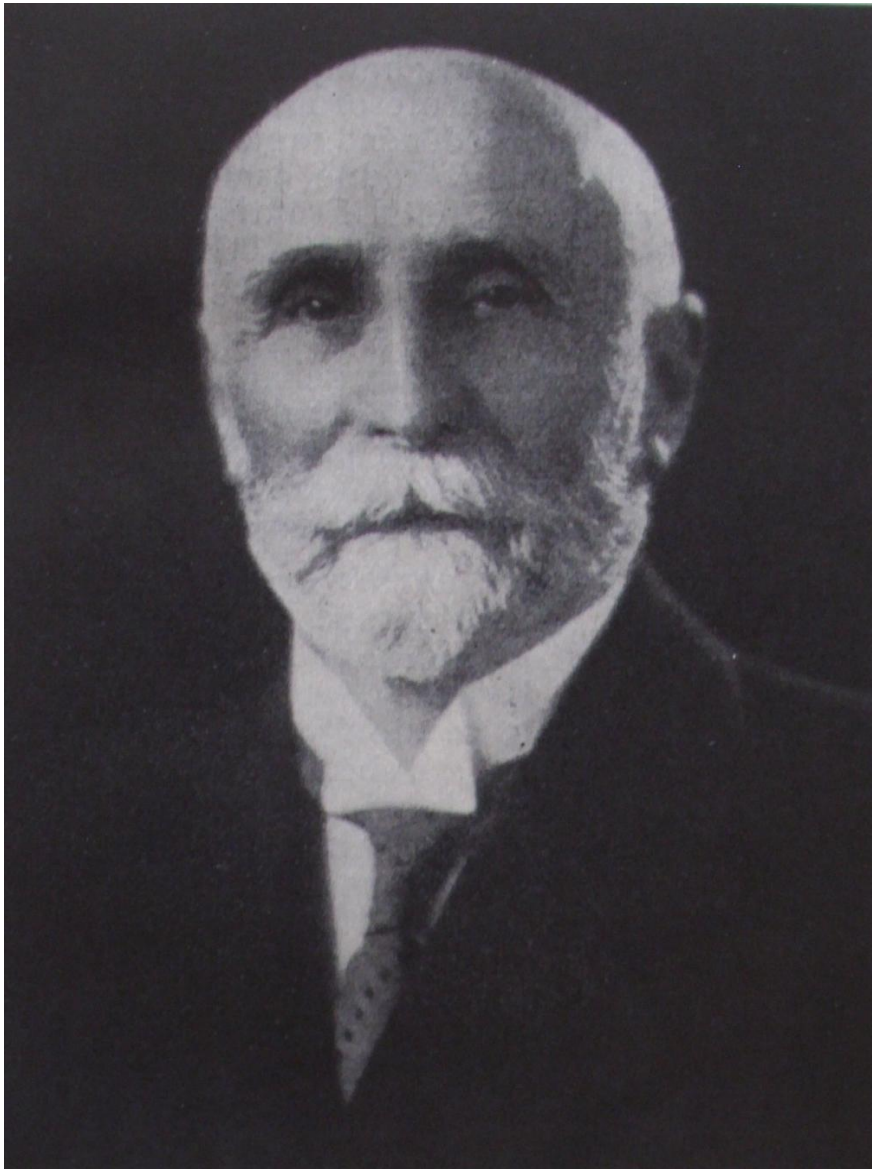
Encyklopedie dějin města Brna. Prof. RTDr. et RNDr. h. c. Cyril Purkyně [cit. 2013-06-04]. URL: <http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=9580>.

Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod [cit. 2013-06-04]. URL: <<http://www.muzeumhb.cz/>>.

13. Přílohy

13.1 František Petr – seznam příloh

1. Fotografie Františka Petra
2. Vila Františka Petra
3. Pohřeb Františka Petra

Jedna z posledních fotek Františka Petra. ŠOUBA, Antonín. Profesor František Petr. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 3.

Vila Františka Petra stojící před budovou gymnázia. *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 136.

Pohřeb Františka Petra (9. 2. 1938). *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 139.

13.2 František Petr učitel – seznam příloh

1. Učitelství sbor ve školním roce 1912/13
2. Stará budova gymnázia
3. Učitelství sbor v roce 1915
4. Nová budova gymnázia

Učitelský sbor německobrodského gymnázia ve školním roce 1912/13 (František Petr čtvrtý zprava). *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 52.

Budova gymnázia v roce 1893. Tamtéž, s. 47.

Pedagogický sbor v roce 1915, František Petr vpravo. Tamtéž, s. 54.

Nová budova gymnázia postavena v roce 1908. Tamtéž, s. 56.

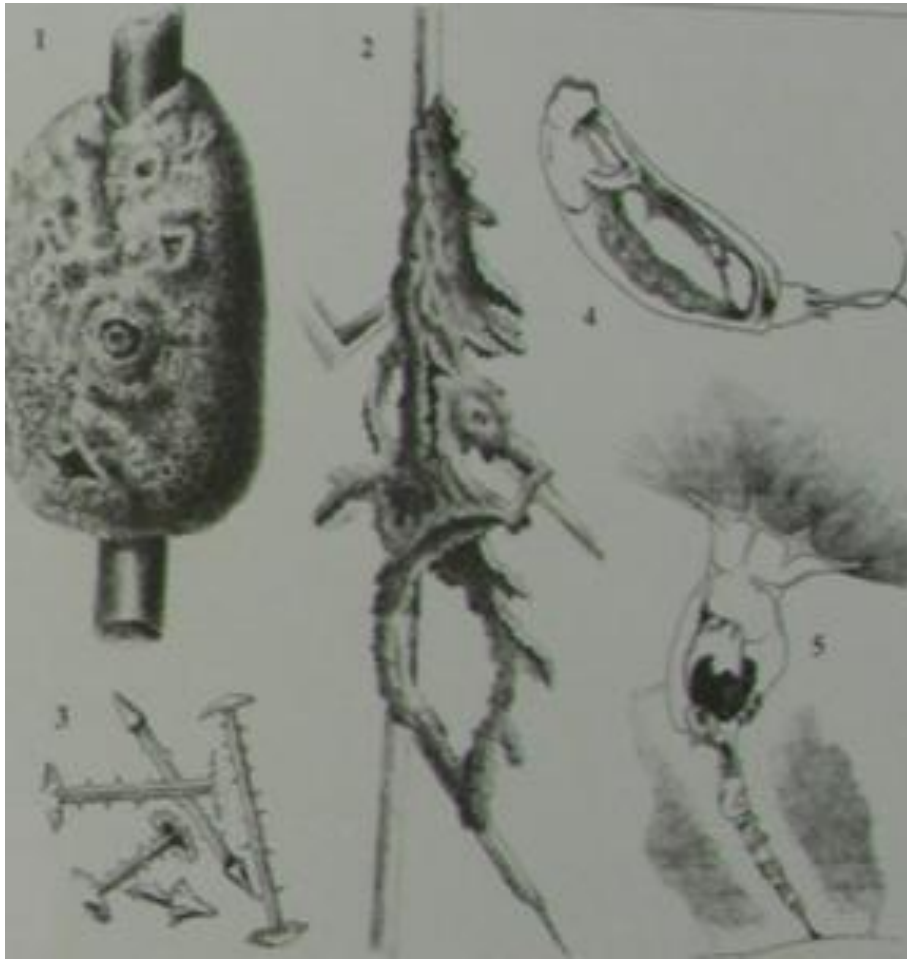
13.4 František Petr přírodovědec – seznam příloh

1. Seznam přírodovědných prací Františka Petra
2. Ukázka ilustrací z Petrových zoologických článků
3. František Vejdovský

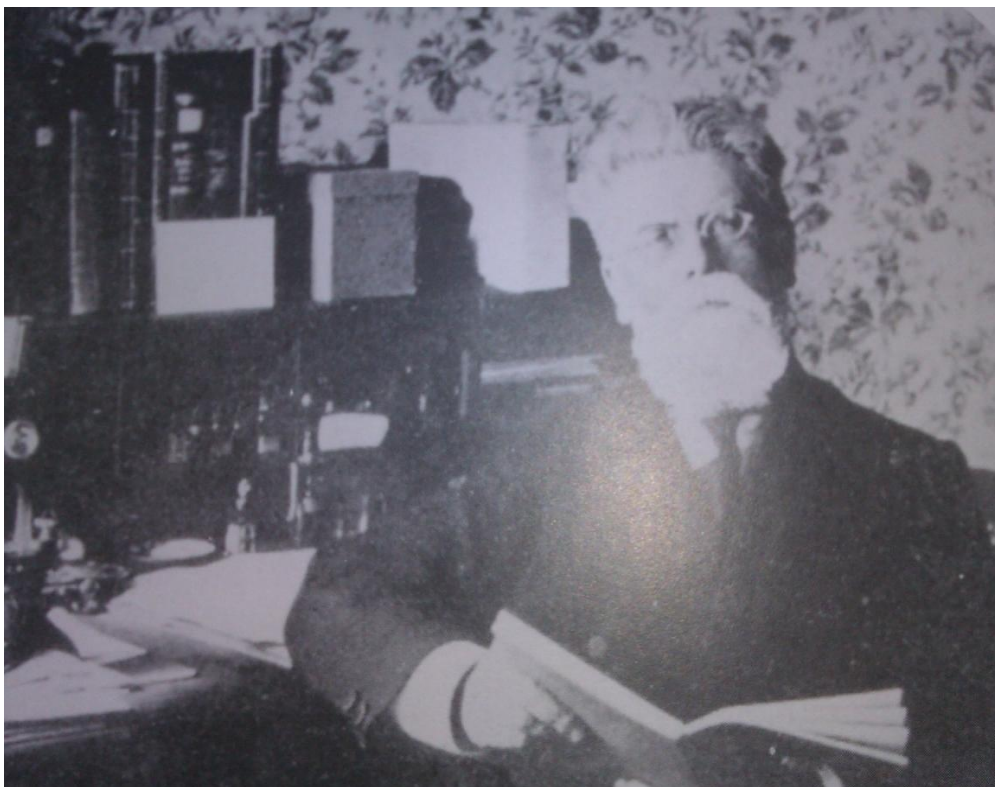
Seznam přírodovědných prací Františka Petra

- Spongilla fragilit (Leidy) v Čechách. Zprávy o zasedání Král. České společnosti nauk 1885, str. 99-111.
- Dodatky k fauně českých hub sladkovodních. Tamtéž 1886, str. 147-174.
- Anglický referát „Sponges of Bohemia“ v Journ. Of Royal Microsc. Society (2), Vol. 6, P. 4, p. 629.
- Nové dodatky ku fauně českých hub sladkovodních. Tamtéž 1887, str. 203-214.
- Přehled evropských hub sladkovodních v Pottsově monografii „Freshwaten Sponges“. Philadelphia Academy of Natur. Science 1887.
- Vířníci (Rotatoria) vysočiny Českomoravské. Věst. Král. Společnosti české nauk 1890, str. 215-225.
- Evropské houby sladkovodní. Výroční zpráva reál. Gymnasia v Cgrudimi 1894, str. 3-32.
- Ueber die Bedeutung der Parenchymnadeln bei den Süßwasserschwämmen (Vorläuf. Mitth.). Zoologischer Anzeiger No. 555, 1898, str. 226-7.
- Stříbrné doly v okolí Něm. Brodu. Výr. zpráva c. k. vyš. Gymnasia v Něm. Brodě 1897, str. 3-24.
- Studie o houbách sladkovodních. Část 1. O vývoji a významu jehlic parenchymových. Rozpr. České akad., tř. II., roč. VIII., č. 30, 1899, str. 1-35.
- Přehled literatury přírodovědecké, týkající se okolí německobrodského. Tamtéž 1913-14, str. 3-20.
- Kromě toho posuzoval prof. Petr zoologické spisy v časopise Vesmír a zpracoval některá zoologická hesla pro Ottův Slovník naučný.⁵¹⁰

⁵¹⁰ SOTORNIK, Vladimír. Prof. Fr. Petr – úspěšný přírodovědec. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938, s. 13.

Ukázky z ilustrací z Petrových zoologických článků (1, 2 živočišné houby, 3 jejich jehlice, 4, 5 vířníci. *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 137.

František Vejdovský. HAVRÁNEK, Jan. *Dějiny Univerzity Karlovy 1802 – 1918*. Praha 1997, 282.

13.5 František Petr historik – seznam příloh

1. Seznam Petrových historických prací
2. Petrova monografie o Karlu Havlíčku Borovském
3. Titulní strana muzejních Zpráv s obrázkem domu Karla Havlíčka Borovského – sídla německobrodského gymnázia
4. Petrův rukopis Havlíčkův dům
5. Štítek na krabičce Petrových poznámek k historické práci
6. František Petr během oslav 200 let německobrodského gymnázia

**Seznam Petrových historických prací otisklých ve Zprávách městského muzea
v Německém Brodě v letech 1916 – 1938**

Havlíčkův učitel Vincenc Doubrava⁵¹¹

K dějinám bývalého kláštera v Německém Brodě⁵¹²

K dějinám kaple sv. Barbory v Německém Brodě⁵¹³

Měna obyvatelstva v Německém Brodě⁵¹⁴

O starých domech německobrodských XIII. – XV. (Domek Šopperův, Dům Bukovských z Hustiřan, Dům Štěpánkovský)⁵¹⁵

O starých domech německobrodských XVI. – XXIII. (Dům Kotlasovský, Dům Rejnovských, Dům Tellovský později Peplovský, Dům Kalinovský, Dům Jáchymovský, Dům Foltanovský, Dům Denkýzovský, Dům Lompajnovský, Dům „U tří kaprů“)⁵¹⁶

O starých domech německobrodských XXIV. – XXXII. (Dům Chmelovodský, Dům Ježkovský)⁵¹⁷

O starých domech německobrodských XXXIV. – XLIV. (Žabí mlýn, Dům Kryšťůfkovský, Lewenfelsovský, Kovárna v Dolní ulici, Dům Dusíkovský, Dům Kerský, Dům Obručovský, Dům Kadeřádkovský, Dům u masných krámů, Dům Kosandovský)⁵¹⁸

Povodeň v Německém Brodě r. 1714⁵¹⁹

Požáry v Německém Brodě 1662 a 1676⁵²⁰

Prosba za ušetření Německého Brodu r. 1645⁵²¹

Příspěvek k rodokmenu Kateřiny Kobzinové⁵²²

Spory obce německobrodské s občany v Bělé 1550⁵²³

Stamitzové⁵²⁴

Špitál v Německém Brodě⁵²⁵

Začátek a konec světové války v Německém Brodě.⁵²⁶

⁵¹¹ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1926 - 1930. Německý Brod 1931, s. 68.

⁵¹² Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1916. Německý Brod 1917.

⁵¹³ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1926 - 1930. Německý Brod 1931, s. 73.

⁵¹⁴ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1926 - 1930. Německý Brod 1931, s. 74 – 76.

⁵¹⁵ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1917. Německý Brod 1918, s. 17 – 26.

⁵¹⁶ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1918 - 1921. Německý Brod 1923, s. 50 – 65.

⁵¹⁷ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1922 - 1923. Německý Brod 1924, s. 45 – 65.

⁵¹⁸ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1926 - 1930. Německý Brod 1931, s. 36 – 67.

⁵¹⁹ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1926 - 1930. Německý Brod 1931, s. 20 – 25.

⁵²⁰ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1918 - 1921. Německý Brod 1923, s. 71 – 72.

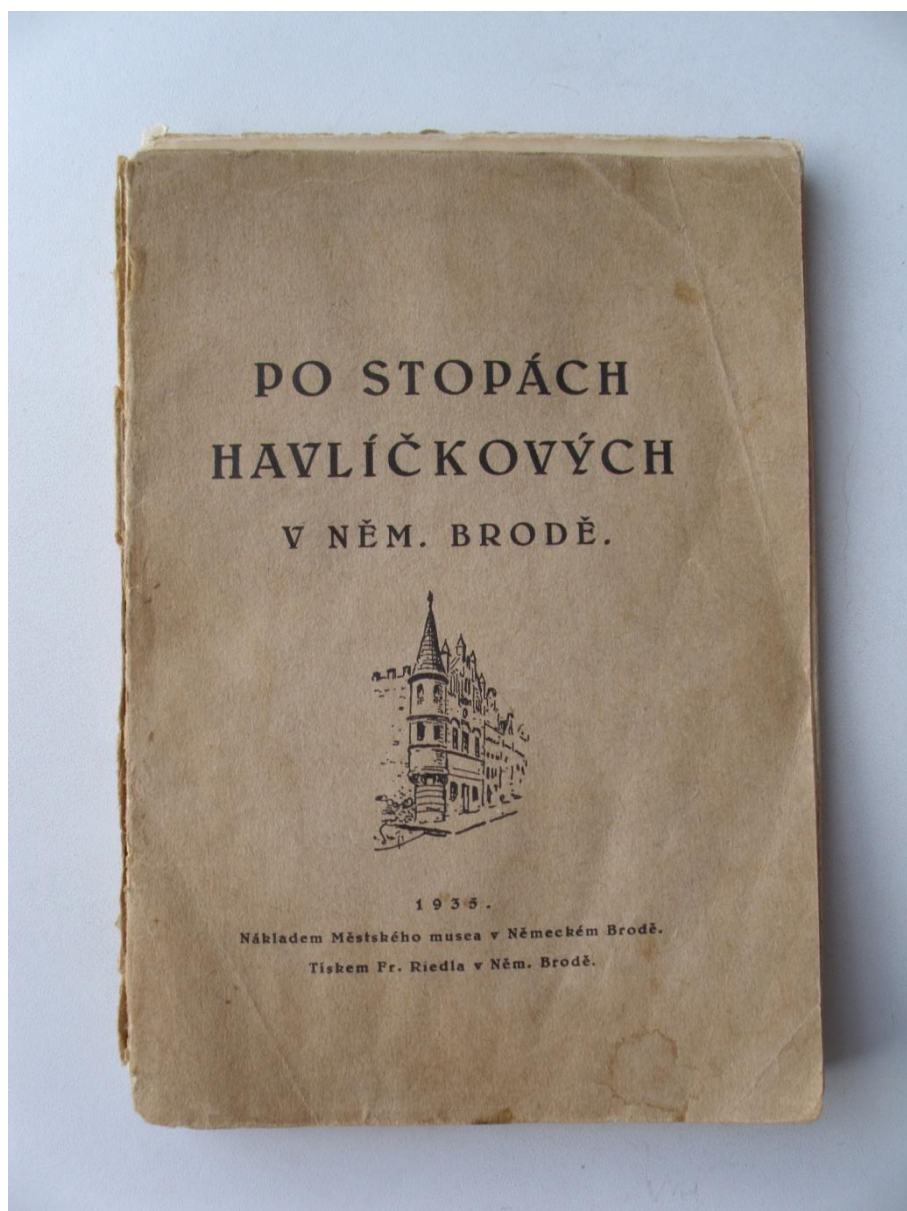
⁵²¹ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1918 - 1921. Německý Brod 1923, s. 74.

⁵²² Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1924 - 1925. Německý Brod 1926, s. 86.

⁵²³ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1918 - 1921. Německý Brod 1923, s. 73.

⁵²⁴ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1922 - 1923. Německý Brod 1924, s. 68 – 70.

⁵²⁵ Zprávy městského muzea v Německém Brodě 1924 - 1925. Německý Brod 1926, s. 76 – 84.

Monografie Františka Petra. PETR František. *Po stopách Havlíčkových v Německém Brodě.*
Německý Brod 1935.

⁵²⁶ *Zprávy městského musea v Německém Brodě 1931.* Německý Brod 1938, s. 15 – 45.

Titulní strana muzejních Zpráv s obrázkem Havlíčkova domu – sídlem německobrodského muzea. In *XII. Zprávy Havlíčkova musea v Německém Brodě*. Německý Brod 1938.

František Petr během oslav 200 let gymnázia roku 1935. *Gymnázium Havlíčkův Brod 1735 – 2010*. Vydalo Gymnázium Havlíčkův Brod při příležitosti oslav 275. výročí založení latinských škol v Německém Brodě. Havlíčkův Brod 2010. ISBN 978-80-254-8059-5, s. 138.

14. Resumé

This thesis deals with the life of the teacher, naturalist, historian and museologist František Petr (1863-1938). The study mainly describes his life and work in Německý Brod (today Havlíčkův Brod).

The life of František Petr can be studied through archival records that are stored in the State District Archive in Havlíčkův Brod. Short newspaper articles about the work of František Petr, his personal documents and letters from his friends are available there.

The work of František Petr was very significant for Německý Brod. František Petr was an excellent teacher, in the biological field he contributed to new discoveries of animals. In the last stage of his life he worked as a regional historian, archivist, chronicler and museum custodian. The City Museum in Německý Brod acquired new premises and contributed to issuing a professional journal of the museum. He wrote numerous articles on the history of Německý Brod, which were the preparation for the comprehensive publication, that special attention to the personality of Karel Havlíček Borovský, about whom he wrote several articles and a monograph and contributed to gaining a number of memories after this famous journalist.

This thesis gradually describes the childhood, study and family life of František Petr. His various professions and activities, thus teaching, scientific and historical profession are depicted too archivist, preservationist, museum worker and chronicler. The part of the thesis is also the description and analysis of František Petr's bibliography.

Petr's professional and activities are set in the context of the era, the period development of grammar school in Německý Brod and the period development of individual fields, which František Petr dealt.

Another part of the thesis studies František Petr's correspondence with prominent personalities of his era. This correspondence consists of letters to such personalities as the archivist Václav Vojtíšek, the historian and politician Zdeněk Nejedlý, the lawyer Stanislav Stuna, the politician Václav Klofáč, and some other correspondence with not only outstanding painters, writers, professors, but also doctors and scientists.

This thesis brings new knowledge for the study of the history of everyday life, the history of Czech biology, the work of museums, exhibitions and the history of education. The study should show not only the life and work of the native of Německý Brod, but it could also be an impulse for further research.